

190
anys
de la fundació
de la Congregació
de Germanes
Carmelites
Vedruna

26 de febrer de 2016

190
anys
de la fundació
de la Congregació
de Germanes
Carmelites
Vedruna

Vedruna, 190 anys.

Primera edició: febrer del 2016. © de l'edició: Vedruna Catalunya. © dels textos: els seus autors. © de les fotografies: els seus autors. Correcció: Mercè Rial. Disseny gràfic: Casals i Cots / DiacDisseny. Impressió: Gràfiques Diac Vic. Dipòsit legal: B.4866-2016. ISBN: 978-84-944190-2-7.

Tots els drets reservats. Cap part d'aquest llibre no podrà ser reproduïda per cap mitjà sense prèvia autorització escrita de l'editor.

INSTITUCIÓ PUIG - PORRET
— FUNDACIÓ PRIVADA CATALANA —

Índex

	7	Pòrtic	V
11	Joaquima de Vedruna arrelada a Vic	E	
27	Vedruna Educació: una llarga història	D	
45	Educar en clau Vedruna: una experiència	R	
59	Presència educativa Vedruna a Catalunya des de 1826	U	
77	Des del present, enfoquem el futur	N	
87	Claustres de professors	A	

Pòrtic

Tots els aniversaris són importants. Hi ha, a vegades, xifres rodones i xifres menys rodones. Enguany, aquest 26 de febrer de 2016, celebrem 190 anys de la Fundació feta per Joaquina de Vedruna al Manso Escorial. Més enllà de discutir si 190 anys formen una xifra més o menys arrodonida, sí que voldria remarcar que l'any 190 després de la Fundació de Joaquina és important. S'escau en un curs, el 2015-2016, en el qual les 36 Escoles Vedruna de Catalunya hem emprès, més enllà del Projecte Educatiu que ja compartíem, un camí conjunt.

Un camí que ens porta a posar en comú noves estructures d'organització, de governança i de formació. Des de l'Equip de Coordinació de Vedruna Catalunya hem emprès, doncs, una nova manera de coordinar les escoles. Aquest fet ha de significar un abans i un després. I s'esdevé després de 190 anys d'existència de l'Escola Vedruna. D'aquí la importància i el significat d'aquest aniversari.

Voldria agrair, des d'aquestes ratlles, les aportacions de les germanes M. Teresa Llach, Mabel Burgell, Teresa Carrió i M. Antònia Gilibets en aquesta publicació. Cadascuna d'elles, des de la seva saviesa i des de la seva experiència, ens aporten dades significatives de l'origen de la Institució, de la formació del seu tarannà educatiu, de l'experiència viscuda i de la geografia que ha vist com s'escampava el projecte Vedruna per moltes poblacions de Catalunya.

Així mateix, l'agraïment als apunts de reflexió que aporta l'Equip de Formació de l'Equip Coordinador de Vedruna Catalunya. De la seva lectura n'hem de treure una lliçó clau: l'Escola Vedruna no és només passat i present. Ha d'esdevenir projecte de futur. Un projecte de futur que hem de ser capaços de construir tots plegats. I quan diem «tots plegats», volem dir tots i cadascun dels membres que formen les comunitats d'educadors Vedruna que integren els seus 36 claustres.

És, doncs, a tots i a cadascun d'aquests educadors que formeu els claustres de les escoles a qui volem adreçar aquesta publicació, que l'hem d'entendre com a «home-natge» a l'Escola Vedruna que ens ha portat fins aquí, però també –i sobretot– com a símbol d'esperança que ens porta a tots a construir l'Escola Vedruna del futur. El meu reconeixement, també, pels directors que han encapçalat amb un text cada una de les imatges dels nostres claustres.

Gràcies a tots!
Que sigui per molts anys!

Gna. Montserrat Espinalt *(Coordinadora Vedruna Catalunya Educació)*

Joaquima de Vedruna arrelada a Vic

M. Teresa Llach i Galilea CCV

«Traslladades unes plantes se deu mirar si la terra està ben preparada. (...) sinó no llevaran el fruit que se desitja (...)» Des de Vic ho escriu Joaquina de Vedruna l'any 1832 referint-se a un context que no fa al cas. Però l'experiència personal donava valor a les seves paraules.

Puja a la Plana a la primavera. Qui ho diria?

Només amb 16 anys la jove muller de Teodoro de Mas es trobà amb la inhòspita terra campa del refús dels sogres. El primer contacte amb Vic no podia ser més decebedor.

Els cors dels avis paterns s'ablaniren amb la primera néta. El record de Vic, amb el nadó als braços, de retorn a Barcelona, començava a assemblar-se a una bona terra de conreu.

De boca d'en Teodoro coneix la realitat de Vich (amb *h* des de centúries enrere fins a 1980). Tot just estrenat el segle XIX compta amb una població de 9.000 habitants. Està en auge. Amb orgull, li diu que és la ciutat més poblada de Catalunya després de Barcelona. El Mercadal és el centre de la vida comercial i del tràfec de pagesos dels encontorns. Ha crescut el nombre d'adroguers i candelers de cera. La indústria tèxtil progressa, augmenten «els paraires o senyors del drap», els telers per a la fabricació d'estamenyes, els cardadors de llana i sobretot el nombre de dones que la filen. Pel que fa al cotó, la fabricació de mussolines, indians i altres teles va abastint el mercat comarcal i els de més enllà. Hi ha teixidors de lli i de cànem. Els corders proliferen en favor de la producció d'espardenyes. I no oblidem el gremi dels velers en la confecció de vels i mantellines. I tants d'altres que figuren en els noms dels carrers de la ciutat: Argenters, Serrallers, Aluders...

Aquesta menestralia urbana captiva especialment Joaquina, més inclinada a mirar avall que amunt, en la jerarquitzada escala social.

Teodoro també li explica la faisó barroca de la ciutat, on la petita noblesa rural s'ha establert. I la quantitat d'esglésies i convents que té –encerclant el centre, ocupant el lloc dels antics ravals–, que ni temps ha tingut per entrar-hi pietosament a resar. I la catedral nova, neoclàssica, que entre dissensions es va enllestint.

I aquesta sentor especial, que no coneixia? El porcí, és clar. La noia barcelonina comença a saber totes les virtuts del porc i com de l'animal se n'aprofita tot. Ja sigui com a menja, de moltes menes, o la pell com a guarniment. Les adoberies, al costat del Mèder, quina pudor! I la llonganissa, quina delícia!

Quedar-se. Fins quan?

L'ambició i la invasió napoleònica portaren la família De Mas a Vic, per fer-hi estada, el juny del 1808. Joaquina entra com a mestressa al Manso Escorial. Aquest casal del 1630 als afores de Vic, però només a 15 minuts de la plaça Major, és una hisenda considerable; el camí de Tavèrnoles (avui carrer Sant Jordi) i la carretera de Roda la limiten per llevant i ponent. Els camps s'enfilen fins darrere els Caputxins pel sud, i pel nord una punta allargassada clou la finca.

Vic és casa seva. Les febles arrels es van enfondint i enrobustint. Temps de lluites, ocupacions, impostos dels dos bàndols, segrestos de collites. Hi hagué temporades de treva però sempre amb l'ai al cor. I amb el marit fet capità per les autoritats del Principat. Preveient un possible final tràgic en campanya, Teodoro testa a favor de la dona el gener de 1809, per si de cas!

Vigatanes seran tres filles nascudes en aquests anys i batejades a la catedral: la Carlota, l'octubre de 1808; la Teodora, el novembre de 1810, i la Teresa, el gener de 1813. Cada vegada, als quaranta dies, la mare feia cap a la catedral per a la cerimònia de purificació i la presentació del nadó, que la renovació del Concili Vaticà II suprimí. El fred era viu a fora però al cor hi duia el caliu de la joia, anant i tornant pel camí de l'Escorial i els carrers dels Caputxins, Dues Soles i Sant Miquel Arcàngel.

Als ulls i al cor hi duia moltes llàgrimes quan assistí a l'enterrament d'en Francesc, de només sis anys, a la parròquia de la Pietat el març de 1809, i al de la Carlota, tan sols amb onze mesos, el mateix any. L'ordit i la trama de penes i alegries.

El món relacional de Joaquina de Mas així que s'instal·là a Vic es va anar eixamplant. Un primer lloc l'ocupa la pagesia, les famílies dels masovers. És una mestressa propera, senzilla, que cada dia fa nous aprenentatges. Aquestes dones feineres li ensenyaran els secrets menuts de la cuina casolana en temps de vaques magres. Elles i les famílies es beneficiaran del seu exemple humil, del seu testimoni creient, amb una pietat gens melindrosa, oberta a l'essencial.

Amb la mateixa naturalitat tracta amb aquell món més similar al dels seus orígens, els Parrella, els Plantalamor, el baró de Savassona, que era diputat de la Junta Suprema de Catalunya i a qui els francesos el 1808 li ocuparen els béns. Donya Joaquina de Mas es mostra sempre tal com és, les caretes no van amb ella.

Quan fa bon temps és agradable passejar pel Prat de la Riera, després que l'Ajuntament l'agençà per a l'esbarjo dels ciutadans. Amb tres fileres d'arbres, amb bancs llargs i baranes de ferro, d'esquena al riu i amb murs de contenció. Arribava fins al

solemne portal del Vi Gros, prop d'on ara es troba el pont de la carretera a Barcelona. Aquest portal tingué un segle de vida, fou enderrocant el 1868. Ben segur que en Teodoro, quan era a casa, i la Joaquina devien anar amb la mainada al Prat de la Riera, per canviar per unes hores els camps de cultiu per un passeig que recordava el de l'Esplanada de Barcelona. El baró de Maldà en la seva estada a Vic, el 1808, en parla amb satisfacció. A Vic no es trobava assetjat pels gavatxos (francesos) ni pels afrancesats, que tant enuig li causaven veient-los a Barcelona. Poc imaginava allò que vindria després, quan ell ja seria fora del seu aixopluc vigatà!

A Joaquina de Mas, en canvi, li tocà fugir de Vic, com a la pràctica totalitat de la població, en la primera ocupació francesa. El Montseny majestuós, que contemplava des de casa seva i per primera vegada el veia vestit de blanc l'hivern de 1809, seria un recer per a ella i els nens en el mas d'alta muntanya, el Clot de la Móra. Finalment i feliçment tornà a Vic. Però la ciutat i el mateix Manso havien quedat molt ferits pels saquejos i les bretolades dels ocupants. Tot és casa seva, les arrels s'enforteixen. No es deixa vèncer pel desànim. Seguiran a intervals les ocupacions franceses, però la població, més o menys esporuguida, roman a la ciutat.

El 20 de febrer de 1810 es lliura un combat molt dur als afores de la capital d'Osona, a la plana de Malla, entre les tropes franceses i italianes del general Souham i les tropes del bàndol patriota, espanyoles i suïsses, comandades pel general O'Donnell. El nom d'aquesta batalla, amb la grafia castellanitzada de *VIQUE*, es troba inscrit a l'Arc de Triomf de París. Els soldats vençuts fugiren cap als boscos de Collsuspina. Vic s'omplí de ferits d'ambdós bàndols. Coneixent el tarannà de Joaquina fa de bon pensar que ella, com tants altres voluntaris i voluntàries, s'oferí per tenir-ne cura quan l'hospital de la Santa Creu no donava l'abast i es féu una crida al poble.

L'estrella de Napoleó s'apaga el 1814. Ferran VII, el Desitjat, torna a Espanya. Diguem que arriba la pau, però molt aviat començaran les lluites entre liberals i absolutistes que, amb uns noms o altres, s'estenen durant una bona part del segle XIX. Però anem a la història menuda. En Teodoro de Mas té la salut malmesa, pel que ha representat la duresa de les campanyes de guerra en tantes ocasions i pels maldecaps afegits per part dels germans i altres parents, que li fan reclamacions econòmiques en temps tan precaris. Ara és hora de tornar a Barcelona. Marxar, per a Joaquina, és tancar un capítol important de la seva vida. Ara sí, se sent arrelada a Vic.

Hi torna, de vegades. La mestressa del Manso s'ha fet imprescindible per a aquella bona gent de les masoveries.

Breu estada coneguda

Trobem Joaquina a Vic, per la matança del porc, el gener de 1816. Ha vingut amb la filla petita, la Maria del Carme (Marieta), que té vuit mesos. La mestressa del mas té la màxima autoritat per organitzar les feines.

No té por del fred i ara sí que en sap, dels beneficis del porc. Una carta d'en Teodoro des de Barcelona (del 26 gener) diu: «Veig la gran matança que has fet i que estaràs divertida, més que més si estàs sola (sense la família), però sola o amb companyia, desitjo que tornis al més aviat possible (...)». És una epístola expressiva, sobre els fills, els problemes econòmics, i abrandada d'amor per l'esposa, i del desig de viure *junts molts anys en mútua companyia*.

La viuda De Mas

Només havia passat un mes i mig quan Teodoro moria a Barcelona, el 4 de març, víctima d'una tuberculosi galopant. S'obren ferides al cor, es clouen pàgines de la vida. Quelcom es manté inesborrable en el seu interior: la confiança en Déu que és Pare, la contemplació de Jesús a la Creu assumint el dolor humà, donant sentit al sense sentit i coratge per seguir endavant, malgrat tot.

Ho té decidit: viurà a Vic. Al cap d'uns mesos, Joaquina amb la mainada puja a la Plana, vestida de dol. També el porta per la petita Joaquina, morta farà un any quan tan sols en tenia nou. Té raons per instal·lar-se a Vic, des de les més prosaiques fins a les més espirituals. Una economia d'autoconsum al Manso serà més viable econòmicament. Dedicarà més fàcilment temps a la pregària. Dalt de les golfes, en els anys anteriors, havia descobert unes bigues en forma de creu a terra; seran el seu recer.

Els sis fills, diversos en edat i temperament, donen alè a la viuda De Mas. Caldrà suplir, tant com sigui possible, la figura paterna i no li mancarà l'ajut, sempre encerrat, dels seus germans en general, i d'en Ramon en particular. Caldrà fer front a les pretensions econòmiques dels cunyats i preservar el patrimoni dels fills, caldrà una provisió molt gran de paciència i fortalesa.

Per a ella la formació cristiana dels fills ha de ser l'eix que beneficiï un creixement humà íntegre. El tema de l'educació el considera prioritari. Per a l'hereu, el noi (Josep Joaquim), podrà tenir un estudiant del Seminari, i tal vegada sigui avinent que l'allotgi a casa, com ho fan tantes famílies conegudes. Podrà donar un cop de mà a les noies grans, i ella tindrà cura d'altres aspectes formatius per a totes les filles, tan escaients per a la infància femenina de l'època: cosir, brodar, fer punt de mitja.

Joaquima farà seva i ben seva la complexa responsabilitat d'un mas amb terres, bestiar, masovers, sotmès malauradament a plets i contribucions. No li cauen els anells de les mans per intervenir en tasques domèstiques, al costat de criades i pageses. Sap prou bé les conseqüències de la meteorologia sobre els sembrats i els arbres florits, les propietats de la boira. Afegeix al seu vocabulari barceloní el ric patrimoni de la parla rural i vigatana.

Encara que la història familiar no en fa esment, no es pot deixar de pensar que aquella viuda d'un hisendat, jove, de 33 anys, agraciada, bona i cordial, segurament va tenir ocasió per a unes segones núpcies. El que es pot afirmar és que en el més pregon del seu cor guardava el desig de ser tota de Déu, quan arribés l'hora, entrant en algun convent de vida contemplativa on admetessin viudes.

El capgirament de 1819

Muntant la seva cavalcadura, Joaquina de Mas tornava de Barcelona després d'haver passat la nit possiblement als Hostalets. Tenia pensat anar a missa a les Tereses, després d'enfilars la muralla. Però l'animal no es va aturar i seguí carrer dels Caputxins avall (avui carrer de Santa Joaquina de Vedruna) fins a parar-se davant de la Divina Pastora. Estava acostumada a anar-hi, ja que tenia molt propera aquesta església. Hi entrà i es trobà amb un frare nou, Esteve d'Olot. No sabem en quin moment, ella li manifestà el seu propòsit de ser monja de clausura quan tingués els fills col·locats, i aleshores vingué la sorpresa: havia de fer una cosa nova, dedicar-se a l'educació de les nenes i noies i als malalts, tan desatesos! Amb reflexió i pregària abandonarà les seves aspiracions d'una vida conventual i començarà a preparar-se per ser fundadora d'un Institut de germanes dedicades al servei directe del poble, mancat de bones mestres i infermeres. Encara n'hi ha per temps. Freqüenta l'Hospital de la Santa Creu per tenir cura dels malalts i, pedagògicament, hi porta les filles en algunes ocasions.

El capgirament de 1822

El regnat absolutista de Ferran VII, entre 1814 i 1820, fou una etapa excessivament intransigent i rigorista, i acabà exacerbant l'ànim dels liberals. El cop militar del general Riego a l'inici de 1820 és ben rebut per molts i la revolta s'estén obligant el rei a jurar la Constitució, donant lloc al Trienni Liberal. El que succeeix a l'exterior també entra a les llars. El noi s'allista al bàndol absolutista, com tants altres terratinents. Seran finalment ajudats per França. El desembre de 1821 s'aixeca al bell mig del Mercadal el monument a la Constitució, una alta columna sobre pedestal

i al capdamunt la figura d'una matrona, que el poble anomenarà burlescament «la Níña». Les mesures anticlericals provoquen les ires dels absolutistes, és una escalada de violència i venjança. El Manso és confiscat pels liberals i la mare amb les nenes, per por de represàlies, emigren a França. S'instal·len a Prada de Conflent, juntament amb d'altres exiliats. Des d'allà s'assabenten de l'assassinat del bisbe Strauch. Joaquima, amb l'evangeli a la mà, ni que sigui en la seva època, no pot veure amb bons ulls les formes violentes que comporten tantes atrocitats on tothom hi perd.

Tornen a Vic un cop acabada la contesa, i recuperat el Manso. La filla gran, l'Anna, el 1818 havia entrat a les clarisses de Pedralbes. Ienguany, l'agost de 1823, es casa l'Agnès, amb Josep d'Argila. On seria la celebració? A la catedral? A la parròquia de la Pietat? Tindran el pis al carrer de Sant Hipòlit (avui de Sant Miquel dels Sants). El mes d'octubre, el noi, en Josep Joaquim, es casa també a Vic amb Rosa Poudevida. Viuran a Igualada. A Prada, Joaquima havia fet amistat amb Josep Estrada, administrador de l'hospital igualadí. De fet, aquest laic va ser el primer en saber el propòsit fundacional de Joaquima. L'amistat perdura amb ell i la família. Estrada procura feina a Igualada al noi, tot just casat. Aquest fet permet disposar d'un extens epistolari familiar, sobretot del 1824. Joaquima és una dona comunicativa, i a través d'aquestes cartes coneixem les seves relacions, els seus trànsits pels carrers de Vic. El part del primer fill de l'Agnès la porta a quedar-se uns dies a casa d'ella, per cuidar mare i fill. Frequenta l'església de Sant Felip Neri, i quan va al Carme prega davant la tomba de Teodor, al passadís central, al peu de les escales que pugen al presbiteri. (Tot ha quedat invisible d'ençà de la restauració feta al terra de l'església amb la cobertura de mosaic.) El difunt havia estat traslladat a Vic des de Barcelona immediatament després de la seva mort.

Joaquima s'ha fet tan seus aquests verals vigatans, que en una carta al fill, escrita des de Barcelona, on porta dies per resoldre-hi problemes jurídics, diu ben clarament: «Ja voldria estar llesta de tot per marxar de Barcelona, que no m'agrada». I n'era filla!

La germana Joaquima de Mas del pare Sant Francesc

La fita de 1826, el 6 de gener, aquest sí que és un capgirament definitiu. El dia de Reis, en la gèlida matinada, s'apressa tot passant per davant de la catedral, sota el campanar, fins que s'endinsa al Palau Episcopal. El bisbe, Pablo de Jesús Corcuera, l'espera. Joaquima pronuncia els vots, la seva consagració a la vida religiosa. Ella es queda a l'oratori durant una hora i mitja. És un temps molt dens. Tot resta entre el silenci agraït de Joaquima i el misteri de Déu, Pare, Fill i Esperit.

26 de febrer de 1826

Aquesta és la data fundacional de les Carmelites de la Caritat Vedruna. Tot i que el nom tindrà una evolució, de moment seran Terciàries Carmelites. Les cinc candidates a seguir el projecte de Joaquina han tingut temps per discernir. Han sovintejat les trobades amb ella. Són joves, saben què volen i l'estil de vida pobre i entregada que els espera.

Avui, tercer diumenge de Quaresma, es reuneixen a la Divina Pastora. La missa, el viacrucis, i tornen juntes al Manso per començar la vida comunitària. Els inicis d'una Congregació sempre són humils. Un brot menut, que creixeria. Noves arrels en el sòl vigatà. La primera celebració és un dinar de sopa de farinetes demanada a una masovera.

Els vells carrers guarden el xiuxiueig de converses, no sempre afalagadores: «I ara per què calen unes altres monges? Que no n'hi ha prou, de convents, a Vic?». Ho diuen alguns eclesiàstics sortint del Palau Episcopal, ben embolicats amb la capa clerical, que van a prendre el sol escadusser al Prat de la Riera. I al Mercadal, el dissabte, ja se sap, totes les xafarderies entre dones tenen també la seva paradeta: «Qualsevol diria que no en té prou amb els fills i néts, per embolicar-se a fer-se monja?». I als salons, potser al de Can Parrella (al començament del carrer Dues Soles): «Donya Joaquina és ben especial, la veiem pels carrers amb un hàbit de terciària carmelita, i una mantellina d'allò més senzill al cap»; «Ja es veia a venir, amb la seva dèria pels pobres!»; «També fa pensar una mica, nosaltres, vinga novenes i donar del que ens sobra; ella, però...».

Ella, però, ho dóna tot i es donarà del tot. No li valen les mitges tintes. Mestressa com és d'un patrimoni amb tantes esquerdes, no en gastarà ni un cèntim. Es quedarà amb els maldecaps, això sí, derivats dels plets i les reclamacions, en les llargues absències d'en Josep Joaquim, l'hereu.

Joaquina prescindeix de les enraonies. La realitat històrica i documentada és que els fills, el noi i la filla casada i les quatre filles monges, seran sempre objecte de tota l'atenció i el seguiment per part de la mare. I els néts ocuparan un lloc privilegiat en el cor de l'àvia.

Ara eixampla el seu lliurament amb la formació de les novícies i l'ensenyament de les nenes necessitades de l'entorn. Primer en són tretze; al cap de poc, cinquanta-sis.

A les nits vetllen malalts. L'Escorial, fora muralles, esdevenia un lloc solitari per les anades i vingudes de les germanes, i els brètols de torn les molestaven.

Canvi de domicili: el carrer de la Riera

El bisbe Corcuera els procurarà estada dins de la ciutat, concretament al carrer de la Riera, a la casa del vicari general i futur bisbe Lluçia Casadevall. D'aquesta casa de pisos a la cantonada amb el carrer de les Basses (avui desaparegut) en devien ocupar el d'un replà. És cert que la comunitat ha guanyat en seguretat però ha perdut l'ambient rural del Manso, que tant valoraven. Popularment ja les anomenen Escorialeses, per raó del seu origen. D'aquella casa estant, entre finals de 1827 i 1829 Joaquina en sortí per fer les primeres fundacions: l'Hospital de Tàrraga, l'Hospital de Solsona, l'Hospital de Manresa i la Casa de Caritat de Barcelona, el 1829.

Aquesta darrera vingué de la mà del marquès de Puerto Nuevo, Ignasi Miquel de Sellés, i també de la seva muller, Eulàlia de Segarra, per l'amistat que tenien amb la viuda De Mas. El seu casal es troba davant per davant de l'església de la Pietat. La Casa de Caritat de Barcelona havia estat creada el 1802. Superats els estralls de la Guerra del Francès, amb una reinstal·lació el 1804, es va fer efectiu un progrés a partir de 1824, per una millor dotació econòmica gràcies a la creació de noves indústries artesanies a l'interior de la Casa. El marquès era vocal de la nova junta des del 1829.

Ignasi Miquel de Sellés i Joaquina es coneixien i s'apreciaven, però hi hagué un moment tens quan, als començaments de l'Institut, ell li negà un socors econòmic, atribuïnt a una imprudència l'audàcia de la fundadora, pensant que havia iniciat un projecte insostenible. Al cap d'un temps Puerto Nuevo modificà aquest judici i valorà la virtut i l'acció de Joaquina. Per això pensà que una comunitat «escorialesa» seria apropiada per a un establiment de tanta envergadura. Sovintejaren les trobades a Vic, i després a Barcelona, fins que el novembre de 1829 es firmà el conveni. I Joaquina hi destinà vuit germanes.

En aquests anys al carrer de la Riera Joaquina viu esdeveniments de tots colors a nivell familiar. La Teresa, la penúltima de les filles, ha entrat a les clarisses de Pedralbes on és professa la germana gran, l'Anna. El noi s'ha embolicat en la fracassada federació de realistes purs i passa mesos empresonat a Hostalric. La mare fa mans i mànigues perquè en pugui sortir. Les cartes al fill i a la nora («si fos filla meva no l'estimaria més») en aquest temps són bona mostra dels seus afanys. Fra Esteve d'Olot mor el juliol de 1828 al convent dels caputxins de Vic (on ara hi ha l'edifici del CAP Nord). No solament havia pensat en el projecte d'una nova congregació, sinó que havia anat seguint els primers passos amb tota cura i amb la seva llarga experiència i consell.

A l'esquerra del carrer dels Caputxins

Els inconvenients de residir al carrer de la Riera augmenten amb l'increment de novícies, però aleshores no hi havia ni crèdits, ni terminis, ni plans d'ajuda. El pla d'ajuda havia de venir de la generositat de persones amb diners.

Fou el cas de la baronessa de Savassona, Raimunda Desvalls, que procurarà «dos casas que están frente de la que actualmente es su casa matriz y noviciado». En els padrons de 1831 hi figuren amb els números 77 i 78 (sobre el paper) i són habilitades per «doña Joaquina de Mas y nueve Hermanas». El de 1833 diu, simplement: «Beatas carmelitas».

Els barons de Savassona i la família De Mas ja hem dit que feia anys que es coneixien. Tenien un palau a la plaça Major, que la Joaquina freqüentaria. En el seu lloc, l'any 1904 s'hi inaugurà la modernista Casa Comella. El baró havia mort l'any 1826, però l'amistat entre Raimunda i Joaquina continuava, aquesta l'havia ajudat molt confortant-la en el dolor per la pèrdua del marit.

Segurament el lloguer d'aquestes cases anava a càrrec de la baronessa. Són anys de creixement. Ingressa la jove Paula Delpuig, de Malgrat, que serà la successora de la fundadora. El 1831 la mare Joaquina ha obert una comunitat a Cardona que serveixi a l'hospital municipal i a l'escola pública. En aquests anys les seves filles Maria del Carme i Teodora professen al monestir cistercenc de Santa Maria de Vallbona. La mare sovintejava les visites a aquell monestir, igualment que al de Pedralbes per veure l'Anna i la Teresa.

Al marquès de Puerto Nuevo li ha estat encarregada la creació d'una Casa de Caritat a Vic. Es treballa discretament durant dos anys. Vist el bon paper que fa la comunitat a la Casa de Caritat de Barcelona el marquès no dubta a sol·licitar la presència de les germanes. L'edifici s'ubicarà a l'antic Hospital de Pelegrins (avui desaparegut), al carrer de Sant Francesc. Les germanes no tindran cap retribució, però quedaran cobertes les seves necessitats més indispensables.

El 10 de març de 1832 les germanes destinades, juntament amb la mare Joaquina, l'ajudant dels infants, una representació d'aquests i els comissionats per la Junta, es reuneixen a l'església dels Dolors per rebre la benedicció del Senyor. Després van al Palau Episcopal a rebre la del bisbe, que presideix la Junta. Ens podem imaginar aquesta singular comitiva i els sentiments de Joaquina, per poder acollir tants desvalguts del seu Vic estimat. El camí és conegut, i la primavera repunta en travessar el pont romànic de Queralt. Al cap de pocs anys, quan seran incautats els convents dels Trinitaris i dels Dominics, després de l'expulsió dels religiosos, la Casa de Caritat

s'instal·larà en aquests espaiosos edificis. Per altra banda, l'Hospital de Pelegrins o de Sant Bartomeu estava en un estat ruïnós, resultava insuficient per la quantitat d'asilats i patia el perill de ser bombardejat en època de guerra (tal com va succeir), per ser un punt estratègic fora muralla.

A la dreta del carrer dels Caputxins

Una escriptura del febrer de 1835 davant del notari Miquel Fàbregas ens informa:

«Geroni Serdà i Puigxuriguer, mestre corder, i Alberta Serdà Estevanell, cònjuges, a favor de Joaquina de Mas i de Vedruna. (...) Pren possessió corporal, real, actual de cada casa. Havent fet dita adquisició amb diners propis de la Sra. D. Ramona de Ferrer y Desvalls, Baronesa de Savassona, a través de l'apoderat de dita Sra. D. Guillem Constans. El valor de la finca és de 1.400 lliures barceloneses.

La finca consta de:

4 cases amb els seus horts, c. de Caputxins 145, 146, 147, 148 (numeració sobre padró)
Inquilins:

145 Bernat Casadevall, teixidor.

146 Miquel Anglada, blanquer.

147 Llucià Roca, aguller.

148 Ramon Casadevall, teixidor de lli.»

Aquesta és la primera propietat de l'Institut, deguda a la generositat de Raimunda Desvalls que constatava dia a dia el bé que feia la humil i audaç empresa de Joaquina.

Els inquilins eren ben coneguts d'ella, per raó de veïnatge, i havia d'assegurar-se que tinguessin un allotjament digne en algun lloc adequat. Els canvis de domicili eren habituals en aquell temps. Fins i tot la seva germana soltera, Teresa, passà a viure a Vic definitivament, segurament per fer costat a la viuda. Visqué en diferents cases de lloguer, alguna al carrer de Caputxins, i fins i tot Joaquina l'acollí al convent, tal com figura en un padró de l'any, com a «Doña Teresa de Vedruna». L'última de les quatre cases baixant el carrer estava al costat de l'església de Santa Eulàlia.

L'església de Santa Eulàlia

Aquesta església romànica, documentada l'any 911, havia estat derruïda amb motiu de les fortificacions de la muralla dita *del morbo*, del segle XVII. Va ser reconstruïda en el mateix segle al carrer de Santa Eulàlia (després dels Caputxins i actualment de Santa Joaquina de Vedruna). El 1780 la capella fou restaurada i dedicada a la Immaculada Concepció, però el poble la seguia anomenant Santa Eulàlia.

La mare Joaquina demanà permís per obrir una porta lateral i entrar-hi directament, des de les dependències de la casa mare. Aquest permís no es concediria fins al 1844. La capella és com l'arrel de l'església actual de la casa mare, inaugurada el 1900 i dedicada a la Mare de Déu del Carme.

L'exclaustració de religiosos de 1835

Quan s'inicià la revolució liberal, el clergat vigatà s'arreglerà majoritàriament al costat dels defensors de l'Antic Règim i en patí les conseqüències. Durant la Primera Guerra Carlina, la població de Vic estava molt dividida políticament i comptava amb un nucli liberal prou nombrós i decidit, però la principal amenaça contra els convents la van constituir els milicians forasters més radicalitzats. A Vic hi havia set convents masculins i tres de femenins, de monges de clausura. Durant l'estiu els religiosos foren exclaustrats. Les monges pogueren restar als seus convents. Les carmelites de Joaquina de Vedruna no hi eren comptades, perquè només tenien l'aprovació diocesana.

Els problemes van venir per un altre cantó. Les bandositats entre carlins i liberals van provocar la recerca del fill de Joaquina, que estava exiliat, i per aquesta causa les represàlies les patí la mare.

A la presó

Era el 12 d'abril de 1837, el seu aniversari, complia 44 anys. Podem imaginar-la acompanyada de la fidel Maria Sabatés, la mestra de novícies. Segons el relat de la germana anava envoltada per un piquet de vuit soldats i un oficial, així pujà el tram del carrer dels Caputxins, per endinsar-se al carrer Dues Soles fins a arribar al vell palau dels Montcada (l'actual temple romà, que s'utilitzava com a pati d'armes del castell) que servia de presó. En entrar-hi, un soldat clavà un cop a Joaquina amb la culata del fusell, fent-la caure a terra. Hi passà cinc dies, resignada i pregant. Quan va ser alliberada, li van aconsellar marxar de la població. Era un comiat trist, sense saber quan tornaria. Anà a Berga, on es va fer càrrec d'hospitals de sang. Juntament amb quinze germanes s'exilià a França fugint de Berga, com bona part de la població, en ser a les envistes les tropes d'Espartero. Una dura travessa a peu, pel Pirineu.

Retorn a Vic l'any 1843

Amb noves energies, Joaquina de Vedruna es disposa a reflotar l'obra que ha quedat encallada i disminuïda. Quan arriba, consta en relats primitius com n'és de ben rebuda, particularment pels veïns. La seva qualitat humana la feia propera i el seu seny, prudència i experiència afavorien en moltes ocasions que fos objecte de la demanda de consell,

ja fos per a assumptes més o menys domèstics o més transcendents. Tenia un tracte igualitari amb tothom; i si calia decantar-se, ho feia envers els més desprotegits.

Encara que no s'establiran a l'Hospital de la Santa Creu, ella fa el que pot per millorar l'estat dels malats. A un veí jove, li demana si podria anar a afaitar els homes enllitats. A en Joan Toll li semblava que no en sabia, però ella l'animà; es buscà un company i al cap de poc ja eren uns quants els qui feien aquest bon servei sanitari. Joaquina té un estil solidari i el promou.

Són anys intensos per a la fundadora. Té cura del noviciat i vol molt ben preparades les futures educadores. Obre unes classes a la planta baixa, per tal que facin pràctiques, alhora que així facilita l'ensenyament a nenes que, altrament, quedarien sense instrucció.

En aquests anys el pare Claret fa exercicis espirituals a les germanes en diverses ocasions. Li serà un bon suport.

Les cartes mostren la constant connexió amb el noviciat i la casa mare, perquè les seves anades i vingudes de cap a cap de Catalunya sovintegen. Puja a Ribes de Freser, arriba vora el mar, a Cadaqués, i va a les terres de secà de Mollerussa i a les terres de vinya de Falset, per fer-ne només un petit mostreig. Els viatges són incòmodes, amb pluges o amb calor. Hi va per fer-se càrrec d'un projecte, signar un conveni, acompanyar les germanes, visitar-les més tard. El retorn a Vic és un goig, és tornar a casa, recuperar un ritme més assossegat, seguir més de prop la marxa del noviciat. Ara les cartes s'adrecen a les comunitats escampades ací i allà. Avui, el telèfon, els correus electrònics, els whatsapp, els hauria fet anar a dojo, però no en sabríem res!

Dir adéu, l'hivern de 1852

La seva salut està deteriorada. El metge li aconsella que eviti la fredor de l'hivern buscant un clima més propici. Quan per Nadal baixa a Barcelona, és per no tornar a Vic. Ho sap i, com en una pel·lícula, passen per la seva ment els records dels anys i els esdeveniments viscuts en aquesta ciutat, els rostres que ahir hi foren i avui ja no hi són, els goigs i els sofriments, les experiències espirituals. La conclusió és clara, l'ha anada unificant al llarg de la seva dilatada vida: «Que es faci del tot i per tot la voluntat de Déu».

Tot i el seu declivi evident encara signarà algun contracte per enviar germanes, i els darrers ja el gestionarà la seva futura successora. La seva darrera fundació s'obrirà a Puigcerdà el juny de 1854.

Poc després, a la Casa de Caritat de Barcelona, el 28 d'agost de 1854, moria víctima de la gran epidèmia de còlera la germana Joaquina de Mas i de Vedruna, fundadora de les Germanes Carmelites de la Caritat. En aquells dies de tràngol el certificat de defunció diu concisament: «Joaquina de Mas, edad 71 años, viuda de Teodoro de Mas, vivía en la Casa de Caridad». Moria talment com una velleta asilada, aquella nena Joaquina de Vedruna i Vidal que havia nascut en un casal aristocràtic, al carrer de l'Hospital a 600 metres de distància, feia més de setanta anys, al mateix barri del Raval. El 1881 les seves restes, ben identificades, tornarien a Vic, la terra que l'acollí i on arrelà profundament.

Aquella velleta, al moment de la seva mort, deixava una llarga descendència natural, sis fills, onze néts i una besneta. I una llarguíssima descendència espiritual: més de 150 germanes en les 30 fundacions dutes a terme a Catalunya, moltes d'elles amb dos serveis: escola pública i hospital municipal, sense oblidar les cases de caritat. Les seves paraules: «Voldria posar remei a totes les necessitats dels pobles», havien anat més enllà, traduïdes en accions concretes.

El Manso Escorial

Aquest espai és el bressol de la Congregació, la casa fundacional, on tot començà amb una gran simplicitat. Avui aquest nucli viu allarga el brancatge a quatre continents.

El Manso Escorial és centre d'irradiació i alhora d'atracció. Les prop de 1.800 germanes en algun moment de la seva vida –o en més d'un– vénen als orígens. A la casa reviu visualment els espais carregats d'història, veneren les restes de santa Joaquina de Vedruna i fan recorreguts pel centre històric de Vic. Els agrada la ciutat i rememoren les passes de la fundadora per aquells indrets que ella va fer tan seus.

Les germanes de les 242 comunitats distribuïdes en diversos països d'Europa, Amèrica, Àsia i Àfrica avui segueixen la seva tasca educadora, guaridora i alliberradora, amb l'accent de realitats socioculturals ben diferents, inserides sovint allà on és més necessari dignificar les persones, afavorint el diàleg intercultural, interreligiós, treballant per la justícia i la pau i aportant la petita però indispensable i possible contribució a fer del nostre planeta la casa de tots.

És habitual que fins a les arrels hi vinguin infants, joves i adults, persones que, en contacte amb les germanes Vedruna, busquen aquest indret singular o tenen ocasió d'apropar-s'hi. Tant li fa que siguin japonesos o llatinoamericans, indis, o

congoleesos i filipins; vinguts de pobles i ciutats del país, o veïns de casa nostra, al Manso s'hi apleguen educadors, laics Vedruna, alumnes de les nostres escoles, clergues i religiosos. I, no cal dir, descendents i familiars de la que anomenen «àvia» o «tieta».

Joaquima era una dona contemplativa i activa. Les seves arrels són evangèliques i profundament humanes: «Vull que les meves filles vagin a molts llocs i no puden refusar-ho». Cal estar ben arrelat per esdevenir universal. Al llarg de generacions, les Vedruna hem procurat tenir present aquesta crida.

Vedruna Educació: una llarga història

Mabel Burgell i Grollero, CCV

VEDRUNA EDUCACIÓ: LA LLARGA HISTÒRIA D'UN PROJECTE BEN ARRELAT

Cent noranta anys de vida d'una fundació són un llarg quilometratge temporal. Un llarg itinerari pels camins de l'educació, com també, en el nostre cas, pels de l'atenció en els camps de la salut i de l'acció social. Un trajecte que proporciona ja una perspectiva. Una història de 190 anys és un turó de prou alçada com per disposar d'una bona vista panoràmica i adonar-nos –ni que sigui a grans trets– de les característiques del camí seguit.

Això que ara en podem dir Vedruna Educació, per agafar un nom que aplegui tot un conjunt d'iniciatives educatives que van arrencar a Vic l'any 1826 sota el guiatge i l'empenta d'una dona poc corrent: Joaquina de Vedruna i de Mas, constitueix una institució educativa –tot i que no és només això– que va ser pionera en el seu naixement, promotora de línies educatives molt definides al llarg de la seva història i representant d'un estil pedagògic amb característiques pròpies que avui ens apareixen encara del tot actuals.

En el principi

Esbós del mapa polític i social de Catalunya en la frontissa dels segles XVIII i XIX

Joaquina de Vedruna –de casada Joaquina de Vedruna i de Mas–, fundadora de la Congregació de Germanes Carmelites Vedruna, va viure entre els anys 1783 i 1854. Era filla de Barcelona, d'una família nombrosa i benestant que es movia en el món de la judicatura, circumstància que va situar Joaquina en un ambient culte que li va proporcionar l'oportunitat de rebre una educació molt per sobre de la que habitualment rebien les dones del seu temps. Un privilegi, aquest, que seria fonamental en el futur, a l'hora de promoure una institució educativa al servei, precisament, de l'educació de la dona.

Trencant la barrera de l'antiga muralla medieval, la Barcelona de 1783 estava creixent més enllà de les actuals Rambles, entre noves cases i les seves hortes, antics i nous convents i unes noves primeres fàbriques que impulsava una incipient revolució industrial. Un nou gran espai de ciutat que en els nostres dies ha esdevingut el barri del Raval.

En aquell ambient generador de la nova riquesa i la nova pobresa de Barcelona que la naixent industrialització impulsava, on avui hi ha el carrer Hospital va néixer i va viure la primera joventut Joaquina de Vedruna.

Aquelles darreres dècades del segle XVIII i les primeres del segle XIX van ser els anys de la profunda crisi política que va somoure els pilars d'un sistema fonamentat en la monarquia absolutista. Essent reis «per la gràcia de Déu», res no podia oposar-se al poder dels monarques.

Però des de mitjan segle XVIII el moviment intel·lectual i reformista francès de la Il·lustració, mare del liberalisme polític, va quallar –a partir de 1789– en una revolució que va ensorrar definitivament a Europa els antics règims de poder absolut.

La tímida penetració a Espanya del pensament il·lustrat i, més endavant, l'ona expansiva de la Revolució Francesa van provocar una esquadra política que va ferir de mort l'absolutisme imperant. Tensions i enfrontaments, aldarulls i revoltes, temps de guerres externes i internes, van fer trontollar el món polític i el món social d'una Espanya on convivien, en un penós estat de coses, dirigents incompetents, inestabilitat política, divisió social, pobresa creixent i descontentament popular.

I enmig d'aquesta crisi profunda, la presència d'una població empobrida i majoritàriament analfabeta, i alhora desassistida en les seves necessitats més bàsiques. Aquest va ser l'escenari on va viure Joaquima de Vedruna.

Pulsions de canvi

Amb l'arribada del segle XIX havien entrat a Espanya, i molt especialment a Catalunya, els nous corrents d'obertura. I si bé, com sempre, Espanya havia intentat tancar amb pany i clau l'entrada al pensament liberal que venia de fora –com ho havia fet anys abans amb la influència de la Reforma protestant–, hi havia sectors de la població que ja no estaven disposats a seguir vivint sota el domini de la monarquia absoluta i el control ideològic exercit per la Inquisició. L'enfrontament entre els sectors tradicionals i els progressistes va marcar tot el segle. Però, tot i així, les pulsions a favor d'un canvi eren ja una tendència imparable.

El panorama educatiu

En els primers anys del segle XIX el panorama educatiu era, tant a Espanya en conjunt com a Catalunya en concret, senzillament desolador. En començar el segle, el 90 % dels espanyols no havia après ni a llegir ni a escriure. Fins a l'any 1821 no va existir a Espanya un Pla d'Instrucció Pública, fruit de les primeres inquietuds sobre el problema sorgides a les Corts de Cadis amb la seva Constitució política de 1812, en temps de la Guerra del Francès (1808-1814). Un primer intent que l'absolutista Ferran VII va convertir en foc d'encenalls en recuperar el poder.

Però la llavor estava sembrada i, tot i les lluites aferrissades entre els sectors polítics de l'època, els dirigents van anar assumint, de mica en mica, la necessitat d'establir un sistema adequat d'ensenyament sistemàtic, pensat encara, això sí, fonamentalment per als nois.

Però a partir d'aquí l'educació es va anar convertint en objectiu principal de la política nacional.

Quelcom es posa en moviment

Allò que uns i altres, liberals i absolutistes, van anar descobrint en aquests anys a cavall dels dos segles, i que va desvetllar un inèdit interès per la qüestió educativa, va ser la dimensió política de l'educació nacional com a eina per configurar un tipus de societat. D'aquí que l'Estat comencés a sentir-s'hi interessat i a voler prendre iniciatives educatives a escala nacional legislant sobre la qüestió, tot i que encara amb molt poca incidència social, fonamentalment perquè no es van posar al servei de les noves normatives els recursos necessaris. Un «defecte» estructural que ha estat endèmic del sistema educatiu al llarg dels anys, i fins avui.

El boom de la política educativa a Espanya va començar, de fet, entre els anys 1820 i 1823, amb l'anomenat Reglamento General de Instrucción Pública, obra d'un govern de signe liberal. Totalment inspirat en l'avortat Proyecto General de Instrucción Pública de 1814, de les Corts de Cadis, aquest reglament és el primer text legal complet sobre educació redactat a Espanya i, malgrat els alts i baixos de la política de l'època, va ser durant anys el marc de referència de totes les propostes educatives de l'Estat.

Però la ràpida recuperació del poder absolut per part del rei Ferran VII, l'any 1823, va significar la rebotcada de les expectatives de l'impuls a l'ensenyament públic que es proposava, encara que fins i tot les classes dirigents del règim borbònic, novament al poder, havien començat a prendre consciència de la importància política de la qüestió educativa i no estaven disposades a cedir la iniciativa als seus opositors.

De manera que, tot i derogar el Reglamento General de Instrucción Pública tot just estrenat, van crear una Comissió reial encarregada d'estudiar un possible sistema d'educació nacional.

La Comissió va treballar prou de pressa, i el resultat dels seus debats va ser un conjunt legal que ha passat a la història amb el nom de Plan Calomarde (pel nom del ministre del ram), promulgat a partir del mes d'octubre de 1824.

És en el marc d'aquest Pla d'Ensenyament que va ser possible el naixement d'això que és avui l'Escola Vedruna.

Primer tram «al ralenti»

Tres persones anònimes i un bisbe diferent

Un frare caputxí originari d'Olot, un petit empresari del ram del tèxtil d'Igualada i una jove viuda barcelonina establerta a Vic. El P. Esteve, el senyor Josep Estrada i la viuda De Mas, Joaquina de Vedruna: heus aquí els protagonistes. Tres persones

de diversa procedència i condició, i de trajectòries vitals del tot diferents, que, en circumstàncies no previstes i que podríem qualificar de providencials, es coneixen, es relacionen i acaben compromeses en un mateix projecte: la fundació d'una institució que omplís el buit que patia la població –sobretot en el món rural– en oportunitats educatives per a les dones, en ajuda als malalts pobres i en assistència i socors al món dels exclosos.

I al costat d'ells, un bisbe: Pablo de Jesús Corcuera, gadità, capellà fervorós, home de perfil intel·lectual i rector del Seminari de Cadis, que viu molt de prop el daltabaix de la guerra napoleònica i l'ambient de debat polític encès que «las Cortes» reunides a la seva ciutat protagonitzen en aquells anys. Les noves idees, la necessitat de renovar el sistema polític, la crisi dels antics valors, la urgència de treure el poble de la ignorància..., tot plegat provoca en ell nous plantejaments i reflexions.

Els tres protagonistes, un per un

El fill de sant Francesc d'Assís Esteve d'Olot exercia llavors el ministeri de missioner itinerant per viles i pobles de la Catalunya rural. Cada dia veia amb els seus propis ulls i amb el cor angoixat l'abandó en què vivia la gent, deixada de banda pels seus governants, empobrida per guerres que no acabaven d'entendre, mancada d'atenció a les seves necessitats bàsiques i allunyada dels projectes de les classes dirigents que no invertien res a favor seu.

I era a casa on les mares de família maldaven per tirar endavant l'economia familiar, l'educació dels fills i l'atenció als seus malalts, mentre recolzaven el treball dels seus homes entre el bestiar, l'aviram i els camps, o els suplien com podien quan les guerres i revoltes se'ls enduien de casa.

Joaquima de Vedruna, a qui les seqüeles de la Guerra del Francès s'havien endut la vida del seu home, Teodor de Mas, l'hereu del Mas Escorial de Vic, s'havia traslladat des de Barcelona a Vic a viure en aquest mas amb els seus fills, lliurada en cos i ànima a educar-los i a administrar els béns que restaven de l'antic patrimoni del seu home, per tal de deixar als seus fills mitjans de vida per al seu futur.

Sostinguda per una profunda fe, vivia abandonada a la confiança en Déu i, mentre dedicava a la família tots els seus esforços, pensava en una futura retirada a la vida monàstica per lliurar-se del tot a Déu el dia que els seus fills ja fossin grans.

I Josep Estrada? Igualadí, deu anys més jove que Joaquima, casat, pare d'una nombrosa família, dedicat a la seva fàbrica de mitges i alhora regidor de l'Ajuntament d'Igualada i membre del Patronat de l'Hospital Municipal de Pobres de la vila. Estrada era un cristià de soca-rel, que va prendre el P. Esteve d'Olot com a confessor i director espiritual.

Quan l'any 1825 va arribar a Vic el bisbe Corcuera, els quatre futurs protagonistes de la fundació impulsada per Joaquina de Vedruna començaren a convergir. Vic va ser el punt on va tenir lloc l'encreuament dels seus camins.

Vic, el bressol d'un petit projecte

Heus aquí, tot seguit, vuit seqüències per resumir breument una llarga història.

—1a seqüència: El P. Esteve d'Olot, a petició pròpia, va ser destinat a Vic, al convent de la Divina Pastora, que justament era l'església més freqüentada per Joaquina de Vedruna perquè era la més propera a casa seva, ja que estava edificada precisament en terres del Mas Escorial.

—2a seqüència: Casualment, o providencialment?, Joaquina i Esteve d'Olot es coneixen en aquesta església i poc després Joaquina fa d'Esteve el seu confessor i confident, fins a arribar a comunicar-li el seu secret propòsit de retirar-se a la vida monàstica en el futur. Una idea, aquesta, que el P. Esteve no va compartir, perquè havia vist en Joaquina la dona capacitada per encapçalar allò que li ballava pel cap: una fundació al servei del que tant el preocupava: l'educació de les noies dels pobles i l'atenció als malalts pobres. Un projecte que, després de molt parlar-ne, rumiar-hi i pregar, Joaquina va acabar acceptant de tirar endavant, convençuda que aquella era una crida i un camí de Déu per a ella.

—3a seqüència: La diòcesi de Vic portava uns anys sense bisbe, i l'estiu de 1825 va arribar per fer-se càrrec del bisbat el gadità Pablo de Jesús Corcuera, consagrat bisbe l'any anterior. Un bisbe jove, de només 49 anys.

—4a seqüència: Pocs anys abans d'això i a través del P. Esteve d'Olot, havien establert amistat Joaquina de Vedruna i Josep Estrada. Una forta amistat va néixer entre les dues famílies. I estant Joaquina a Igualada va confiar a Estrada el seu projecte —ja decidit— de fundació, una idea que el va entusiasmar i que es va mostrar del tot disposat a recolzar. I de fet així ho va fer.

—5a seqüència: L'agost de 1825, quan havia d'arribar al bisbat el senyor Corcuera, Estrada va ser designat per l'Ajuntament d'Igualada com a integrant del Comitè de recepció que aniria a rebre el nou bisbe a la ciutat de Cervera, porta geogràfica del bisbat, i des d'allà l'acompanyaria a la seu episcopal de Vic, com així va ser.

—6a seqüència: Poques setmanes després, Estrada viatja novament a Vic per tractar amb el bisbe qüestions relacionades amb el càrrec que té a l'Ajuntament d'Igualada. Al final de la conversa, Estrada aprofita l'ocasió per parlar amb el bisbe del projecte de fundació en el qual està pensant la viuda De Mas. Profundament interessat, el bisbe li

demana que organitzi una entrevista d'ell amb Joaquima, i Estrada posa immediatament fil a l'agulla i, contentíssim, transmet a la seva amiga la invitació per parlar amb Corcuera. La trobada va tenir lloc al cap de pocs dies, a primers d'octubre de 1825.

—7a seqüència: Corcuera i Joaquima van sintonitzar des del primer moment. El bisbe valorà molt positivament la idea i no només autoritzà Joaquima i el P. Esteve a tirar-la endavant, sinó que ell mateix se'n va fer promotor i coresponsable. Joaquima va sortir contentíssima de l'entrevista, segons consta en la carta que va escriure tot seguit a Josep Estrada:

«Li faig saber que he tingut la sort de parlar amb aquell senyor amb qui vostè parlà aquí a Vic... està molt content...» (Ep. 80)

—8a seqüència: El 6 de gener de 1826 Joaquima va fer la seva consagració personal a Déu com a religiosa a la capella privada del bisbe i amb ell com a testimoni. D'acord amb ell i amb el P. Esteve, Joaquima, a partir d'aquell moment, va començar a reunir i preparar possibles candidates per formar el primer grup: la comunitat embrionària de la Congregació projectada creada «per abraçar les necessitats del poble en educació» i assistir i acompanyar els malalts pobres.

La idea era començar la fundació a Vic mateix, probablement a l'Hospital de la Santa Creu. Però l'Ajuntament no ho va veure de bon ull.

Llavors Estrada va proposar l'Hospital de Pobres d'Igualada, del qual ell era l'administrador. I si bé al principi les autoritats hi estaven d'acord, després es van fer enrere, tot i que els preparatius estaven ja molt avançats.

De manera que Joaquima va decidir iniciar el projecte a casa seva mateix, el Manso Escorial. Així és com el 26 de febrer del 1826, després de trobar-se i pregar a l'església de la Divina Pastora, es va aplegar al Manso la primera comunitat. Començaren amb una petita escola en locals de la casa per a les nenes de la rodalia, i a les nits vetllaven malalts a domicili.

La Fundadora va escriure a Josep Estrada:

«Molt apreciat i amat en Jesucrist, senyor Josep: Passo a noticiar-li que, des de mitja quaresma, tinc en ma companyia nou filles espirituals, amb l'aprovació del senyor bisbe. I ens apliquem a ensenyar noies, que, per ara, ja en vénen onze; i després, quan ens demanen per a vetllar en alguna casa de la ciutat, n'hi van dues, que no poden anar soles. De dia s'ha de treballar per menjar.» (Ep. 82)

L'Escola Vedruna acabava de néixer... i fins avui!

Les desitjades escoles, una lenta gestació

La petita escola del Manso Escorial va anar creixent, alhora que Joaquina i les seves companyes vivien «inventant-se» una nova forma de vida religiosa femenina. La que existia fins aleshores era només la vida monàstica, viscuda en la clausura del convent, pregant i treballant en el silenci, i allunyada de tasques i serveis externs.

Joaquina, amb dones que volien consagrar-se a Déu com a religioses, però alhora treballar al servei de les necessitats i mancances dels qui, com moltes d'elles mateixes, estaven situats al nivell més baix de l'escala social, van organitzar-se en petites comunitats senzilles, austeres, fraternes i joioses, que no vivien en la clausura del convent, sinó properes a la gent i disposades a obrir camins a les dones gràcies a l'educació i a tenir cura dels malalts pobres i de la gent més desassistida.

Tres botons de mostra

Però des del 26 de febrer del 1826 van passar mesos –vint exactament– abans que alguna institució les cridés per demanar els seus serveis. La primera crida va venir de Tàrraga l'octubre del 1827. Es tractava de fer-se càrrec de l'Hospital Municipal de Pobres. I l'escola? L'Ajuntament no tenia especial interès per escolaritzar les noies, i tampoc no era una demanda de la població. Però Joaquina ho considerava necessari. De manera que, a instància seva, els gestors de l'Hospital van prometre que li permetrien obrir una escola quan fos possible... No hi va haver l'oportunitat. Tres anys després de ser iniciada, la fundació a Tàrraga va fracassar.

Dinou mesos després d'haver enviat una primera comunitat de tres germanes a Tàrraga, l'abril de 1829 Joaquina va rebre una petició per fundar en un altre indret: Solsona, també a l'Hospital. I també amb la promesa d'oferir-hi ensenyament en el futur. Però –una altra vegada un però– les dificultats econòmiques de l'Hospital, la guerra i altres circumstàncies no ho van fer possible. La presència a l'Hospital va tenir continuïtat, però l'escola no va tirar endavant.

La mateixa història es repetia quatre mesos després a Manresa (l'agost de 1829). Era un Hospital al qual s'hi podria afegir una escola per a les nenes del veïnat. Però tot plegat va ser un altre miratge. El novembre d'aquell mateix any la fundació fracassava.

Sí, però no

No va ser fins a l'octubre de 1831, cinc anys i vuit mesos després de la fundació de la Congregació, que un Ajuntament cridava una comunitat de quatre germanes per atendre un petit hospital de pobres ja existent i alhora, aquesta vegada sí, posar en marxa una escola per a totes les nenes del veïnat que hi volguessin anar. Parlem de Cardona. Aquesta escola, avui encara en plena activitat 185 anys després, és la degana de les escoles Vedruna de la Congregació.

Joaquima deia que a Déu li agrada molt la constància. No hi ha dubte que ella mateixa encarna la fortalesa d'una voluntat perseverant per posar en marxa una oferta d'escoles per a les noies dels pobles del país, sense fer-se enrere davant l'evident dificultat per aconseguir-ho.

Entre l'inici de l'escola de Cardona i la petita primera escola del Manso Escorial de Vic quasi passaren sis anys! Després en seguirien moltíssimes més, tot i el lent inici, les dificultats del qual no s'havien acabat encara després de fundar l'escola de Cardona, a la porta de la qual Joaquina havia fet gravar una làpida on, orgullosa, hi va fer escriure: «Casa d'Educació».

La Guerra Carlina i l'obligat exili a França de la fundadora i d'un important grup de germanes durant uns anys van interrompre el procés fundacional. Després de Cardona van passar catorze anys abans no es va poder obrir una nova escola. Va ser la d'Arbúcies, oberta el maig de 1845, quan Joaquina tenia ja 62 anys. A partir d'aquí, però, el procés, fins llavors «al ralenti», va agafar velocitat.

Agafant embranzida

De 1826 a 1837 la incipient Institució Vedruna –que llavors encara no es deia així– es va mantenir a mig gas –com acabem de veure–, desplegant a penes la seva decidida voluntat d'escolarització de les noies. Afectada pels enfrontaments polítics del moment entre partidaris i opositors de la reialesa governant i per la guerra i l'exili a França, l'acció de les germanes es va veure, sens dubte, molt frenada.

Sant tornem-hi

Però l'any 1843 es va acabar l'exili, i amb el retorn de Joaquina i les seves companyes el grup va reprendre l'expansió de l'Institut, amb l'escola com a protagonista principal. El mateix any es van fer càrrec d'un Hospital públic ja existent a Sant Joan de les Abadesses, però amb el compromís ferm que s'hi afegiria una escola «per a les nenes de la vila i els voltants» –com diuen els acords fundacionals. Tot i que l'escola no va obrir portes fins a l'any 1847, al final es va obrir!

Entremig, l'any 1845, es va obrir la ja esmentada escola d'Arbúcies, escola pública «per donar ensenyament a les nenes del veïnat a fi de proporcionar educació a la joventut» –com deia el conveni de fundació.

Havien passat ja catorze anys des de l'inici de l'escola de Cardona, però ara el procés ja no va tenir aturador: Balaguer i les Borges Blanques l'any 1846, Ribes de Freser l'any 1847, Moià el 1848, Sant Pere de Torelló el 1849, Falset el 1850..., i així successivament.

La decidida voluntat, la tossuda convicció de Joaquina de Vedruna i les seves companyes van anar teixint una xarxa educativa sòlida que, iniciada a Catalunya, s'aniria estenent a tota la Península i, més endavant, a d'altres països en altres continents.

Allò que el vent no s'endugué

A la mort de Joaquina de Vedruna, el 28 d'agost de 1854, la seva obra tenia vint-i-vuit anys de vida i estava del tot consolidada. Profundament arrelada en Déu i convençuda que tenia entre mans un projecte ple de sentit, Joaquina havia trobat camins on semblava no haver-n'hi.

Des de plataformes inèdites –petits i empobrits hospitals municipals–, en diàleg i en col·laboració amb els ajuntaments com a principals vies d'actuació, si bé no les úniques, aquesta dona tingué la fermesa, la creativitat i alhora la flexibilitat necessàries per obrir possibilitats a unes escoles –públiques en la seva majoria– que oferissin a les noies dels estaments pagesos i menestrals (la població majoritària) una educació sistemàtica de qualitat.

Joaquina i les seves educadores van significar l'inici i la continuïtat d'un esforç en el camp educatiu, des del punt de vista de la promoció de les dones i dels interessos de les classes populars del país. Com moltes altres dones situades a la rebotiga de la història oficial, les Germanes Vedruna s'ocuparen d'actuar, més que no pas de documentar i propagar els seus fets. Van anar per feina.

La mateixa Joaquina aconsellava a les germanes «poc parlar i molt fer». Així és com entre 1826 i 1854, i malgrat les dificultats, ja havien creat a Catalunya 23 espais educatius. Això en un temps on l'ensenyament femení partia pràcticament de zero.

Final d'etapa, però no de carrera

Les cent cinquanta germanes que formaven la Congregació en morir Joaquina de Vedruna, repartides en vint-i-set comunitats, van quedar sota la direcció de Paula Delpuig, que en els dos últims anys de vida de la fundadora ja l'havia substituïda sovint.

Filla d'una modestíssima família de Malgrat de Mar, Paula tenia 43 anys quan va prendre la responsabilitat d'encapçalar l'obra de Joaquina. Curiosament, la mateixa edat que ella tenia quan va fundar.

L'any 1854 la Congregació ja estava consolidada. Amb la mort de la seva impulsora es tancava l'etapa fundacional i s'iniciava un desplegament difícil d'imaginar al principi. Amb l'activitat educativa com a objectiu prioritari, tot i mantenint els altres, el desplegament de l'escola no va tenir aturador.

La imparable expansió de l'Escola Vedruna a la segona meitat del segle XIX

Si l'any 1854 les escoles eren 23, deu anys després, el 1865, ja eren 38. I el 1870, 46. I el 1880, 86 cinc anys després.

Les 150 germanes que va deixar Joaquina s'havien convertit en 1.888 quan va morir Paula Delpuig, l'any 1889. I quant a la distribució geogràfica, s'havia arribat no només a totes les províncies de Catalunya, sinó també més enllà: a la província de València (1861), a Valladolid (1867), a Jerez de la Frontera (1869) o a Vitòria (1870), i a d'altres punts de la Península com Cadis (1872), Ourense (1879), Sevilla (1880), la província d'Extremadura (1882) o la regió de Cantàbria (1884), per esmentar ni que sigui uns pocs exemples.

La darrera escola impulsada per la humil filla de Malgrat va ser la de Jaén l'any 1888, un any abans de morir.

Les fundacions en aquests anys (1855-1888) van ser en total 180, 93 de les quals van ser docents o mixtes (és a dir, escoles conjuntes amb hospitals o cases de caritat). Concretament, 56 fundacions foren exclusivament docents i 37 foren mixtes.

Una explicació molt i molt simplificada d'aquesta progressió, només citant-ne una causa interna a la Congregació i una d'externa, seria aquesta:

— En primer lloc, el «boca-orella» del bon treball fet per les germanes educadores, que feia que fossin desitjades ara en una població ara en una altra.

— En segon lloc, la nova sensibilitat vers el tema educatiu que s'havia anat generant al país en la segona meitat del segle, tant des del punt de vista de la demanda de la població com, i molt especialment, pel nou protagonisme assumit pels governs en relació amb l'ensenyament.

Només cal repassar la legislació educativa generada per l'Administració pública en aquells anys per adonar-se'n. Encara que fins ben entrat el segle XX l'escolarització femenina no va ser socialment entesa com a imprescindible, sí que ho van entendre així i ho van defensar aferrissadament les seguidores de Joaquina de Vedruna. I aquesta fou també una clau del seu èxit.

A banda del fet indiscutible que, si bé l'Estat va generar molta legislació educativa, no va traduir-la en la mateixa proporció en realitzacions concretes en forma d'escoles ni de promoció de mestres. Un mal que va ser endèmic fins molt entrat ja el segle XX. I que encara dura.

Altres iniciatives compromeses amb l'educació femenina

Durant el segle XIX, en el qual Joaquina de Vedruna va posar en marxa la seva iniciativa educadora fundant per al seu servei –i al servei de l'acció sanitària i social– una nova forma de vida religiosa l'any 1826, a Catalunya van néixer també altres noves congregacions religioses de signe i objectius semblants.

Així trobem les Religioses Escolàpies, el 1829; les Missioneres del Cor de Maria, el 1848; les Missioneres de la Immaculada Concepció, el 1850, i, desapareguda ja Joaquina de Vedruna, les Dominiques del Pare Coll, el 1856; les Germanes de la Sagrada Família d'Urgell, l'any 1859; les Carmelites del Pare Palau, l'any 1860, o la Companyia de Santa Teresa d'Enric d'Ossó, l'any 1876, per exemple, que van donar totes elles un gran impuls a l'educació de les dones de totes les classes socials i, molt especialment, del món rural. La superació de l'analfabetisme i la necessitat d'aprendre eren ja un corrent imparable.

El gra de mostassa

Joaquina de Vedruna havia dit que, amb el temps, les seves filles espirituals serien cridades a anar per tot arreu i que no ho podien refusar.

És així com des del començament del segle XX i fins ja entrat el segle XXI el mapa educatiu Vedruna es va anar desplegant no només per Catalunya i la resta d'Espanya o en d'altres països d'Europa, sinó que a partir de l'any 1912 va arribar a l'Amèrica llatina, al Paraguai primer, i a l'Argentina i a Xile l'any següent, fins a ser present avui a quasi tot el continent, fins i tot a Centreamèrica i els EUA.

L'any 1949 va ser el torn de l'Àsia, amb una primera presència educativa al Japó, a la qual la seguirien d'altres, i més endavant a l'Índia, a partir de 1953; a Formosa, l'any 1969, i a les Filipines, el novembre de 1972.

La presència Vedruna a l'Àfrica va començar el 1957 a la República del Congo, i va seguir per la Guinea Equatorial, Togo, Ceuta...

Com l'exemple del gra de mostassa que posà Jesús per referir-se al seu regne, la petitíssima llavor sembrada al Manso Escorial de Vic per Joaquina de Vedruna ha esdevingut un gran arbre on s'hi ajoquen multitud d'infants, adolescents i joves, de races i llengües diferents, als qui educadores i educadors Vedruna de tot arreu, religioses i laics, ofereixen un projecte educatiu arrelat en una llarga tradició pedagògica –de 190 anys– constantment renovada, en sintonia amb cada temps i amb cada realitat.

VEDRUNA EDUCACIÓ, UNA PROPOSTA AMB DENOMINACIÓ D'ORIGEN

«Un projecte educatiu arrelat en una llarga tradició pedagògica i alhora constantment renovat en sintonia amb cada temps i amb cada realitat», acabem de dir.

Els 190 anys de treball educatiu que recorren entre 1826 i 2016 justifiquen que parlem d'una «llarga tradició». Però és molt important posar en relleu allò característic que, de bon començament, va donar identitat pròpia a la manera Vedruna d'educar i que ha esdevingut la seva Denominació d'Origen, el seu segell, la matriu de la qual no és altra que la mateixa Joaquina de Vedruna.

L'escola pedagògica de Joaquina de Vedruna

Desconeixedora –com és lògic– de cap mena de sistema educatiu escolar, l'experiència educativa de Joaquina es va nodrir exclusivament de l'espai familiar.

El primer, el de la seva pròpia llar on els seus pares –Llorenç de Vedruna i Teresa Vidal– donaren a tots els fills, nois i noies per igual, una educació acurada, inculcant-los esperit de treball, sentit de responsabilitat i disciplina personal, gust per la lectura i, molt especialment, la fe cristiana, en un ambient envoltat d'afecte. Una gran escola per a Joaquina de Vedruna.

Però la segona i principal experiència per a ella en aquest camp va ser viure en primera persona la tasca d'educar els seus nou fills, que va recaure principalment en ella per la mort prematura del seu marit, quan els seus fills eren molt joves alguns i encara infants els altres. D'aquesta trajectòria personal en va emergir l'excel·lent educadora i mestra d'educadores que va ser Joaquina. Aquesta llar, convertida en l'escola dels seus fills, va inspirar anys més tard un model d'escola que s'assemblés a una llar.

L'element configurador d'una pedagogia inèdita

La pedra angular de la pedagogia de Joaquina van ser l'amor, l'afecte sincer i l'interès personal envers els educands. Per a ella, que no sabia ser altra cosa que mare, la cordialitat i l'afecte eren una condició educativa fonamental.

D'aquí se'n derivava un tracte afable que li feia «guanyar-se les voluntats –diuen els testimonis– i aprofitar l'afecte que li tenien per influir més eficaçment en les persones que educava» i que al cap dels anys testimoniaven que «les paraules que els deia li sortien del cor i eren per animar el més decaigut», i que «els robava el cor».

Per això va inculcar a les germanes que, fins i tot en les correccions, actuessin de manera que les alumnes «no els perdessin l'amor i la confiança». O que era fonamental «guanyar-se el cor de les criatures difícils i de mal governar, perquè només així se'n pot treure fruit».

Un estil educatiu amb trets propis

A partir d'aquesta base, d'aquest element configurador denominat per alguns «pedagogia de l'amor», es crea a les escoles de Joaquina un clima distès i motivador que afavoreix l'interès per aprendre i fer les coses bé, en un ambient estimulant que, si bé és d'exigència de qualitat en el treball, està del tot allunyat de la coerció i la severitat.

Paraules com aquestes són botons de mostra de la pedagogia que Joaquina impulsava:

«La diligència tot ho pot»;
«Aprofiteu el temps que teniu, que per llarg que sembli sempre és curt»;
«Hem de treballar molt pel nostre propi bé i per fer el bé als nostres germans»;
«Fem de la nostra part tot allò que puguem»;
«Presteu molta atenció a les nenes que us han estat confiades»;
«No permeteu que cap nena marxi a casa enfadada, sinó que abans us heu de reconciliar amb ella i que s'adoni que l'estimeu i resti amb ganes de tornar»;
«Que les nenes s'adonin que les estimeu molt»;
«No poseu mala cara ni corregiu a crits, que ho engegaríeu tot a rodar»;
«S'agafen més mosques amb una gota de mel que amb una bóta de vinagre»;
«Porteu-vos amb molta dolcesa»;
«No feu distincions ni diferències entre pobres i riques, sinó que les heu d'estimar totes de la mateixa manera».

Ella mateixa –diuen les seves contemporànies– «es mostrava alegre i afable amb les nenes que rebien educació a les seves escoles, fins i tot en corregir els seus defectes, i es preocupava del seu aprofitament i d'ajudar-les en els seus problemes, com si fos la seva mare».

Per això deia a les mestres: «Heu de mirar les nenes que eduqueu com si fossin filles vostres». Sens dubte, tenia prou autoritat moral per dir-ho.

Aquest estil va calar profundament en les germanes del seu institut, de les quals un informe oficial dirigit a les autoritats governatives sis anys després de la mort de la fundadora diu:

«Només val considerar amb alguna atenció allò que fan i practiquen diàriament les germanes, perquè es vegi clarament com és d'excel·lent l'esperit que predomina a la Institució; examini's en què s'ocupen i es veurà com elles són afables i enteses en les classes, pacients i caritatives...»

Tot un estil educatiu que havia amarat les noves escoles impulsades per les germanes. Un segell distintiu. Un tarannà. Una Denominació d'Origen.

Algú de l'època –un anònim veí d'un poble on s'havien instal·lat les germanes– ho va resumir molt bé i molt senzillament: «Treballen bé, estimen les alumnes i es fan estimar per tothom». És el patrimoni educatiu que ens han deixat en herència. Un tresor.

Vedruna avui

Els anys transcorreguts d'ençà dels temps fundacionals no són pocs, 190 ara mateix. Nous temps i noves circumstàncies van fer necessaris diversos canvis: noves estructures, nous sistemes, nous continguts, noves metodologies i, evidentment, nova gent. No podia ser d'altra manera.

Les comunitats educatives d'avui ja no són dirigides i animades només per les germanes integrants de la Congregació fundada per Joaquina el 1826. Avui elles comparteixen el seu compromís educatiu amb molts educadors seglars que assumeixen també com a propi el patrimoni pedagògic Vedruna, i l'enriqueixen amb la seva experiència i les seves aportacions.

L'Escola Vedruna és, sens dubte, per a uns i altres una herència valuosa i un instrument adient al servei de l'educació contemporània. Les idees, la reflexió i el debat dels educadors i educadores del món Vedruna d'avui, amb els fils de l'herència rebuda i amb els del propi saber, han teixit una xarxa escolar consolidada i actual.

La Proposta Educativa Vedruna avui és rica d'experiència i rica de novetat. És de Joaquina i és nostra. És d'arrel antiga i de saba nova. Una oferta educativa amb identitat.

El moll de l'os

Això que avui en diem «Vedruna Educació» ha fet seus els elements medul·lars de la pedagogia de l'amor promoguda per Joaquina, perquè gira al voltant d'aquest eix: la valoració de les persones pel sol fet de ser-ho, al marge de qui són, de com són, d'on vénen i, sobretot, de què tenen.

Des d'aquest eix fonamental, allò propi d'aquest model pedagògic rau en l'atenció i l'acompanyament educatiu de cadascú en funció de les seves possibilitats i necessitats, tot desvetllant la responsabilitat en el propi desenvolupament i estimulant la constància en el treball fet a consciència, la tenacitat en la lluita pels objectius buscats, i l'esperit de superació davant les dificultats.

En aquest ambient escolar que vol ser estimulante, actiu, alegre i dialogant, les relacions interpersonals positives tenen un valor educatiu de primer ordre i generen el clima necessari per créixer personalment, per obrir-se als altres i per descobrir les pròpies possibilitats i responsabilitats en la construcció de la societat de la qual tots formem part.

Aquest moll de l'os de la pedagogia Vedruna constitueix allò innegociable del seu model educatiu.

Un engranatge amb sis peces

A tall de síntesi caldrà dir que són especialment sis les peces que fan funcionar l'engrenatge de l'Escola Vedruna actual:

Un model organitzatiu, la xarxa

Avui, a casa nostra, l'estructura de suport de les escoles Vedruna ja no la constitueixen, com al principi i durant molts anys, les comunitats de germanes, sinó una organització en xarxa a través de la figura jurídica de les Fundacions. A través de la xarxa les escoles comparteixen objectius, projecte, formació, activitats, persones o recursos amb una carta de navegació comuna: la Proposta Educativa Vedruna.

Un objectiu

Una meta que són dues: contribuir al ple desenvolupament de les persones i servir a la millora del conjunt de la societat.

Un eix vertebrador

La pedagogia de l'amor i la valoració central de les persones.

Uns compromisos

De treball a consciència. D'autoavaluació, d'actualització i de renovació. De dinàmica participativa i dialogant. De recolzament entre escola i famílies. De solidaritat activa amb el propi país i amb tota la comunitat humana.

Uns valors preferencials

Valors indestruïbles d'un model d'escola d'inspiració cristiana com ho és la nostra, i que posen en primer pla la vida en totes les seves manifestacions, els drets de les persones i el tracte just que els pertoca, la fraternitat i la no-violència, i l'obertura a la dimensió espiritual i transcendent de les persones.

Un clima escolar

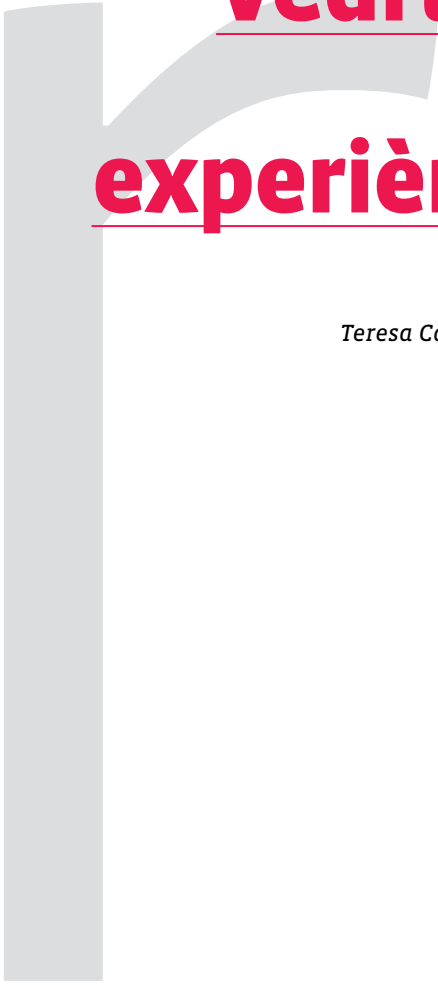
Caracteritzat per ser un espai estimulants i alegre, de relacions interpersonals positives, senzilles i properes entre els components de la comunitat escolar.

To be continued...

L'Escola Vedruna ha viscut un llarg itinerari. Al mateix temps que la Institució Vedruna, ha estat compromesa des del principi i fins avui al servei dels malalts i al costat dels pobres, dels més desassistits i dels més febles, a Catalunya, on la Institució va néixer, i també en un grapat de països d'arreu del món on ha arribat després.

Entre dificultats i èxits, en situacions més estables o més precàries, en temps segurs i en temps d'incertesa, amb formes i instruments diversos, Vedruna ha tirat endavant. Sempre amb un mateix esperit, una mateixa voluntat de servei, amb un carisma generat per Joaquina de Vedruna i, amb els anys i fins avui, compartit per molts, primer només religioses de la Congregació i avui també per molts seglars, tant dones com homes, que han treballat al servei dels altres per educar, sanar, promocionar, acollir...

Cent noranta anys després el projecte continua. I, això esperem, continuarà encara. Com nosaltres avui, algú, algun dia, ho explicarà. La vida continua...

Educar en clau Vedruna: una experiència

Teresa Carrió Serch, CCV

O tempora, o mores.
(Ciceró)

Queda molt lluny aquell col·legi «Els Infants» de Manresa on vaig tenir el primer –i continuat– contacte amb l'educació Vedruna. Mai no es recorden els primers passos, ni el primer dia que vam començar a menjar sols, ni la primera alegria, però el cert és que seguim caminant i continuem alimentant-nos i cada dia gaudim de les coses bones. Sí recordo, una per una, amb el seu nom, les germanes¹ que em van anar ensenyant, un curs rere l'altre, des de les primeres lletres, que escrivíem en una pissarra que anava de cap a cap de la classe i que a mi em semblava llarguíssima.

Jo no sabia encara allò que «s'agafen més mosques amb una gota de mel que amb una bóta de vinagre», però ho experimentava pel tracte de proximitat i d'estimació que es respirava, i mentre copiava amb una cal·ligrafia impecable en un quadern pautat: «Quien obedece siempre obra bien» (Beata Joaquina).

Recordo aquell pati espaiós amb pedretes i arbres, i alguna festa de final de curs amb «Les petites formiguetes» i el «Bomba va, bomba ve» de Llongueras. Era la postguerra i així fèiem país, sense adonar-nos-en.

Apreníem memoritzant, és clar, i en llengua «espanyola», no podia pas ser d'altra manera. De les famoses llistes de «reyes godos» que tothom esmenta en parlar d'una època determinada, jo no en recordo cap, perquè suposo que no devien interessar a les germanes, que preferien que sabéssim altres coses de memòria, com els rius i les muntanyes, les capitals, les benaurances o les obres de misericòrdia. Era una educació pràctica i realista.

Els llibres també eren en castellà, però perquè en comprenguéssim el contingut (en una llengua que no era la pròpia) la germana ens ho explicava traduint-lo al català: lectura comprensiva.

Competitivitat? Fèiem «secció», de manera que qui sabia la lliçó «passava» més endavant. I la nostra il·lusió era poder «passar» unes quantes nenes i (tant de bo!) arribar a ser la primera. No creava traumes, era un estímul per estudiar més i millor, per fomentar l'esperit de treball i de superació.

¹ Des d'aquí el meu record agrait a totes aquelles germanes amb algunes de les quals, aleshores molt joves, encara em trobo en algunes ocasions: Assumpció, Remei, Pilar, Florència, Joaquina, Dolors Millanes, Dolors Sala, Claustre, Núria, Gertrudis, Concepció, Modesta.

No es parlava en aquell moment d'escola inclusiva, però ho era. Fins molts anys després no he copsat la profunditat del terme «nenes de casa», amb què es referien a aquelles companyes que estaven a l'aula amb totes i que vivien dintre del col·legi, amb les germanes.

La fe es vivia a casa i a la societat, a l'escola no es plantejava religió sí o religió no, era impensable. Els actes de pietat (missa, rosari, àngelus, mes de Maria...) formaven part de la jornada, i no estranyava a ningú, era com s'entenia en aquell moment l'objectiu de Joaquina d'educar cristianament la joventut.

El dia del Domund era una festa de solidaritat vestida de «carnestoltes», amb carrosses que passejaven nenes disfressades de «negritos», de xinetes, de japoneses... Era el temps en què les germanes missioneres arribaven al Japó. I amb una barreja de fervor religiós i de delit per ajudar els nens de països més necessitats, sortíem amb aquella alegria a «demanar per a les missions», sense importar-nos gens rebre algun retret malagradós de tant en tant. No ens entreteníem gens a rumiar què volia dir «demanar per a les missions», si era per anar-los a parlar de l'Evangeli per convertir-los, o si primer els ensenyarien a pescar per atendre les seves necessitats bàsiques. I mentre les alumnes més grans comptaven la recapta, ressonaven les paraules de Joaquina: «Voldria abraçar totes les necessitats dels pobles».

Com que les germanes no tenien horari de plegar, nosaltres podíem jugar al pati fins que volíem, romancejar i entretenir-nos a la classe, al pati, o als passadissos, perquè era com casa nostra. No se'n deien «activitats extraescolars», ni se n'havia inventat l'expressió, però era així. I si volíem quedar-nos i acabar els deures abans de marxar cap a casa, «ens quedàvem vigilades».

Qui ho havia de dir! Semblava que tot funcionava per inèrcia i que tot havia de seguir igual indefinidament. Però, no... Educar en clau Vedruna requereix una adaptació constant, necessita caminar amb les persones, adaptar-se al ritme de la societat, canviar perquè el món canvia.

Vull obrir de bat a bat les finestres de l'Església.
(Joan XXIII)

Quan l'any 1971 m'incorpo de ple a l'escola, no ja com a subjecte pacient, receptora de l'objectiu educacional de Joaquima de Vedruna, sinó com a subjecte agent, començaré a descobrir que tot està impregnat d'una paraula nova per a mi: el seu carisma educatiu.

Ningú no ignora que el Concili Vaticà II va suposar una revolució en el si de l'Església. Va ser una bona sotragada, que alguns esperaven, d'altres intuïen, i que a tots va afectar. Tot allò que semblava inamovible en les institucions religioses, va anar agafant noves dimensions. Es va passar de repetir fidelment allò que havien marcat els fundadors i fundadores de les congregacions a pensar què calia fer en el moment històric que ens tocava viure, a voler descobrir quines eren les noves necessitats que es plantejaven escoltant els anomenats des d'aleshores *signes dels temps*. Es va començar a entendre que el *Carisma fundacional* no era quelcom estàtic, sinó que calia anar-lo vivint de manera adaptada a la realitat i al moment que toca viure.

És així com des de l'any 1965, que acaba el Concili, la Congregació de Germanes Carmelites de la Caritat (encara no anomenada Vedruna), bo i mantenint-se fidel a les seves arrels, va obrint també la mirada i les portes a tot allò que es va presentant.

Es publica, dintre dels Documents del Concili, la *Declaració sobre l'Educació cristiana* «*Gravissimum educationis*», on es fan afirmacions tan òbvies com:

«S'ha d'ajudar els nens i joves, tenint en compte el progrés de la psicologia, la pedagogia i la didàctica, a desenvolupar harmònicament les seves qualitats físiques, morals i intel·lectuals, per tal que adquireixin gradualment un sentit més perfecte de la responsabilitat en el (...) desenvolupament de la seva pròpia vida i en la consecució de la veritable llibertat, superant les dificultats amb constància i grandesa d'ànim (...) Així mateix, se'ls ha d'educar per participar en la vida social de tal manera que (...) puguin introduir-se activament en els diversos grups de la societat humana, oberts al diàleg, i prestin de bon grat la seva col·laboració en la consecució del bé comú.»²

Serà el temps de l'educació integral, de la insistència en la constància –«Res no agrada més a Déu que la constància» (Joaquima de Vedruna)– i en l'esperit crític, com es

² Declaració G.E., núm. 1.

reflectia en unes incipients versions d'aquell *Ideari* –precedent del posterior *Caràcter propi*–, escrit a màquina i amb còpies de paper carbó, que encara sembla que el vegi! Es va posant en relleu la importància de la llibertat, de la qual es parlava amb cert recel, i que es tenia necessitat de contraposar quasi sempre amb el «llibertinatge».

Quan les germanes, que eren gran majoria, anaven fent el corresponent *aggiornamento*, segur que tenien presents les paraules de Joaquina a les seves cartes: «Les que tinguin por de no servir per això o per allò han de superar aquest temor. Si tenen voluntat, amb l'ajut de Déu se'n sortiran».

En només cinc anys va semblar que s'havia revolucionat tot: havia canviat el panorama religiós i, en conseqüència, la seva repercussió en el camp educatiu. El maig del 68 tampoc no havia estat en va. Arribaven amb força nous eslògans que sotraguejaven la societat i per tant les noies i nenes que hi havia a les escoles ja no eren les d'abans, res no tornaria a ser igual. Ben aviat els nostres pobles van anar modificant també la seva fesomia i la seva manera de viure, i la seva interpretació de la política i de la religió. A Catalunya s'esquerdava el franquisme, a marxes forçades, i, en el fons, arreu d'Espanya, es percebia que aquells antics «Planes de educación» ja eren obsolets. Ja no servia la vigent Llei d'instrucció pública (de 1939), ni la Llei d'ordenació de les ensenyances mitjanes (de 1953).

Amb el nou model de societat que s'anava gestant, més industrial i urbà, cal educar les noves generacions d'una altra manera, serà necessari contemplar nous paràmetres.

Déu col·labora en tot per al bé d'aquells qui l'estimen.
(Rm 8,28)

L'any 1970 Villar Palasí publica la Llei general d'educació i el mateix any es publiquen també els documents fruit del XIX Capítol general de la Congregació, que tingué lloc a Roma l'any anterior. Vedruna posa al dia l'herència rebuda de Joaquina i actualitza els conceptes i les paraules: «El carisma és un do comunitari, transmissible i subjecte a desenvolupament històric», «convé conservar-lo substancialment idèntic a si mateix, i, a la vegada, acomodar-lo, a cada conjuntura històrica, a les necessitats de l'Església».³

La Declaració dels Drets Humans s'havia signat el desembre del 1948, però no és fins a la Llei «Palasí» que a Espanya es tenen en compte les directrius internacionals de la UNESCO en matèria d'educació. En llegir l'article 2, «tothom té tots els drets i llibertats proclamats... sense cap distinció de raça, sexe... origen...», recordem que Joaquina de Vedruna des del 1826 havia volgut que les nenes tinguessin accés a l'educació, precisament les «nenes» (els nens ja tenien possibilitats), les pobres i les dels pobles, més desateses.

A l'Estat espanyol hi havia, encara, en promulgar-se la llei un 75 % d'analfabets i a Catalunya, malgrat la legislació, no es va aconseguir la plena escolarització de 6 a 13 anys fins a començaments dels 80.

La LGE, que canvia també l'estructura de l'ensenyament, per primera vegada en trenta anys suposa, en molts aspectes, la ruptura dels motlles clàssics, i aquí sí que Vedruna comença a ser una institució que es posa al dia en el terreny educatiu, continuant amb la seva identitat. Conflueixen una pila de circumstàncies que remouen les escoles, qüestionen la seva organització, desvetllen interrogants, fan replantejar les ubicacions, desperten il·lusions amagades i els donen nova forma.

Apareix amb més força la necessitat de formació en múltiples aspectes, d'actualitzar-se metodològicament. Semblava un formiguer de cursets, i no hi havia cap matèria que se'n pogués desentendre.

I, quin canvi a les aules! Arriba «l'ensenyança individualitzada», que en dèiem, amb el sistema de *fitxes* i els agrupaments lliures d'alumnes a dintre de l'aula, treballant la fitxa que triaven i en el moment que lliurement escollien. Es comença a parlar de l'ambientació com a tret important, dels «racons» i dels «tallers». Quina feinada suposava l'adaptació de fitxes a diferents nivells d'aprenentatge! Realment, quan, avui,

3 D.C. 1970, núm. 5, 6.

miro el treball dels alumnes dintre de l'aula i les distribucions per espais, penso que ens hem de sentir deutors d'aquelles mestres –germanes i seglars, ja– que amb menys recursos i molta dedicació van anar fent possible la revolució. I si parlem del Batxillerat, afirma que «s'entrenarà l'alumne en tècniques de treball intel·lectual, tant individualment com en equip» i que «els mètodes d'ensenyament seran predominantment actius i tendiran a l'educació personalitzada».

No em puc resistir a copiar textualment un dels paràgrafs de la Introducció de la Llei: «El éxito de una reforma como la que ahora se acomete solamente será posible con una mentalidad nueva e ilusionada en los que han de dirigirla y aplicarla. Será necesaria una reorganización profunda de la administración educativa..., pero será necesario, sobre todo, que cada docente se sienta solidario de esa acción renovadora y contribuya con su competencia profesional. Imaginación y entusiasmo a prever y solventar los problemas nuevos...».⁴

Cal fer notar també que dos dels principals objectius de la Llei General d'Educació consistien a estendre l'educació a tothom i a promoure la igualtat d'oportunitats.

Amb aquesta finalitat, la nova llei estableix el sistema de beques. Sociològicament, aquest fet és molt ben vist. I a les nostres escoles afavoreix un dels principis clars des de sempre, que ningú no hagi de marxar de l'escola per falta de recursos, tenint presents les paraules de Joaquina que recomanava a les germanes que les nenes que no tinguessin mitjans rebessin el mateix tracte que si paguessin.

La introducció progressiva de la coeducació va col·laborar també a aquesta educació «no discriminatòria» que promou la llei, i que santa Joaquina portava a terme educant els seus fills i filles i els dels seus masovers.

A l'Escola Vedruna, com a la mateixa societat de la qual forma part, el canvi ja era imparable.

⁴ B.O.E. núm. 187, de 6 d'agost de 1970.

Més lluny, hem d'anar més lluny...
(*Viatge a Ítaca*, 1975)

L'any 1977 es crea el Secretariat de l'Escola Cristiana, fet aglutinador i impulsor de totes les escoles religioses de Catalunya, i el 1978 s'aprova la Constitució Espanyola; i quan el 1985 arriba la LODE, precedida de la LOECE (Llei Orgànica d'Estatuts de Centres Escolars, 1980), la democràcia s'anava instaurant al país i als nostres centres.

Aquella institució educativa nascuda a Vic feia 150 anys, al servei del poble, va poder retrobar explícitament, amb el servei de sempre a les persones, el servei al país i l'estima per la llengua, i en aquest moment es van incloure oficialment les classes de llengua catalana. Algunes de les afirmacions d'aquells anys les podem subscriure avui perfectament: «afavorir la integració harmònica al fet català d'aquells que provenen d'altres cultures», «ús preferent de la llengua catalana com a llengua docent sense excloure l'atenció al bilingüisme», «tracte preferent dels valors específics de la realitat catalana, en un clima d'integració i d'obertura a tots els homes i cultures»...⁵

En arribar la LODE, que algunes instàncies consideraven una mena de revolució nefasta per a l'escola, a nosaltres, que ens havíem estat mentalitzant amb un bon reguitzell de treballs preparatoris, ens va venir molt poc de nou. Potser la novetat més gran consistia en la participació. I això s'ha de témer? Que bé que prenguem consciència que les coses les hem de fer entre tots, mantenint cadascú la responsabilitat que li és pròpia. El Consell Escolar, tan temut per alguns, un òrgan més consultiu que decisor, va ser des d'un primer moment un exercici democràtic per buscar, en consens, el bé comú de la Comunitat Educativa, un altre dels termes nous. Es busca una escola on ningú no actuï com a amo absolut de res, on ningú no pugui prendre decisions arbitràries, sinó que la vida de l'escola estigui sotmesa a plantejaments col·legiats. I que els comptes de pagament delegat s'hagin de presentar a l'Administració, amb transparència, ara tampoc no estranya a ningú.

No tingué també Joaquima col·laboradors que li aportessin la seva visió de les coses? D. Pablo de Jesús Corcuera, un bisbe nascut fora de Catalunya; el P. Esteve d'Olot, un home de poble (bé que frare caputxí), i el Sr. Josep Estrada, un petit empresari pare de família.

5 «L'Escola cristiana que volem» (punt 3.2). Barcelona, octubre de 1976.

El canvi social, la progressiva disminució del nombre de germanes i les exigències educatives motivaven, això sí, que s'anessin reduint el nombre d'escoles, especialment en poblacions petites (quin greu!). La vida de comunitat descobria nous enfocaments i buscava noves ubicacions. Algunes ho consideraven en detriment de les escoles, altres ho vèiem com un enriquiment i una complementarietat de la mateixa vida. Dintre de la Congregació Vedruna hi ha tensions: la «crisi de canvi», extern i intern. Se succeeixen reflexions i documents que no acaben de satisfer ningú. Hi ha la necessitat de redefinir-nos, d'expressar amb força la nostra *Proposta Educativa Vedruna* (la primera es publica el 1993) dintre del *Projecte Educatiu*, el nostre ser i el nostre fer com a Escola Vedruna.

Les lleis es continuen succeint, LOGSE (1990), LOPEG (1995), modificant cada vegada alguns aspectes de l'organització dels nostres centres. Havíem oblidat, potser, que Joaquina de Vedruna es va haver d'acomodar, al llarg de la vida, a circumstàncies molt diverses, motivades també per canvis polítics, per realitats socials, per dificultats internes...? Però, «si és cosa de Déu, no podrà fracassar» (Ac 5,39).

Havia començat un desplegament intensiu de formació del professorat, hi havia el convenciment generalitzat que la vida és sempre més forta i empeny cap endavant. Es veu la necessitat de re-crear l'Escola Vedruna i això només es pot fer comptant amb tothom qui hi està implicat.

Les germanes van minvant i està clar que el futur està a les mans de les noves generacions i que és a aquestes –els laics, predominantment– a qui se'ls està confiant. Cal passar la torxa al professorat: és el relleu generacional fent un salt cap endavant.

En el Fòrum es posaven en joc els elements més clàssics i els més innovadors, edificats sobre la base sòlida del carisma educatiu rebut des de Joaquina de Vedruna i transmès al llarg de moltes generacions com un tresor que no és propietat de ningú i és patrimoni de tots.

Van ser hores de treball intens, de reflexió, de compartir inquietuds, desitjos, il·lusions i temors. Moments d'imaginació esperançada de futur. La Proposta Educativa de fons, l'educació en valors, l'àrea de Religió, l'atenció als més necessitats, la diversitat, les noves tecnologies, el compromís social, la participació, la coresponsabilitat, la mirada ecològica... No ens volíem deixar res.⁶

Després del Fòrum res no va ser igual: durant tres anys, més de 3.000 educadors de tot Espanya vam fer una autoavaluació que ens va portar a un disseny d'Escola Vedruna del futur. Van ser unes constatacions que ens feien mirar endavant tenint en compte els desitjos compartits i ens portaven a comprometre'ns conjuntament en una sèrie d'objectius que no eren utòpics; actualment ens adonem que moltes «innovacions» d'ara no són tals, ja estaven apuntades en aquell moment.

L'afany per «recrear l'Escola Vedruna» havia pres nova empenta, la consciència de ser educadors per al segle XXI quedava ben clara.⁷

No podem imaginar l'Escola Vedruna d'avui sense aquell delit creatiu que va remoure els nostres sentiments i va posar en marxa els nostres desitjos. Organitzar un fòrum per debatre aspectes educatius de diferents especialitats es va convertir

⁶ *Del siglo XX al siglo XXI. Juntos construyendo futuro. Foro Educativo Vedruna (1998-2001)*. Barcelona: Anaya, 2001, p. 116-119.

⁷ Ibid.

des d'aleshores en la manera més enriquidora, creativa i dinàmica d'expressar les nostres inquietuds i d'empènyer el treball conjunt. La implicació en el procés de renovació de l'Escola Vedruna per part del professorat gaudia de bona salut, després de 175 anys d'haver començat l'obra de Joaquina.

S'han anat succeint diverses lleis d'educació fins avui: LOCE (2002), LOE (2006), LOMCE (2013).

S'han renovat alguns conceptes i un lèxic nou enriqueix el nostre discurs, han canviat algunes metodologies (no totes, algunes innovacions hi eren i passaven desapercbudes), s'han enderrocats parets, s'han tornat a aixecar i s'han tornat a tirar a terra, i l'essència de l'Escola Vedruna, però, segueix dempeus, sempre avançant.

Caminante, no hay camino,
se hace camino al andar..
(Machado)

El futur resta obert, el camí l'hem d'anar descobrint en uns temps incerts. L'obra educativa de Joaquina de Vedruna, amb tota la seva complexitat, està a les nostres mans, i sentim la responsabilitat davant de la història. La Congregació, que entén la seva missió com a «educadora, guaridora i alliberadora», fidel a les seves arrels, i rica en anys i en desitjos, disminuint en nombre en el nostre país, vol donar projecció a les escoles i, conscient del valor de l'herència rebuda, insta a prendre decisions que les facin viables:

- «Amb consciència de present i visió de la nostra responsabilitat de cara al futur.
- Amb un profund sentit de fidelitat a la missió i valoració de la donació incondicional de tantes germanes a través de la història.
- Des de la missió compartida amb els seglars, tot acompanyant el procés mentre ens sigui possible i sabent-nos situar des de la nostra identitat.
- Potenciant i donant futur a la nostra missió educadora dins l'Església.»⁸

És des d'aquesta perspectiva que cal entendre la creació de Fundacions, i també el camí iniciat a Vedruna Catalunya. L'amor ens farà forts.

Dedicar la vida a educar és un dels regals més preuats que es poden rebre. Miro amb satisfacció el camí recorregut i l'agraeixo, conscient que «un és el que sembla, un altre és el que planta, un altre és el que rega, i només Déu és qui fa créixer» (1Cor 3,7). Estic convençuda que el Projecte d'Educació Vedruna és un projecte ple de vida i crec que així ho vivim tots els qui avui en som part.

⁸ D. C. Capítol General XXV «Mística i profecia».

Presència educativa Vedruna a Catalunya des de 1826

Maria Antònia Gilibets, CCV

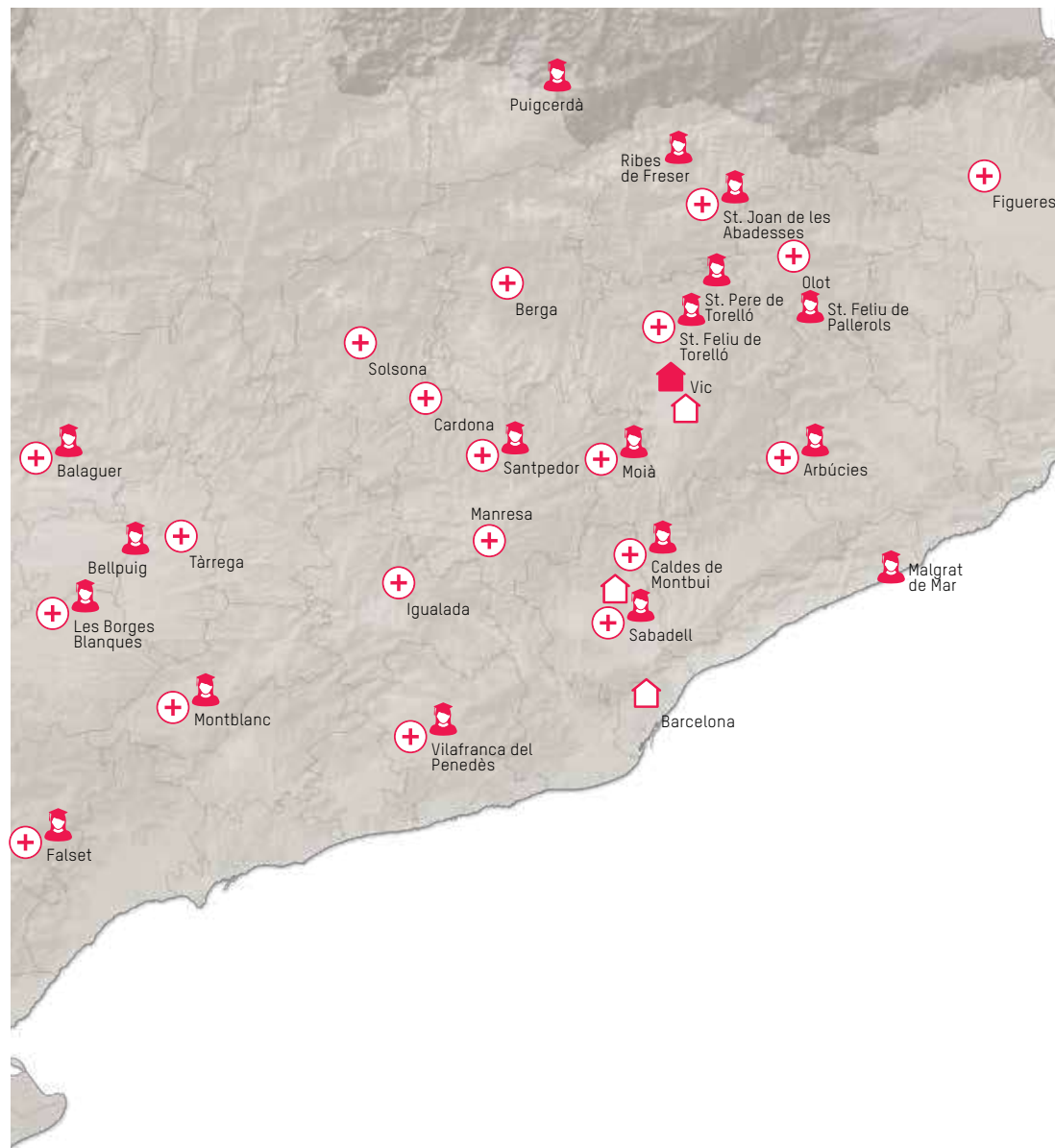
Com bé sabem, el 26 de febrer de 1826 Joaquina de Vedruna inicia una aventura inèdita: la fundació d'una congregació religiosa femenina de vida activa, amb la intenció «d'abraçar totes les necessitats dels pobles» des de tres vessants: l'educació de les nenes, el servei en els hospitals de l'època, que acollien els més marginats de la societat, i l'atenció a les nenes i joves en les cases de caritat. D'escoles per a nenes no n'hi havia; ella les inventa aprofitant, en la majoria dels casos, l'avinentsa de respondre a les crides que li fan des de les juntes de beneficència o des dels ajuntaments per servir als malats. La majoria de les nostres escoles van néixer a redós d'un hospital de pobres.

El Manso Escorial, casa pairal de la família De Mas, passarà a ser, sense pretendre-ho, el bressol de la nova institució i la PRIMERA ESCOLA VEDRUNA de la història de la Congregació de Germanes Carmelites de la Caritat-Vedruna. Escoltem com ho explica Joaquina al seu gran amic Josep Estrada: «... Passo a noticiar-li que, des de mitja quaresma, tinc en ma companyia nou filles espirituals, amb l'aprovació del senyor bisbe. I ens apliquem a ensenyar noies, que, per ara, ja en vénen onze; i després, quan ens demanen per a vetllar en alguna casa de la ciutat, n'hi van dues, que no poden anar soles. De dia s'ha de treballar per menjar. Déu ens oïx en tot, perquè si el treball no arriba, Déu toca el cor a alguna bona ànima».¹

I les Escoles Vedruna actuals són, majoritàriament, el resultat del creixement, reestructuració, adaptació... d'aquelles petites escoles que van iniciar Joaquina i les seves successores, sobretot la mare Paula Delpuig. Podem veure com el mapa de la Catalunya del segle XIX i fins a la Guerra Civil és, tot ell, tenyit de color Vedruna. I hem d'estar joiosos que les nostres escoles conservin, encara avui, el caliu i el tarannà que Joaquina els va voler imprimir.²

¹ Ep. 82 (al senyor Josep Estrada). L'Escorial, 17 d'abril de 1826.

² Cal puntualitzar que es tracta de mapes que plasmen la presència educativa Vedruna a Catalunya en els tres vessants esmentats: Escoles, Hospitals i Cases de Caritat. No hem pretès, en cap cas, abastar la immensa quantitat d'activitats i tasques que es duen a terme, des de diferents plataformes, a nivell catequètic, pastoral, social...

- **Hospitals**
- **Escoles**
- **Altres**
- Casa de Caritat
- Asil
- Casa d'Orfenes
- Residència
- ...

Cases fundades per Joaquima de Vedruna (1826-1854)

1826	Vic (Barcelona)	Manso Escorial
1827	Tàrrrega (Lleida)	Hospital de Pobres (1827-1830). Fracassa el 1830.
1829	Solsona (Lleida)	Hospital de Pobres Pere Màrtir Colomés (1829-2005). Escola (de 1907 al 1940)
	Manresa	Hospital de Sant Andreu (1829)
	Barcelona	Casa de Caritat (1829-1880)
1831	Cardona	Hospital de Sant Jaume (1831-1876) i Casa d'Educació (1831...)
1832	Vic	Casa de Caritat (1832-1973...). Continua en la Llar Juvenil i Col·legi «Sant Domingo» (1855-1936; 1939-1971)
1837	Berga	Hospital militar (1837-1840) (es tracta més d'una emergència que d'una fundació)
1843	Sant Joan de les Abadesses	Hospital Sant Vicenç (1843-1936) i Escola (1843-1994)
1845	Arbúcies	Hospital Mare de Déu dels Dolors (1845-1936) i Escola (1845...)
1846	Balaguer	Hospital (1846-1930) i Escola (1846...)
	Les Borges Blanques	Hospital (1846-1936) i Escola (1846-1994)
1847	Igualada	Hospital de Sant Bartomeu (1847-1979)
	Ribes de Freser	Escola (1847-1955)
	Olot	Hospital (1847...)
1848	Moià	Hospital i Escola (1848-1971)
1849	Sant Pere de Torelló	Escola (1849-1936)
1850	Falset	Hospital (1850-1936) i Escola (1850-1986)
	Figueres	Hospital (1850-1936)
1851	Santpedor	Hospital i Escola (1851-1936)
	Cadaqués	Hospital i Escola (1851-1868)
	Caldes de Montbui	Hospital (1851-1925) i Escola (1851-2000)
1852	Sant Feliu de Torelló	Hospital i Escola (1852-1936)
	Sant Feliu de Pallerols	Escola (1852-1973)
	Malgrat de Mar	Escola (1852...)
1853	Vilafranca del Penedès	Hospital (1853-1933) i Escola (1853...)
	Montblanc	Hospital (1853-1927) i Escola (1853-2011)
1854	Sabadell	Casa de Caritat, Hospital (1854-1905) i Escola (1854...)
	Bellpuig	Escola (1854...)
	Puigcerdà	Escola (1854...)

Mapa 1

Aquest mapa plasma totes les fundacions dutes a terme per Joaquina. En 25 anys (de 1826 a 1854, traient-ne els 3 de l'exili) es passeja pràcticament per tota la geografia catalana: de l'Empordà al Priorat, del Maresme a la Noguera, de la Cerdanya al Penedès, de la Garrotxa a les Garrigues, d'un punt a l'altre de la Catalunya Central... Malgrat els escassos mitjans de transport i les dificultats dels camins, no defalleix; l'encoratgen la il·lusió del servei i el compromís, la fidelitat a la crida... i, fins i tot, el dolor de les decepcions.

D'aquest primer mapa voldria ressaltar-ne uns quants aspectes:

—Joaquina experimenta el dolor del fracàs en les primeres fundacions, Tàrraga (1827) i Manresa (1829).
—Solsona (1829). Va néixer per atendre l'Hospital de Pobres i va restar dempeus durant 176 anys ininterrompudament, sense deixar l'Hospital ni durant les Guerres Carlines ni per la Guerra Civil de 1936. De 1907 a 1940, en locals independents de l'Hospital, hi va funcionar una escola amb 115 alumnes externes.
—Cardona (1831). És la primera fundació mixta (hospital i ensenyament). Representa l'inici de la realització «oficial» d'un dels fins de la naixent institució: «l'educació de les nenes». La fundadora va manar que s'hi col·loqués una inscripció en marbre que diu: «Casa de Educación».
—Sant Joan de les Abadesses (1843). Primera fundació duta a terme després de l'exili.
—Casa mare. Segons la Gna. Caterina Vidal, després de l'exili es va instal·lar a la planta baixa de la Casa Mare una escola gratuïta dirigida per la M. Maria Sabatés i que servia per iniciar les novícies en l'ensenyament.
—Ribes de Freser (1847). És una fundació diferent de les altres: les autoritats locals van cedir els locals; el rector va oferir-se com a organitzador i administrador, i el senyor Jacint Morros va resoldre el problema econòmic. Com que l'Hospital de Ribes havia estat cremat durant la Guerra Carlina de 1837, les germanes, a més a més de fer-se càrrec de l'escola, es comprometien a atendre els malalts a domicili. L'Ajuntament va treballar per aconseguir la plaça de mestra pública a favor de les germanes.

—Sant Pere de Torelló (1849). És la primera fundació que neix amb activitat exclusivament docent, i independent de juntes o patronats. La superiora era l'única autoritat. La missió educativa és l'eix central de la fundació. Escola gratuïta i oberta a totes les nenes pobres de la parròquia i d'altres llocs. A les de posició més elevada se'ls exigiria una quota mensual. I podrien quedar-se internes. És el primer internat que va tenir la Congregació.

—Falset (1850). La contracta entre l'Ajuntament de Falset i la Junta de Beneficència i la Congregació té lloc l'octubre de 1849 i la signa la M. Veneranda Font en representació de Joaquina de Vedruna, convalescent de l'atac d'apoplexia. L'abril de 1850, la fundadora estableix les germanes a la capital del Priorat.

—Cases de Caritat: Barcelona (1829) i Vic (1832). Són les dues macrofundacions dutes a terme per Joaquina. A redós de la Casa de Caritat de Vic va néixer, el 1855, el Col·legi «Sant Domingo», escola pública i gratuïta per a nenes, que va funcionar fins al 1971.

Joaquina va continuar l'activitat fundacional fins al mateix any de la seva mort però ja amb matisos diferents:

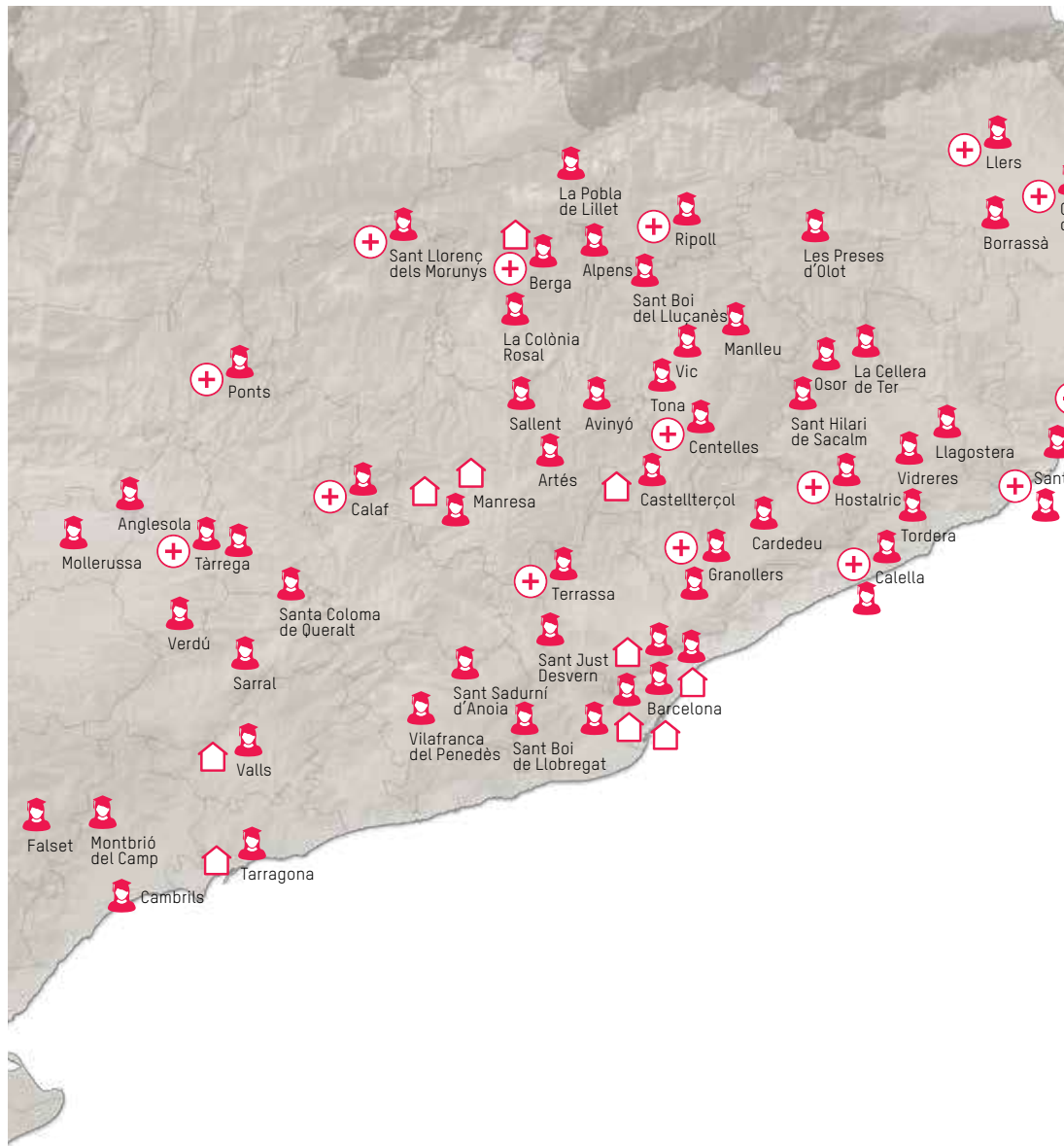
—El 27 de desembre de 1852 Joaquina va signar la contracta per a la fundació d'un hospital i escola a Vilafranca del Penedès. És la darrera vegada que apareix la seva signatura i ja és gairebé il·legible. La M. Veneranda va acompanyar-la i va signar una de les còpies de l'esmentada contracta, on escriu: «por enfermedad de la Fundadora...».

—Montblanc (1854). Joaquina, gran i malalta, nomena davant notari públic apoderats que la substitueixin en la signatura del conveni.

L'any 1854, el de la seva mort, Joaquina autoritza les seves darreres fundacions:

—Sabadell i Bellpuig. La contracta de Sabadell és signada per la M. Veneranda. La de Bellpuig, no s'ha trobat.

—Puigcerdà. La fundació de Puigcerdà és una fita que assenyala el relleu. Darrera escola oberta en vida de Joaquina i primera acceptada i duta a terme per la M. Paula Delpuig, en qualitat de vicesuperiora general.

	Hospitals
	Escoles
	Altres
	Casa de Caritat
	Asil
	Casa d'Orfenes
	Residència
	...

Cases fundades per Paula Delpuig (1854-1889)

1854	Manresa (Barcelona)	Casa d'Òrfenes i Escola Sagrat Cor (1854...)
1855	Granollers (Barcelona)	Hospital (1855...) i Escola (1855-1984)
1856	Manlleu (Barcelona)	Escola (1856...)
	Terrassa (Barcelona)	Hospital de Sant Llätzer (1856-1880) i Escola (1856...)
	Ponts (Lleida)	Hospital i Escola (1856-1936)
	La Pobla de Lillet (Barcelona)	Escola (1856-1967)
	Hostalric (Girona)	Hospital i Escola (1856-1936)
1857	Les Preses d'Olot (Girona)	Escola (1857-1970)
	Berga (Barcelona)	Hospital de Sant Bernabé (1857-2010) i Escola (1857...)
	Sant Llorenç dels Morunys (Lleida)	Hospital i Escola (1857-1936)
	Borrassà (Girona)	Escola (1857-1936)
	Barcelona	Escola Parroquial de la Mercè (1857-1909)
1858	Castellterçol (Barcelona)	Casa de Caritat, Hospital (1858-1992) i Escola (1858-1982)
	Sant Feliu de Guixols (Girona)	Hospital (1858-1966) i Escola (1877...)
	Sallent (Barcelona)	Escola (1858...)
1859	Llers (Girona)	Hospital (1859-1936) i Escola (01-12-1858-1936)
	Barcelona	Asil de Serventes (1859-861). Escola: Col·legi St. Rafel - Lledó (1859-1992)
	Palafrugell (Girona)	Hospital (1859-1956). Escola (1859-1868)
	Centelles (Barcelona)	Hospital (1859-1936) i Escola (1859-1936)
	Manresa (Barcelona)	Casa de Caritat i Escola (1859-1982)
	Castelló d'Empúries (Girona)	Hospital (1859-1876) i Escola (1859-1970)
1860	Vidreres (Girona)	Escola (1860-1917)
	Ripoll (Girona)	Hospital (1860-1883) i Escola (1860...)
	Valls (Tarragona)	Casa de Caritat (1860-1991) i Escola (1860...)
1861	Alpens (Barcelona)	Escola (1861-1877)
	Montbrió del Camp (Tarragona)	Escola (1861-2009)
1862	Tàrraga (Lleida)	Hospital (1862-1936) i Escola (1862...)
	Barcelona - Gràcia	Asil d'Ancianes (1862-1870) i Escola (1862...)
	Santa Coloma de Queralt (Tarragona)	Escola (1862...)

1863	Barcelona	Manicomí (1863-1872)
	Vic (Barcelona)	Col. Ntra. Senyora del Carme (Escorial) (1863...)
	Cardedeu (Barcelona)	Escola (1863-1912)
1864	Sant Sadurní d'Anoia (Barcelona)	Escola (1864...)
1866	Tarragona	Casa d'Òrfenes (1866-1936) i Escola (1886...)
	Calella (Barcelona)	Hospital de Sant Jaume (1866...) i Parvulari (1866-1951)
1868	Sant Hilari de Sacalm (Girona)	Escola (1868-2007)
	Artés (Barcelona)	Escola (1868...)
1869	Berga (Barcelona)	Asil de l'Amparo (1869-1886)
	Palafrugell (Girona)	Col·legi Sagrat Cor de Jesús (1869...)
1870	Begur (Girona)	Escola (1870-1923)
1871	Sant Boi de Lluçanès (Barcelona)	Escola (1871-1936)
1872	Verdú (Lleida)	Ensenyança (1872-1968) menys el parvulari, que es tanca el 1985
1874	Tona (Barcelona)	Escola (1874...)
1875	Barcelona	Casa d'Òrfenes (1875-1987) i Escola (1875...)
1876	La Cellera de Ter (Girona)	Escola Parroquial (1876-1970) (Llar d'infants fins el 1992)
1878	Osor (Girona)	Escola Parroquial (1878-1936)
1879	Tordera (Barcelona)	Escola Parroquial (1879...)
	Sarrià (Tarragona)	Escola Parroquial (1879-1893)
1880	Sant Feliu de Guíxols (Girona)	C. Sagrat Cor de Jesús (1880...)
	Barcelona	Escola Parroquial Santa Anna (1880-1884)
	Granollers (Barcelona)	Col·legi Sant Joaquim (1880-1984)
	Mollerussa (Lleida)	Escola (1880...)
1881	Sant Just Desvern (Barcelona)	Escola (1881-1911)
	Vilafranca del Penedès (Barna)	Col·legi Sant Elies (1881...)
	Calella (Barcelona)	Escola (1881-1951)
	Anglesola (Lleida)	Escola (1881-1966)
1882	Sant Boi de Llobregat (Barcelona)	Escola (1882...)
	Llagostera (Girona)	Escola (1882-1965)
1883	Palamós (Girona)	Escola (1883...)
1884	Avinyó (Barcelona)	Escola (1884-1912)
	Calaf (Barcelona)	Hospital i Escola (1884-1936)
1885	Tàrraga (Lleida)	Col·legi Sant Josep (1886...)
1886	Cambrils (Tarragona)	Col·legi Cardenal Vidal i Barraquer (1886...)
1887	La Colònia Rosal Barcelona)	Asil-Escola (1887-1924)
	Falset (Tarragona)	Escola (1887-1986). En realitat és el trasllat a un nou edifici.

Mapa 2

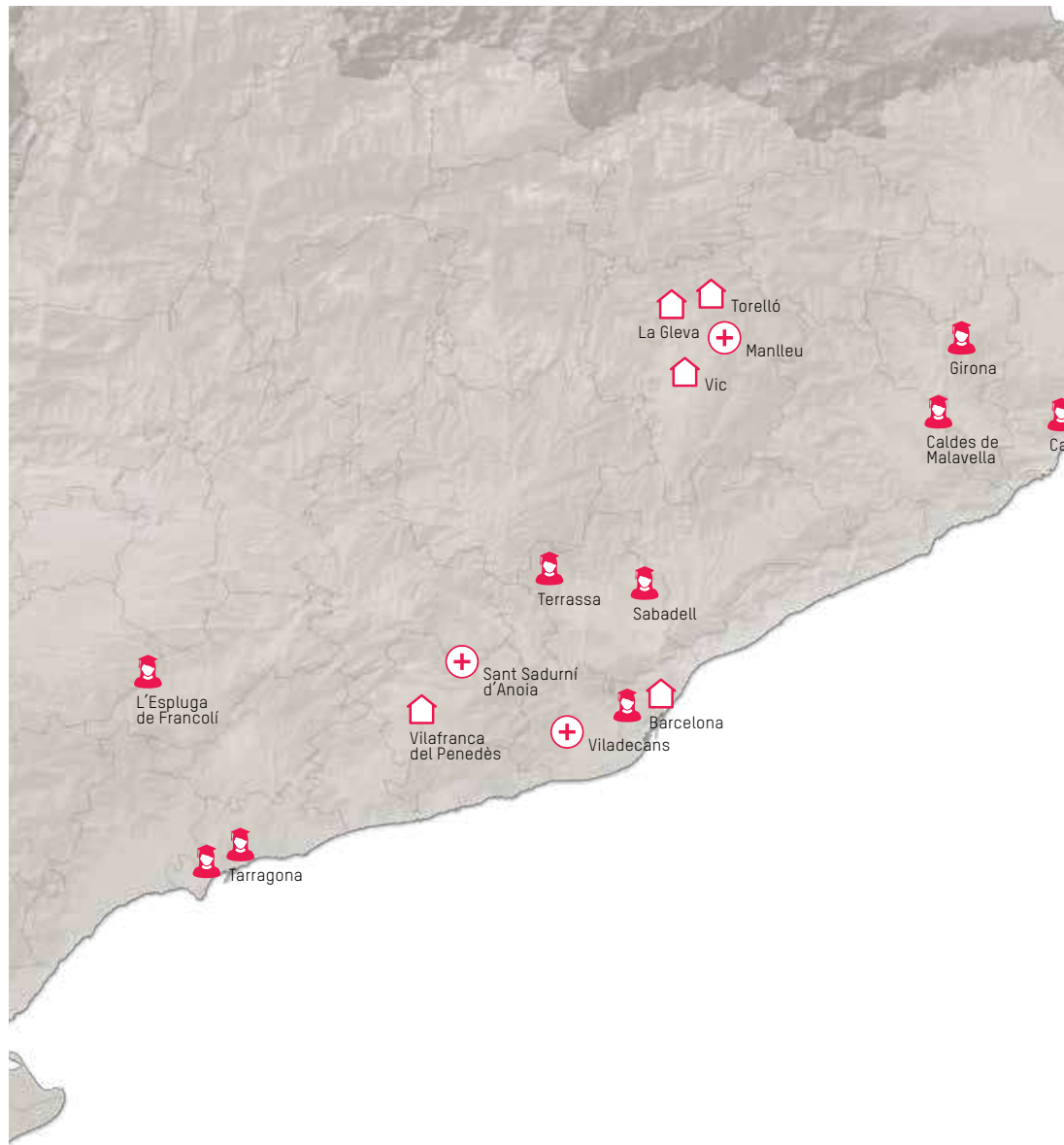
El generalat de la M. Paula Delpuig suposa la gran expansió de la Congregació. La M. Paula obre les fronteres de Catalunya i arriba a tots els punts de l'Estat espanyol, començant per Madrid.

A casa nostra són, també, 35 anys molt intensos:

—Continuem arribant a pobles petits, on hi ha més manca d'instrucció, com: Avinyó, Artés, Verdú...
—S'obren internats, com el de Vic, i escoles privades, com Manlleu, Begur, Vilafranca del Penedès, Terrassa...
—El plat fort són, encara, les fundacions mixtes: escola i hospital, casa de caritat i escola, asil i escola...
—Tenen molta importància les escoles gratuïtes, ja siguin municipals, de patronats, parroquials, de juntes de beneficència...
—Algunes de les fundacions de la M. Paula són transformacions d'escoles ja existents.
—Durant aquest període es tanquen dues de les fundacions de Joaquina: Cadaqués i la Casa de Caritat de Barcelona. I també alguna de les fundades per la mateixa M. Paula.
—Cal remarcar que la primera fundació realitzada per la M. Paula després de la mort de la fundadora va ser a Manresa, on ja havien treballat les germanes i havia estat el primer fracàs.

La novetat més important d'aquest període són les fundacions d'internats i d'un centre per a malalts mentals a la vila de Gràcia.

—Internat de Vic (1863). Aquí es tracta d'un col·legi solament per a alumnes internes, que anirà evolucionant com a internat i per a alumnes externes. Serà l'actual Col·legi Escorial, obert al costat de la Casa Mare.
—Manicomi de Gràcia (1863). És l'únic cas en la història de la Congregació i va durar nou anys, fins al 31 de gener de 1872. Gràcies a algunes cartes de la M. Paula es dedueix que depenia d'una Junta de la qual formaven part el fill i el nét de santa Joaquina: Josep Joaquim de Mas i Lluís de Mas.

 Hospitals

 Escoles

 Altres

Casa de Caritat
Asil
Casa d'Orfenos
Residència
...

Calonge

Cases fundades des del 1894

1894	Calonge (Girona)	Col·legi Ntra. Senyora del Carme (1894-1979)
1901	Vilafranca del Penedès (Barcelona)	Asil del Carme (1901-1936)
1906	Girona	Col·legi Mare de Déu del Carme (1906...)
1909	L'Espluga de Francolí (Tarragona)	Col·legi Mare de Déu del Carme (1909...)
1913	Manlleu (Barcelona)	Hospital de Sant Jaume (1913-2000)
1917	Tarragona	Col·legi Sagrat Cor (1917...) és el trasllat de l'antic
1928	Barcelona	Patronat Maria Immaculada i Sant Ignasi de Loiola (1928...)
1941	Vic (Barcelona)	Manso Escorial: Col·legi. Santa Teresa (1941...). És el precedent de la Llar Infantil
1943	Barcelona · La Torrassa	Escola Parroquial (1943-2003)
1945	Sant Sadurní d'Anoia	Hospital (1945-1988)
1953	Viladecans (Barcelona)	Hospital de Sant Llorenç (1953-2010)
1958	Terrassa · Les Arenes (Barcelona)	Escuela-Hogar del Sagrado Corazón (1958...)
1965	Caldes de Malavella (Barcelona)	Llar d'Infants de Sant Josep (1965-1976)
1962	La Gleva (Barcelona)	Casa d'Espiritualitat (1962-2009)
1963	Sabadell · La Creu de Barberà (Barcelona)	Col·legi de la Immaculada (1963...)
1972	Tarragona · Torreforta	Llar Infantil Ntra. Senyora de la Pau (1972-1990)
1981	Torelló (Barcelona)	Residència Cals Avis (1981...)

Mapa 3

Recull les fundacions a Catalunya des de la mort de la M. Paula fins avui. Són poques perquè són temps i necessitats diferents.

En aquest mapa podem llegir-hi aspectes importants de l'evolució del nostre carisma educatiu i de la voluntat d'arribar a totes les necessitats. La Guerra Civil marcarà, en bona part, el rumb de les nostres escoles. Un cop acabat el conflicte bèl·lic, un bon nombre d'hospitals i d'escoles no tornaren a obrir les portes. D'altres són fundacions noves, o remodelacions, trasllats o adaptacions de les antigues.

Per contra, es dona el fenomen migratori. En ciutats grans comencen a néixer, de manera desordenada i sense infraestructures, barris marginals formats per famílies senceres arribades de diferents regions espanyoles. És el moment de donar-hi resposta:

Barcelona – La Torrassa (1943). El 28 d'agost de 1943 s'estableix al barri una comunitat que tindrà cura de la direcció i l'administració de l'escola parroquial. Es fan càrrec també de l'escola nocturna.

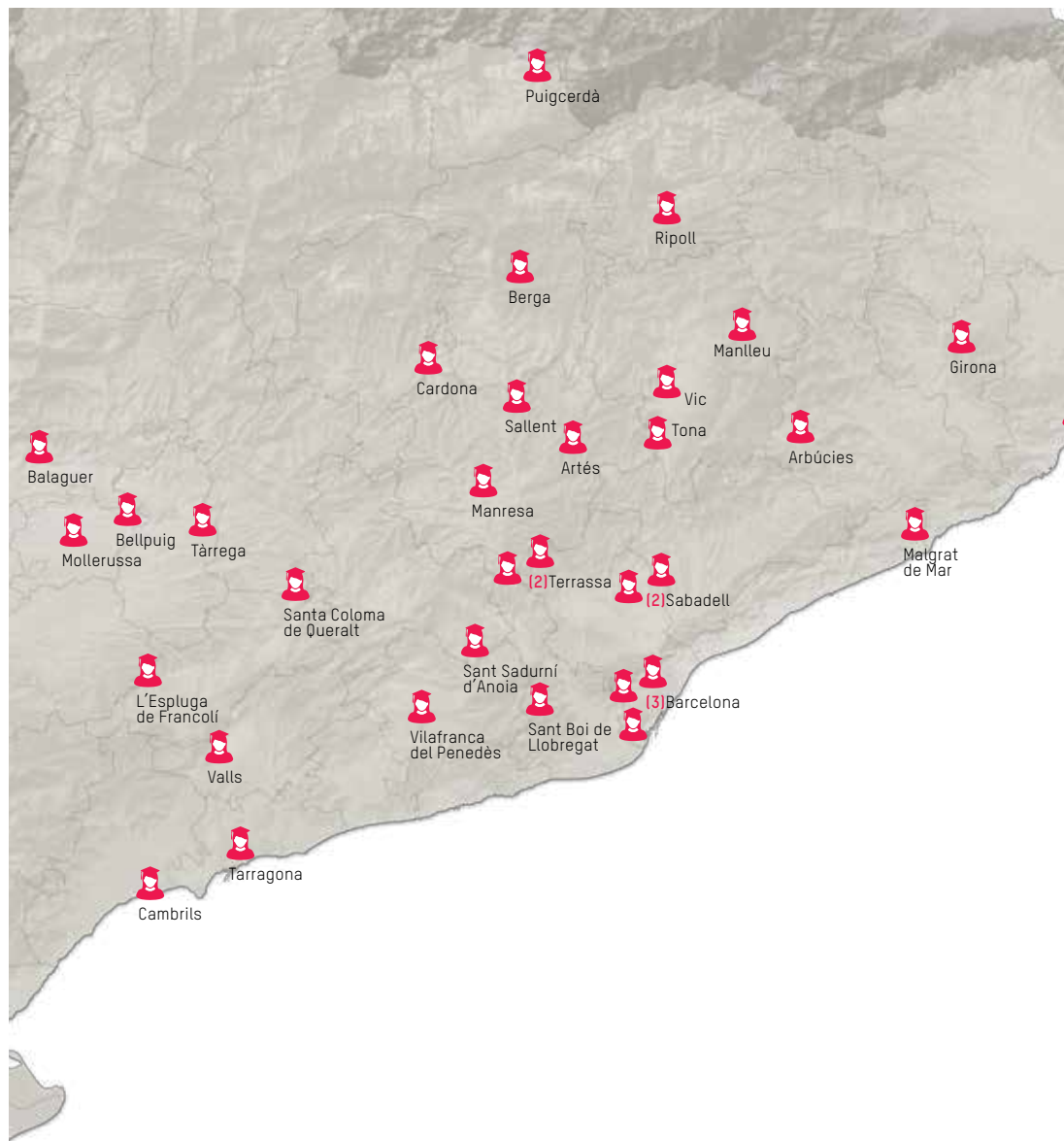
Terrassa – Les Arenes (1956). El senyor Pere Mollet ofereix a la seva filla, Carmelita Vedruna, un terreny a la barriada de Can Motllor per a camp d'esports del col·legi del carrer del Vall. L'Escola del Vall, alumnes incloses, decideix prescindir del camp d'esports i construir una escola al barri: la Escuela-Hogar del Sagrado Corazón, avui Escola Joaquina de Vedruna Terrassa.

Sabadell – La Creu de Barberà (1963). Suburbi de Sabadell on anaven a fer catequesi les germanes del Col·legi del Carme des de 1957. Gràcies a diferents factors es va construir una escola al barri, l'administració de la qual es va oferir a les germanes. Des de 1963 és el Col·legi de la Immaculada, amb comunitat pròpia.

Una altra dada interessant d'aquesta època és que l'avui Col·legi Vedruna Immaculada Barcelona va ser, en els seus inicis, un patronat: el Patronat de Maria Immaculada i Sant Ignasi de Loiola, fundat el 31 d'agost de 1828. L'any 1964 deixà de ser Patronat i passà a ser propietat de la Congregació.

Finalment, no podem deixar d'esmentar la fundació del Manso Escorial.

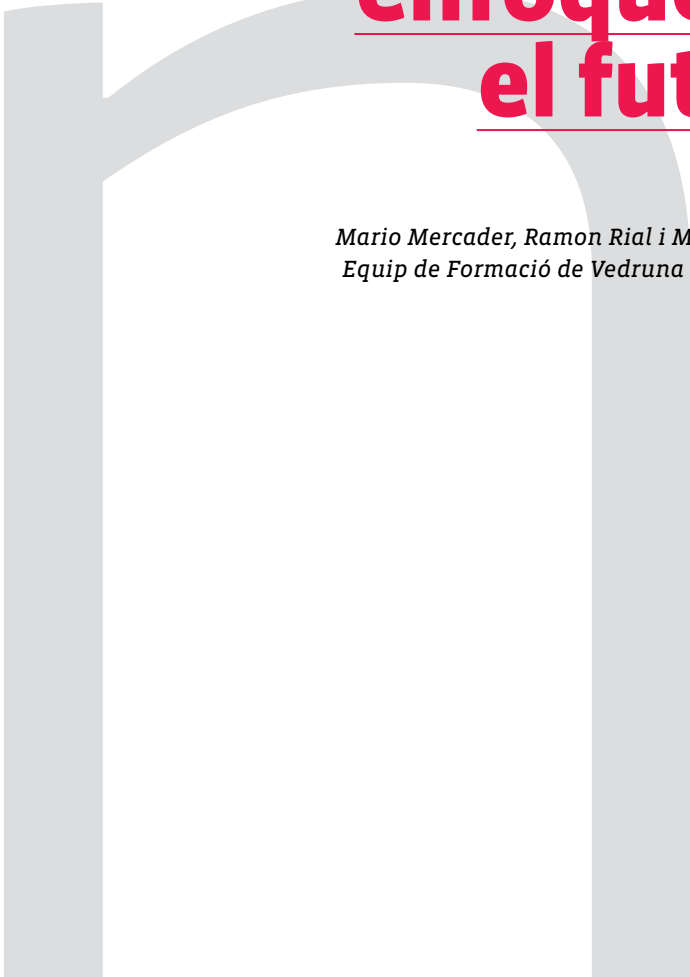
Quan la casa pairal de la família De Mas, després de la Guerra Civil, l'any 1940, va passar a ser propietat de la Congregació, s'hi va instal·lar, el 28 d'agost de 1941, una comunitat de 5 germanes i una petita escola per a nenes pobres. L'any 1956 es va inaugurar, en el mateix recinte del Manso i en un edifici antic, remodelat, la Llar d'Infants Laboral Beata Joaquina de Vedruna, amb el suport de les dones d'Acció Catòlica. El 1972 es transformà en l'actual Llar Infantil Vedruna.

Escoles Vedruna 2016

01	Col·legi Cardenal Vidal i Barraquer Cambrils
02	Joaquima de Vedruna Terrassa
03	Vedruna Àngels Barcelona
04	Vedruna Arbúcies
05	Vedruna Artés
06	Vedruna Balaguer
07	Vedruna Bellpuig
08	Vedruna Berga
09	Vedruna Cardona
10	Vedruna Carme Sabadell
11	Vedruna Escorial Vic
12	Vedruna Espluga de Francolí
13	Vedruna Girona
14	Vedruna Gràcia Barcelona
15	Vedruna Immaculada Barcelona
16	Vedruna Immaculada Sabadell
17	Vedruna Malgrat
18	Vedruna Manlleu
19	Vedruna Manresa
20	Vedruna Mollerussa
21	Vedruna Palafrugell
22	Vedruna Palamós
23	Vedruna Puigcerdà
24	Vedruna Ripoll
25	Vedruna Sagrat Cor Tarragona
26	Vedruna Sallent
27	Vedruna Sant Boi de Llobregat
28	Vedruna Sant Sadurní d'Anoia
29	Vedruna Santa Coloma de Queralt
30	Vedruna Tàrraga
31	Vedruna Tona
32	Vedruna Tordera
33	Vedruna Vall Terrassa
34	Vedruna Valls
35	Vedruna Vilafranca del Penedès

Des del present, enfoquem el futur

Mario Mercader, Ramon Rial i Manel Salas
Equip de Formació de Vedruna Catalunya

Just quan la nostra Institució arriba als 190 anys de la seva fundació, les Escoles Vedruna de Catalunya empenem un nou camí, caracteritzat per la recerca de projectes cada vegada més compartits en el conjunt de les 36 escoles. Com en totes les institucions que són vives, cal plantejar-se de forma continuada el seu sentit i el seu perquè. Segurament, un dels reptes més importants que tenim les institucions centenàries és el de ser capaces de «reinventar-nos». Cal «reinventar-se» essent conscients que som hereus del passat que ens ha fet forts i ens ha donat una identitat, guanyada amb el pas dels anys i que ens ha anat definint; però tenint present alhora que també som institucions que ens hem de guanyar el futur. Un futur que és incert, innovador, de canvi, i que exigeix i demana donar resposta a les realitats actuals.

Les germanes que han participat en l'elaboració d'aquest llibre (M. Teresa Llach, Mabel Burgell, Teresa Carrió i M. Antònia Gilibets) han sabut explicar, des de perspectives i posicions diferents, allò que ha estat l'Escola Vedruna en el passat, deixant clar que durant cent noranta anys les Escoles Vedruna han donat resposta als reptes educatius d'una manera ferma. L'Escola Vedruna, primer a través de la seva fundadora i més endavant amb les seves germanes i laics, ha sabut copsar i atendre les necessitats educatives del país, apostant per allò que encara avui és essencial: l'atenció social, l'atenció de la salut i l'educació. Joaquina, des dels orígens, va pensar i va fer realitat un model d'escola que naixia de la seva pròpia intuïció, de la seva pròpia experiència, primer com a mare i educadora dels seus fills, i més endavant, amb les germanes, com a educadora de noies amb les necessitats i les característiques pròpies del segle XIX. El clima familiar i de proximitat i el tracte amable i respectuós van ser els seus trets cabdals, així com la voluntat d'atendre les necessitats del seu temps i donar-hi resposta.

Ara, amb la perspectiva que donen els anys, cal seguir –de forma ineludible– el seu planteig amb «fidelitat creativa». És a dir, cal preguntar-se com i de quina manera les escoles Vedruna podem seguir donant resposta a les necessitats educatives que tenen els infants, els nens i les nenes i els nois i les noies del segle XXI. Unes necessitats que no són les mateixes que les d'altres temps: la nostra societat viu canvis de forma constant.

Tot seguit farem algunes consideracions sobre aquestes necessitats educatives, establint deu punts de reflexió per definir de quina manera s'ha de posicionar l'Escola Vedruna en les primeres dècades del nostre segle.

El treball en xarxa

En un món on la globalitat i les aliances esdevenen punts clau de les organitzacions (siguin econòmiques, socials, culturals o educatives), un primer tret pel qual cal que aposti l'Escola Vedruna és el de treballar en xarxa. Entre escoles que compartim

un mateix objectiu fundacional, treballar en xarxa no és només necessari, sinó que esdevé imprescindible. Des d'aquesta perspectiva, passat el primer decenni del segle XXI, les possibilitats de comunicació i la capacitat que tenen les tecnologies de la comunicació i de la informació (TIC) ho fan més possible encara. És l'hora que les 36 Escoles Vedruna, sentint-se cadascuna d'elles arrelada a un entorn i a una realitat sociològica concrets, treballem de forma coordinada i impulsem projectes conjunts. Més enllà de la realitat particular, a la qual hem de seguir donant resposta, hem d'establir llaços col·laboratius que ens impulsin cap al futur. La potencialitat que significa tenir una organització formada per prop de 1.700 educadors, 20.000 alumnes i a l'entorn de 15.000 famílies conforma un capital humà que hem de tenir present com a punt de partida a l'hora de prendre les nostres decisions. Treballant junts, tots hi guanyem i ningú no hi perd. En aquesta opció estratègica no ens sentim sols, ja que són moltes les organitzacions que han adoptat aquesta fórmula, i la comparteixen: «Difícilment una escola sola pot afrontar el repte de la transformació profunda de l'educació. Cal combatre la particularització i promoure sinergies col·laboratives. (...) Resulta inoperant que els centres educatius treballin aïllats, sense compartir el coneixement i les bones pràctiques que permetin millorar el nivell educatiu de la nostra societat».¹

Educar per viure en el segle XXI

Podem educar com es feia fa 150, 100 o 50 anys enrere? Segur que no. No pas perquè l'educació donada llavors hagi de ser menyspreada o menystinguda. Simplement, responia a allò que demanava la societat en el seu temps. Què ha passat, doncs? Que constatem que el món global ha girat i gira de manera imponent. Avui disposem d'eines pedagògiques noves i, a la vegada, tenim un alumnat nou, que està rebent l'impacte de les tecnologies de la comunicació i de la informació. Els trets pels quals prenien sentit l'escolarització i l'educació fa uns anys, han canviat. Avui, «aprendre» s'ha convertit en «aprendre a aprendre». Els alumnes d'avui i de demà ja no poden ser recipients que cal omplir exclusivament de continguts. En relació amb això fem esment d'una de les frases de Joaquina, quan demanava per carta a les germanes que es miressin els alumnes com «un munt de carbó que elles havien d'encendre». Amb ulls d'avui, la frase continua tenint sentit: cada alumne té unes possibilitats de creixement de les quals hem de treure profit, i l'hem d'ajudar a desplegar-les amb les eines, els instruments i els recursos que avui tenim a les nostres mans. A través del document *Repensar l'educació*,² se'ns ofereix una invitació ben activa a voler viure i

1 DIVERSOS AUTORS. *Enfoquem l'objectiu. 40 Consideracions per al canvi educatiu*. Barcelona: Jesuïtes Educació, 2015, p. 51. (Transformant l'Educació, 1)

2 DIVERSOS AUTORS. *Repensar l'educació: vers un bé comú mundial?* Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya, 2015.

implementar una educació que respongui a l'avui i al futur. «No havia estat mai tan urgent replantejar el propòsit de l'educació i l'organització de l'aprenentatge»; o bé: «Hem de tornar a pensar en gran i imaginar de nou l'educació en un món canviant»,³ són frases que no ens poden deixar indiferents. Les Escoles Vedruna hem de poder-hi donar una resposta.

El perfil professional que necessitaran els alumnes

Són molts els pedagogs dels quals hem sentit aquesta reflexió: «Amb quines habilitats hem d'educar un alumne perquè pugui desenvolupar-se plenament amb eficàcia a mitjan segle XXI? Com hem de preparar un alumne per a oficis que avui encara no existeixen, però que naixeran properament?».

És tot un repte. Sembla clara una coincidència majoritària entre els experts. Més que donar una importància clau als continguts conceptuals (que són ràpidament canviant en el temps i que ja trobem a la xarxa), hem de caminar cap a la formació d'alumnes que disposin d'unes habilitats i unes estratègies personals que els facin competents per al futur, ja sigui en la seva vida acadèmica o laboral.

Podem fer, en aquest sentit, una descripció de les futures necessitats dels nostres alumnes:

—Seran persones que, al llarg del segle XXI, canviaran molts còps de feina durant la seva vida professional i necessitaran disposar d'unes bones eines comunicatives en català i en castellà i un bon domini de dues o més llengües estrangeres.

—Hauran de ser persones preparades i conscients per viure en un món multicultural, interconnectat, amb migracions dinàmiques. Els alumnes hauran de tenir habilitats per a la interculturalitat, per a la transdisciplinarietat i ser capaços de crear projectes compartits que involucrin altra gent. Per tant, hauran de cooperar de forma constant.

—Els alumnes hauran d'esdevenir bons discriminadors de l'allau d'informació que els arribarà i treballar amb creativitat i amb un nivell tecnològic competent per moure's fàcilment per l'entorn multimèdia, la qual cosa els ajudarà en el treball virtual i en xarxa.

—Però, per sobre d'aquestes habilitats més o menys tècniques, cal destacar la importància que tindran en la formació tots aquells aspectes relacionats amb el creixement personal i l'educació en valors. Es tracta de formar «bones persones», amb consciència crítica i amb criteris, per esdevenir ciutadans de ple dret.

3 Irina Bokova, directora general de la UNESCO.

Si aquest és el perfil que intuïm que caldrà definir, a les Escoles Vedruna necessitem un professorat, un conjunt d'educadors, que encamini la tasca educativa en aquesta direcció.

El perfil professional dels mestres de l'Escola Vedruna

El perfil dels alumnes del segle XXI exigeix una nova manera d'entendre la feina de fer de mestre. Mestres amb un rol diferent de l'actual per respondre a les necessitats dels alumnes del futur. Els educadors han d'esdevenir dissenyadors d'experiències, d'entorns, d'itineraris i d'ambients d'aprenentatge. Mestres que convidin els seus alumnes a treballar cooperativament en espais grans, temàtics... Docents capaços de treballar en equip, d'entrar junts a l'aula per coeducar, agrupant els seus alumnes segons el que els interressi, o segons els projectes que hagin consensuat, o segons les necessitats que el seu entorn els demani. Mestres amb rol d'acompanyant, de dinamitzador... que modelin una escola multidisciplinària. Mestres capaços de treballar amb les famílies en el projecte educatiu compartit de la seva escola; que ofereixin informació clara i transparent dels progressos dels seus fills. Mestres capaços de centrar el seu treball en perfils d'infants i nois amb dificultats.

Són totes aquestes definicions les que intuïm que hem de promoure i promocionar a l'Escola Vedruna, i entre els seus mestres, si volem ser coherents amb el perfil de les necessitats que tindran els alumnes del futur. Cal, però, afegir-hi un tret distintiu de la nostra Escola: «mestres que, per sobre de tot, estimin els seus alumnes». El referent per a l'educació personalitzada i humanitzadora ha de ser un tret distintiu de l'Escola Vedruna. És, de fet, un tret que recull l'herència rebuda del passat.

I cal, també, prendre consciència d'un fet clau: el perfil del futur neix des d'ara mateix. El futur el construïm fent petits passos cada dia.

Un tarannà educatiu modern i actualitzat: un projecte per al segle XXI

En els darrers anys hem constatat una davallada demogràfica important. També, com ja està passant en l'actualitat, en l'entorn educatiu la competitivitat és cada vegada important. Més enllà del màrqueting de cada escola i de cada institució, és important que tots els claustres anem a la recerca d'entorns moderns i actualitzats per poder oferir propostes educatives que responguin a les necessitats de les famílies. Es tracta de crear entorns d'aprenentatge que siguin resultat d'haver sabut llegir, amb creativitat, les necessitats educatives d'alumnes i famílies.

L'Escola Vedruna, com totes les escoles, s'alimenta de la confiança que hi dipositen els pares i mares. En aquest sentit, les nostres escoles han de poder rebre la confiança de les famílies per aquestes raons:

Ser referents de qualitat acadèmica.

Ser referents en l'atenció personalitzada.

Ser referents com a escoles vives, integrades i compromeses en els seus entorns.

Ser referents en la innovació i l'actualització de metodologies.

Ser referents en el model que planteja l'OCDE en relació amb el treball *The Nature of Learning: Using Research to Inspire Practice*,⁴ que revisa una recerca molt àmplia sobre l'aprenentatge per identificar lliçons clau per a la pràctica. Resumeix aquestes lliçons com un conjunt de «principis» per orientar el disseny d'entorns d'aprenentatge que s'inclouen dins dels títols següents:

—L'alumnat és el centre de l'aprenentatge.

—L'aprenentatge és de naturalesa social.

—Les emocions són part integral de l'aprenentatge

—L'aprenentatge ha de tenir en compte les diferències individuals.

—L'esforç de tot l'alumnat és clau per a l'aprenentatge.

—L'avaluació continuada afavoreix l'aprenentatge.

—Aprendre és construir connexions horitzontals.

En aquest context, que pretén educar, canvia del tot el rol del mestre: «El mestre hauria de ser ara una guia que permetés als aprenents, des de la primera infància i al llarg de les seves trajectòries d'aprenentatge, desenvolupar-se i avançar a través del laberint en constant expansió del coneixement».⁵

«La missió i la carrera dels mestres han de ser repensades i reconsiderades d'acord amb les noves exigències i els nous reptes de l'educació, i la seva formació ha d'integrar un enfocament interdisciplinari.»⁶

4 DUMONT, H.; ISTANCE, D.; BENAVIDES, F. (eds.). *The Nature of Learning: Using Research to Inspire Practice*. [La naturalesa de l'aprenentatge. Utilitzar la recerca per inspirar la pràctica.] Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic, 2010.

5 DIVERSOS AUTORS. *Repensar l'educació: vers un bé comú mundial?* Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya, 2015.

6 Ibid.

Mirar-nos sempre la persona, l'essència educativa

Subratllàvem, en el punt 4, la necessitat que –per sobre de tot– disposem de «mestres que estimin els alumnes». Aquest tret és molt important en la nostra institució que, des de fa molts anys, ha posat l'accent a crear entorns educatius que prioritzen un «clima escolar» familiar i personalitzador. Per a les nostres escoles, el component «humà» i «humanitzador» ha de continuar sent un tret distintiu que abasti tots els àmbits de l'organització educativa i de l'aprenentatge. No només el de l'estricta relació «mestre-alumne», sinó el de la relació dels mestres amb les famílies i l'entorn social, la relació entre els mateixos mestres i la relació de cada una de les escoles amb l'organització global Vedruna.

Els reptes de la humanitat són reptes de l'escola

Avui per avui, en un món globalitzat, els reptes que té plantejats la comunitat mundial han de ser, també, els nostres reptes, els hem d'assumir com a propis. A escala mundial constatem problemàtiques que, al capdavant, d'una manera o altra, aterren i es concreten a escala local. Cal buscar, des de l'escola, respostes concretes a aquests reptes:

—Als constants problemes de medi ambient. El treball de sensibilització a l'entorn del medi, tot afavorint-ne l'estima i el respecte, es converteix en repte ineludible. El fet d'esdevenir escoles sostenibles o escoles verdes pot ser una primera resposta que no ha de quedar tancada amb l'assoliment d'aquest segell. L'estima pel patrimoni natural, històric, social i cultural ha de ser a la base dels projectes de les nostres escoles, sigui a través de l'estudi del món local o d'escala geogràfiques més allunyades.

—Les relacions multiculturals, amb tot allò que comporten de diversitat lingüística, de diversitat cultural, de maneres de fer i de ser diferents, són un altre repte que hem d'emprendre com a escoles.

—En aquest món divers i plural, un repte molt concret per a les nostres escoles, vinculat al moll de l'os del seu projecte educatiu, és l'educació en la dimensió religiosa.

Una escola cristiana per al segle XXI

De manera particular, el fet cristià és un dels elements que volem subratllar en el futur de les nostres escoles. Com darrerament hem escrit en un document debabut pels directors generals de les Escoles Vedruna, a l'entorn del sentit d'escola cristiana subratllem aquesta idea: «La primera responsabilitat de l'escola cristiana⁷ és la del tes-

7 Podem traduir el terme «catòlica» per «cristiana». Segurament ens trobem més còmodes amb aquesta segona paraula. Tot i així, en respectem el terme «catòlic». Podem identificar-los com a sinònims.

timoniatge. La presència cristiana en la realitat multiforme de les distintes cultures ha de ser mostrada i demostrada, és a dir, ha de fer-se visible, susceptible de ser trobada, i ha de ser una actitud conscient. Avui dia, a causa de l'avançat procés de secularització, l'escola cristiana es troba en una situació missionera, fins i tot en països d'antiga tradició cristiana. L'aportació que el catolicisme pot donar a l'educació i al diàleg intercultural és la seva referència a la centralitat de la persona humana, que té en la relació la seva dimensió constitutiva. L'escola catòlica, que té en Jesucrist el fonament, ha de practicar "la gramàtica del diàleg", no com un expedient tecnicista, sinó com a modalitat profunda de relació. L'escola catòlica ha de reflexionar sobre la seva pròpia identitat, perquè la primera cosa que pot "donar" és, primer de res, allò que ella és».⁸

Entenem que «Un bon projecte curricular sap entreteixir lliçons teòriques amb moments de testimoniatge, o amb la presentació d'experiències de vida a la llum de la visió de la fe, o amb pràctiques de participació i assumpció de responsabilitats».

«L'escola i la societat s'enriqueixen amb veritables laboratoris de cultura i d'humanitat, en els quals, desxifrant l'aportació significativa del cristianisme, es capacita la persona per descobrir el bé i créixer en la responsabilitat; per buscar l'intercanvi, afinar el sentit crític i aprofitar els dons del passat a fi de comprendre millor el present i projectar-se conscientment cap al futur.»

La necessitat constant de fer-se preguntes

Les nostres escoles han de ser crítiques, que significa que han de ser capaces de llegir amb «criteri» els nostres entorns. Caldrà habitar-nos de forma constant a fer-nos preguntes i trobar-hi respostes també de manera constant. Segurament ha passat el temps de ser escoles «estables». Les nostres escoles hauran de ser, de forma permanent, canviants per donar respostes a cada moment. Cal, però, que en aquest constant canvi es mantinguin de forma estable uns elements:

- Xarxa
- Valors
- Educació integral
- Escola cristiana
- Noves tecnologies
- Plurilingüisme
- Sostenibilitat

⁸ Extret de: Santa Seu. Congregació per a l'Educació Catòlica. *Educar el diàleg intercultural a l'escola catòlica. Viure junts per a una civilització de l'amor*, p. 231.

Seguidors d'un somni

No hi ha dubte que som conscients de quin és el llegat que se'ns ha encomanat, no només a nivell de «continent», sinó també de «contingut». Ara sabem què se'ns demana com a educadors des de la Institució –mirant endarrere– i des de la societat –mirant endavant. Som les primeres generacions que haurem de remar quasi sense l'acompanyament de les germanes, però sabem com som i hem analitzat la realitat que ens envolta. Estem disposats, no podia ser d'una altra manera, a fugir de la «zona de confort» per llançar-nos a «l'aventura».

De fet ho hem fet sempre, com a persones, com a membres d'un equip, com a representants d'una institució, com a líders –cadascú des del seu lloc– d'un projecte agosarat i valent que ens acosta a poc a poc a la utopia. La clau és que tots sabem que s'espera de nosaltres i cap a on volem anar.

Des d'aquestes ratlles, de memòria i de record amb motiu dels 190 anys de la Congregació, convidem a tots els educadors Vedruna (mestres, professors i personal d'administració i serveis) a seguir esdevenint «constructors» d'un somni educatiu a partir del model que ens ofereix la manera de fer i de ser de l'Escola Vedruna. Per educar és necessari disposar d'una utopia. La tenim.

Claustres

Col·legi Cardenal Vidal i Barraquer Cambrils

«La Mare de Déu, quan era xiqueta, anava a costura, a aprendre de lletra.»

Aquesta cançó de bressol la meva àvia la cantava als seus néts per fer-los dormir, l'havia après a l'escola i reflectia el que hi feien, aprendre a llegir, una mica de càlcul i brodar, per ser unes bones mestresses de casa. També que m'explicava que en època de collites les nenes no anaven a classe i l'escola quedava gairebé deserta. Ella havia estat afortunada i havia pogut anar a escola fins ben gran.

La vida de les germanes era dura i, malgrat que algunes nenes pagaven per anar a escola, d'altres no podien i la comunitat sovint vivia del que produïa el seu petit hort i de la generositat de les famílies que els feien arribar productes de la terra o del mar. La història del centre comença cap a l'any 1880 amb el Dr. Benet Vidal i Gimbernat, oncle de qui seria el cardenal Vidal i Barraquer, el qual, preocupat per l'ensenyament dels nois i noies de Cambrils, decidí construir una escola en una finca de la família per poder-los donar educació.

Sis anys després, quan s'acabà la construcció de l'edifici el Dr. Benet Vidal va demanar a les Gnes. Carmelites de la Caritat si volien tenir cura de la part femenina del nou col·legi ocupant la meitat de la nova escola. El 16 de desembre de 1886 arribaren cinc germanes a Cambrils, la superiora era la *madre* Victòria Granés. La seva arribada coincidí amb la benedicció de l'església i la casa i es va fer una gran celebració que durà un dia i mig. Les classes es van iniciar el 7 de gener de 1887. El 1889 hi havia 6 col·legiales, 128 externes, 112 pàrvules i 18 dominicals.

Els nois van ocupar l'altra meitat de l'edifici i en tenien cura els Fills de la Sgda. Família (P. Manyanet); més tard va passar als Germans Carmelites de l'Ensenyança, i finalment als Germans de les Escoles Cristianes de La Salle. L'any 1900 els Germans de La Salle es van fer càrrec de tot l'edifici i les Germanes Carmelites es van traslladar a l'actual edifici del carrer de les Creus, on el Dr. Vidal i Gimbernat va fer construir una casa en una finca familiar perquè servís per a l'escola i la residència de les germanes.

Amb el temps l'escola es va adaptar a les necessitats de les noies i l'any 1950 es començaren a oferir estudis de comerç; posteriorment es convertí en una escola mixta i catalana, sent des de sempre un focus vertebrador de la cultura i la identitat d'un poble i d'un país. L'any 1996 neix la Fundació Col·legi Cardenal Vidal i Barraquer, fruit de la fusió de les dues escoles, Salle i Vedruna, amb un patronat on participen les dues institucions, retornant així als orígens com una sola escola dins la població, amb el nom de Cardenal Vidal i Barraquer.

Francesc Recasens (*Director*)

Joaquima de Vedruna Terrassa

Ser mare. Quina responsabilitat.

Totes les explicacions del món, no et preparen per a aquest moment.

Encara recordo quan la vaig tenir per primer cop damunt meu. Semblava que no hi havia res més al món.

I, sense ni adonar-me'n, arribava una de les grans decisions a prendre: l'escola.

Una persona molt sàvia em va dir si m'imaginava confiant el meu tresor més preuat a persones que no coneixia. Quin dilema!

Em van venir a la memòria imatges de la meva infantesa. L'estada al Joaquim de Vedruna.

Una escola referent, que va saber combinar sàviament disciplina i estimació, formació i valors, creixement personal i passió. Que va saber treure el millor de mi com a persona. Un espai on es van forjar les millors amistats, i els records més entranyables. Sabeu aquells records que et fan reviure sensacions agradables? Olor, sons, colors, amistats...

El pare m'explicava com els tutors l'havien fet sentir important. Com li havien aixecat l'ànim en els moments més baixos. Com havien sabut trobar aquell equilibri tan difícil entre el respecte a l'espai personal i la presència constant, l'acompanyament en el creixement íntegre.

L'àvia explicava els seus records de «l'escola de les monges». Una oportunitat per rebre formació en un col·legi humil i petit, que va patir una riuada i, malgrat les dificultats, va saber reconstruir-se i reinventar-se.

I ara, amb la perspectiva que donen el temps i els anys de vida, miro amb orgull la meua escola i puc tocar l'evolució, el creixement, el saber adaptar-se als canvis i respondre a les necessitats que s'han anat plantejant a la societat tot reprenent la formació professional. Obrint-se i entomant nous reptes que han culminat amb la implementació de diversos cicles formatius, on alumnes en edat adulta es formen i reben el tarannà d'aquesta gran família, l'Escola Joaquim de Vedruna.

Carme Rigol (*Directora*)

Vedruna Àngels Barcelona

L'Escola Vedruna Àngels està ubicada al barri del Raval, al Districte de Ciutat Vella, en ple cor de la ciutat de Barcelona. Un barri que compta amb un elevat percentatge de població estrangera i on s'ajunten cultures diverses i diferents religions.

És una escola petita, d'uns 350 alumnes, familiar, acollidora, d'una sola línia, amb alumnes d'entre 3 i 16 anys.

L'Escola Vedruna Àngels té el seu origen en l'antiga Casa d'Infants Orfes, una obra benèfica de la Barcelona del segle XIV, patrocinada pel noble cavaller Guillem del Pou l'any 1370 i dirigida inicialment per membres de la noblesa barcelonina. Més endavant va esdevenir una escola per als infants acollits. Al voltant de l'any 1846 se'n van fer càrrec les Filles de la Caritat i des del 1875, les Germanes Carmelites de la Caritat Vedruna continuen aquesta tasca educativa.

Un dels trets característics de l'escola al llarg de la seva història ha estat ser una escola oberta i al servei del barri.

La multiculturalitat és un gran tret que ens defineix com a escola. Estem convençuts de la importància i de la riquesa que suposa la diversitat de cultures. Donant a conèixer la nostra cultura, la nostra llengua, les nostres tradicions... fem que les coneguim, les acullim i les estimem.

El respecte, la convivència, el diàleg, la participació han estat sempre valors importants de l'escola. Intentem que tothom s'hi senti acollit, amb acceptació i respecte. L'educació en valors, l'atenció a la diversitat, ser una escola més sostenible, l'ús en el dia a dia de les eines 2.0, l'impuls per la lectura amb el Pla Lector, el treball dins la Xarxa de Competències Bàsiques, la robòtica o el multilingüisme són projectes que ens defineixen com a escola i que ens fan mirar cap al futur amb una mirada oberta, il·lusionada, amb ganes de millorar en el nostre dia a dia, d'aprendre, de buscar noves vies per innovar i millorar la nostra tasca educativa, perquè creiem en la feina que portem a terme i en l'educació integral de qualitat que com a escola donem i oferim als nostres alumnes.

Antònia Cortina *(Directora)*

Vedruna Arbúcies

L'Escola Vedruna Arbúcies obrí les portes el 22 de juliol de 1845 en un antic hospital de pobres fundat a finals del s. XVIII. Aquell dia tres germanes iniciaven el recorregut d'aquesta escola de poble, la desena fundació de Joaquima, que ha perdurat, no sense dificultats, durant 170 anys. La mateixa fundadora visità prèviament Arbúcies en dues ocasions: la primera per acabar de tancar els acords amb el patronat i visitar les obres d'adequació de l'edifici, i la segona per acompanyar-hi les tres germanes que formarien la primera comunitat. Dos anys més tard, amb una situació més consolidada, Joaquima visità de nou l'escola que havia fundat als peus del Montseny. Al llarg dels anys les germanes van haver de fer grans esforços per tirar endavant el centre, sobretot en moments de dificultats econòmiques. A fi de sanejar l'economia de la casa, sovint feien feines alternatives –el que avui anomenaríem extraescolars–, i fins i tot una d'elles ocupà la plaça de mestra de l'escola pública durant més de vint-i-cinc anys.

L'escola continua ubicada en l'edifici original que, amb els anys, ha estat reformat i ampliat. D'altra banda, a principis dels anys setanta va esdevenir una escola mixta, en fusionar-se amb un centre privat de nens. D'ençà dels anys noranta la titularitat passà a mans d'una fundació creada a tal efecte, que fa poc s'ha fusionat amb la Fundació Vedruna Girona. Integrada a la Xarxa d'Escoles Vedruna de Catalunya, encara el futur amb la intenció de millorar la qualitat de l'ensenyament i adequar-se a les necessitats del món actual.

El Vedruna Arbúcies, com se'l coneix avui, ofereix els nivells d'Educació Infantil i Primària, amb un estil educatiu propi. Malgrat ser una escola petita, continua modernitzant-se i adaptant-se a les diferents normatives i reformes educatives. A més d'actualitzar-se, el seu professorat segueix treballant amb la il·lusió de sempre, sabent que el fet de pertànyer a una institució tan carregada d'història i d'èxits pedagògics és una exigència de competència professional i de superació permanent.

Avui la nostra escola és una peça més del gran trencaclosques Vedruna i continua al servei del poble després de tants anys.

Ramon Reyero (*Director*)

Vedruna Artés

L'arrel de l'espiritualitat de santa Joaquina es basa a treballar per al bé del pròxim i atendre les necessitats dels pobles. Quan el 15 d'octubre de 1868 la mare Paula Delpuig va portar la comunitat a Artés, ho va fer a petició d'un grup de famílies que demanaven que una germana amb titulació cobrés una plaça de mestra per poder millorar l'educació de les seves filles. Setze anys més tard obrien l'escola, amb prop de dues-centes alumnes i l'ajuda de donacions de l'Església i de famílies particulars. L'Escola Nostra Senyora del Carme d'Artés va significar un avenç en l'escolarització i la promoció de la dona al poble així com una manera de fer i un estil educatiu que encara perduren i ens caracteritzen. La comunitat va anar donant suport a les necessitats de cada moment, com l'ampliació de l'escola, la fusió amb l'escola del Patronat de Sant Josep, l'inici de la impartició de l'ESO o la incorporació a la Fundació Privada Educativa Vedruna Barcelona.

Quan la comunitat va marxar, després de 140 anys de servei, la revista del poble, *L'Artesenc*, publicava un article de reconeixement a la seva tasca en el qual algunes exalumnes expressaven les seves vivències: «Va ser una bona experiència d'escola, amb moltes oportunitats. Les Vedrunes, en general, eren una congregació avançada als temps, a més era d'aquí, catalana, i sempre feien coses lligades al país. Et tractaven com una persona». «En tinc molt bon record, ens van donar una bona base». «En aquell temps i aquella època, vam tenir una formació avançada».

Per l'equip docent del centre és il·lusionant veure com són de vius encara aquests valors avui. El nostre treball es fonamenta en el manteniment de l'esperit que elles ens van deixar i en la nostra responsabilitat per saber-lo transmetre a les generacions futures.

Montserrat Barrera (*Directora*)

Vedruna Balaguer

«La fundació del Col·legi Nostra Senyora del Carme de Balaguer ve determinada per dues raons: pel depauperat estat en què es trobava l'Hospital de Sant Joan, que es començà a construir sobre l'existent el 26 de febrer de 1456, i també perquè, el dia 1 de gener de 1846, la Comissió Local d'Instrucció Primària acordà cessar la mestra que tenia la custòdia de les nenes.» (*Empremta Vedruna a Balaguer*, p. 11)

El 28 de juny de 1846 la Congregació prengué possessió dels locals per a les tasques encomanades. Dues sales foren destinades a l'ensenyament. Una, per a les nenes petites, per fer mitja; i l'altra, per a les noies més grans, les quals cosirien i brodarien i també farien lectura i escriptura.

Entre 1868 i 1874 hi hagué una decidida voluntat, per part de l'Ajuntament, de prescindir dels serveis de les Germanes Carmelites. Però vuitanta-sis famílies mostraren el seu desacord i pogueren continuar exercint la docència a Balaguer.

El 1932, quan l'edifici fou enderrocat per trobar-se en estat de ruïna imminent, les Germanes Carmelites es traslladaren a una casa al costat de l'església del Miracle.

Els nous reptes educatius i demogràfics requerien buscar un nou espai. L'escollit fou l'actual emplaçament, era l'any 1964.

A partir d'aquest moment l'escola agafa una gran embranzida educativa i social: la incorporació de nens i nois a les aules, el reconeixement d'Escola Catalana, la creació de la Llar d'Infants, la implantació del Batxillerat LOGSE, la transformació en Fundació, l'ampliació de les instal·lacions esportives i la projecció de futur dins el conjunt de les Escoles Vedruna de Catalunya.

I la història continua. És la nostra missió i responsabilitat donar continuïtat a aquesta obra, iniciada a Balaguer fa 170 anys, tot adaptant-la als nous temps sense perdre els trets fonamentals inspirats per santa Joaquina, com el respecte, la tolerància, la llibertat, la justícia, l'esforç, la responsabilitat i l'amistat. Aquesta tenacitat i esforç constants que han caracteritzat la comunitat educativa Vedruna de Balaguer han fet de la nostra escola una resposta viva, creativa i innovadora al servei de l'educació integral dels alumnes de la ciutat i la comarca.

Josep Rosell (*Director*)

Vedruna Bellpuig

La nostra història comença pels voltants del 1845 quan Mn. Jaume Ripoll, fill de Bellpuig, i Mn. Josep Miró es plantegen donar una bona educació a les noies de la vila. El primer deixa la casa del carrer Sant Roc, cinc parcel·les de conreu i diners en metàl·lic per dur a terme la tasca docent i finançar les nenes més pobres, i el rector, Baltasar Alzamora, hi aporta 70 lliures a l'any i mil lliures en el moment de la seva mort.

Engrescats amb el projecte, en fan sabedora Joaquima la qual, ja minvada de salut, delega en la Gna. Veneranda Font, qui acull amb goig aquesta sol·licitud.

El 19 de març de 1854, dia de Sant Josep, comença la tasca docent amb les germanes Maria Saborit, Eugènia Molist i Assumpta Pol.

L'Escola Vedruna Bellpuig, abans Mare de Déu del Carme, està situada a la part nord de Bellpuig, al bell mig de la plana d'Urgell, una vila d'uns 5.000 habitants, eminentment agrícola, amb una bona xarxa de comunicacions i un bon ventall d'activitats culturals i esportives. El seu nombre d'alumnes ha augmentat considerablement i actualment compta amb Llar d'Infants, una línia d'Educació Infantil i una línia d'Educació Primària, amb un total de 20 docents que vetllen perquè els infants siguin els protagonistes de la seva pròpia educació.

Som una escola propera i familiar, i els pares dels alumnes intervenen en la seva bona marxa i participen a l'aula. Estimem el treball ben fet i treballem l'educació en valors. Eduquem per ser membres actius i participatius en una societat plural. Valorem que els infants aprenguin fent i observant la realitat tot sortint de l'aula. Fem vivència de les tradicions i la cultura catalanes, tot respectant la diversitat. Estem en constant renovació per tal de millorar la qualitat educativa i les relacions interpersonals. Ens esforcem per donar continuïtat a les arrels Vedruna dins la nostra població i ens sentim orgullosos de veure com diverses generacions van passant per la nostra escola, optant per una formació humana, cristiana i intel·lectual que fa possible un poble i un país actiu i participatiu, compromès amb la societat. Desitgem que sigui per molts anys.

Mercè Garriga

Vedruna Berga

Fer una breu pinzellada a la història ens fa adonar que les Germanes Carmelites i la posterior Escola Vedruna han sigut importants i un referent per a Berga i la seva comarca.

Sense edifici propi, des de l'hospital Sant Bernabé, l'escola comença la seva tasca d'ensenyar a les nenes de Berga.

Sense perdre mai la identitat i els seus trets més característics, que donen forma a un tarannà i una manera de fer, com el servei a la comunitat, l'ajuda desinteressada a l'altre, el donar a cadascú el que necessita, el «tot per amor, res per força»..., l'escola ha sabut adaptar-se als nous temps, donar cabuda a les noves metodologies i tecnologies per continuar essent un referent.

Al llarg dels anys hi ha hagut èpoques més bones que d'altres, amb més o menys alumnes, èpoques en què la crisi o la realitat han castigat fort la comarca; però gràcies a aquest tarannà que perdura en el temps i en les persones que hi han aportat i entregat la seva visió, dedicació, il·lusió, perseverança i esforç, l'escola continua endavant amb pas ferm i ho fa com a centre referent, innovador, amb uns valors forts i que continua donant a cadascun dels seus alumnes el que necessita per formar-se de manera integral com a persona.

A dia d'avui l'Escola Vedruna Berga té una identitat pròpia dins la línia i el col·lectiu Vedruna amb la metodologia de l'Aprenentatge Global i encara un nou repte per al curs 2016-2017: l'ampliació de l'oferta educativa amb la incorporació de l'etapa de l'ESO, oferint l'escolarització dels 0 als 16 anys.

Carme Freixa *(Directora)*

Vedruna Cardona

La Fundació Vedruna a la vila de Cardona és la resposta a la inquietud del mateix Ajuntament en prendre consciència de la mancança en el camp educatiu i sanitari, carència pròpia del segle XIX.

L'Ajuntament sol·licità el servei de la comunitat Vedruna per tal de poder atendre la població en els camps sanitari i educatiu. Va ser el mes d'octubre de 1831 quan s'instal·là a Cardona la primera comunitat que oferí aquests serveis.

A partir de l'any 1876 la comunitat Vedruna es dedicà únicament al servei educatiu, i el servei sanitari quedà sota la responsabilitat d'una altra Junta.

L'any 1985 s'incorporà un canvi significatiu dins l'oferta educativa ja que aquesta prenia un caràcter mixt, oferint la possibilitat de seguir en el centre a l'alumnat masculí que fins aleshores només hi podia romandre en l'etapa d'Educació Infantil.

El dia 26 de març de 1995 se celebrà la inauguració de l'edifici actual, construït amb la col·laboració de les germanes, pares, mestres i amics, per tal de poder donar continuïtat al projecte Vedruna a la vila de Cardona.

Actualment l'Escola Vedruna Cardona ofereix a les famílies que ho desitgen un servei educatiu per als seus fills des dels 0 fins als 16 anys, edat en la qual finalitza l'escolarització obligatòria, amb projectes innovadors i amb una metodologia activa basada en el creixement integral de la persona i fonamentada en els valors cristians.

Núria Prat (*Directora*)

Vedruna Carme Sabadell

El 30 de novembre de 2015 celebràvem els 110 anys de l'Escola del Carme. Si bé des del 1854 les Germanes Carmelites feien classe a l'emplaçament inicial de la Casa de Beneficència, no va ser fins el 30 de novembre de 1905 que s'inicià l'activitat docent que encara avui perdura a l'edifici del carrer de Garcilaso.

La Casa de Beneficència, situada a l'actual plaça Marçet, es va inaugurar el 25 de març de 1854. Se n'encarregaren quatre germanes terciàries del Carme del convent de Vic. El conveni el van signar tres parts: la Congregació, l'Ajuntament i la Junta de Beneficència. Per una banda hi havia la germana Veneranda Font, en representació de la fundadora, Joaquina de Vedruna; per part de l'Ajuntament de Sabadell, l'alcalde d'aleshores, Pere Turull, i els regidors Joaquim Casanovas i Josep Duran i Sors, i per part de la Junta de Beneficència, els senyors Feliu Vilarrúbias, Agustí Duran i Joan Sallarès.

De mica en mica es van anar millorant les condicions de l'antiga escola, gràcies a la classe benestant industrial que hi portà les seves filles a estudiar mitjançant lliçons retribuïdes, i que, a més, feia aportacions que permetien l'ensenyament gratuït per a noies sense recursos.

El nombre d'alumnes va anar creixent fins a superar les quatre-centes. Fou llavors quan les germanes es van trobar amb la necessitat de traslladar les aules. Així, després de cinquanta-un anys, el 30 de novembre de 1905 es va establir l'Escola del Carme en l'edifici actual del carrer de Garcilaso, una construcció senzilla, d'estil modernista, construïda aquell mateix any sota la direcció de l'arquitecte Bernardo Pejoan.

Al llarg d'aquests anys l'escola ha mantingut l'esperit fundacional, si bé s'ha anat transformant d'acord amb les necessitats dels nous temps. Actualment, a Catalunya el projecte educatiu Vedruna aplega 36 escoles que comparteixen un ideari que s'ha anat adaptant als requeriments del món actual: formació cristiana, sentiment de país, educació integral, ús de les noves tecnologies, treball cooperatiu, sostenibilitat i plurilingüisme. A Sabadell, les Germanes Carmelites Vedruna estan establertes en dos centres: l'Escola del Carme, al carrer de Garcilaso, i el Col·legi La Immaculada de Les Termes. Ambdós centres som continuadors de l'esperit de santa Joaquina, caracteritzat per una forma de viure assentada en el compromís, el respecte, el treball, la llibertat, l'espiritualitat i la responsabilitat.

La commemoració dels 190 anys de la Congregació, més enllà de l'efemèride històrica, és també un reconeixement i un agraïment a la tasca de la comunitat al servei de la ciutat i a les famílies que al llarg d'aquests anys han confiat en el projecte i n'han format part.

Albert Merino *(Director)*

Vedruna Escorial Vic

En els cent-noranta anys de la Congregació Vedruna la nostra escola s'hi sent molt implicada. Pel fet d'estar situada al costat de la mateixa Congregació, la relació ha estat i és intensa. La tradició neix de fa molts anys quan, per un moment, les Germanes Vedruna s'anomenaven amb el nom derivat del nom actual de l'escola. Així quedava ressenyat a *La Veu de Catalunya*:

«En la masia anomenada Escorial, fora lo portal dels Caputxins de la Ciutat de Vic, la noble Senyora Joaquina de Mas y de Vedruna, funda la institució de les Germanes Escorialeses terciaries carmelites de la Caritat, quins principals objectes son la asistencia de malalts en les cases de beneficencia y en les particulars y lo procurar la instrucció de donzelles pobres. En elogi de tan útil institut, basta consignar que cinquanta anys després se trobava extès per tot lo Principat y fora d'ell, estantne encarregades les susdites Escorialeses de noranta establiments (...)» Extret de *La Veu de Catalunya*, any 4, núm. 7 (18 de febrer de 1894).

La presència educativa de les germanes a la ciutat, diversificada en l'espai i en el temps (antiga Casa de Caritat de Vic, Col·legi Escorial, Llar Infantil Vedruna i Llar Juvenil Vedruna), ha fet que hagin acollit i educat centenars i centenars d'alumnes, primer només noies i a partir de la dècada dels setanta també nois, i l'Escorial s'ha convertit en una escola coneguda per molts ciutadans de Vic.

Avui, l'Escorial, amb una proposta educativa que abasta dels 0 als 18 anys, mira el passat amb joia i orgull. A la vegada, treballa per un projecte de present i de futur al servei de tots els vigatans i –en molts casos– osonencs que li fan confiança. Una escola que és oberta a la ciutat i que pretén atendre i donar resposta, amb ulls d'avui, a les necessitats educatives dels ciutadans del nostre futur. Tradició i modernitat, aprenentatge i innovació, valors i creixement personal, esdevenen les constants per seguir col·laborant, implicats amb la ciutat i amb l'entorn, en la formació dels infants, nens i nenes, nois i noies del futur.

Ramon Rial (*Director*)

Vedruna Espluga de Francolí

El 21 de novembre de 1909, fa 106 anys, arribaren a l'Espluga de Francolí cinc Germanes Carmelites de la Caritat Vedruna per crear l'Escola Mare de Déu del Carme per a nenes i noies, en resposta a la petició del senyor rector i de les autoritats del poble.

De llavors ençà la Congregació Vedruna ha vetllat per l'educació dels infants espluguins, primer per l'ensenyança de les noies i dels pàrvuls i més tard per dedicar el seu esforç a l'educació dels nens i nenes.

L'Escola Mare de Déu del Carme ha passat diferents etapes. En destaquem quatre: la primera, des de la fundació, el 1909, fins a l'esclat de la Guerra Civil, l'any 1933, quan va cessar l'activitat; la segona comprèn des de la recuperació de la comunitat i la vida escolar, l'any 1939, fins a la commemoració del cinquantenari de la fundació, l'any 1959, que va coincidir amb la canonització de la fundadora, Joaquina de Vedruna; la tercera etapa va des de l'estímul que suposà la celebració del cinquantenari i la voluntat d'aixecar un nou edifici fins a l'any 2006, quan la Congregació va cedir la gestió del centre a un patronat, i, en darrer lloc, la quarta etapa aniria des del moment de la posada en marxa del Patronat com a gestor de la Fundació Privada Mare de Déu del Carme Vedruna de l'Espluga de Francolí fins a l'actualitat.

En aquest temps l'escola ha impregnat el poble de l'Espluga del carisma Vedruna a través dels milers d'alumnes i famílies que han dipositat la seva confiança en el nostre projecte. Hem viscut moments bons i moments difícils. El record que més ens ha marcat, i ha reafirmat el nostre desig de continuar donant el servei al poble, el situem l'any 2002, quan l'equip provincial de la Congregació va reunir el claustre de professors per plantejar un futur molt desesperançador ja que no veien viable continuar mantenint l'escola. Tot el professorat va expressar el desig de no rendir-se davant d'aquesta situació i a partir d'aquest moment, formant una pinya i amb el ferm suport de la Gna. Teresa Roig Roig, llavors titular de l'escola, es va trobar la solució en la cessió del centre docent a la Fundació Privada Mare de Déu del Carme Vedruna, creada en forma de Patronat el 6 d'abril de 2006.

Aquest fet fou un punt de reflexió, d'autocrítica i de com afrontar el futur de l'escola. En cap moment l'angoixa i el desànim no ens van vèncer, ans el contrari, amb forces renovades vam encarar el futur amb ganes de continuar la tasca que havien iniciat les germanes perquè el carisma Vedruna continués ben viu al nostre poble. El temps ha demostrat que vam prendre la decisió correcta.

Actualment estem molt esperançats en la nova etapa que ens proposa formar part de la gran família de Vedruna Catalunya.

Teresa Roig *(Directora)*

Vedruna Girona

Diu Aristòtil, «Educar la ment sense educar el cor no és educació en absolut», i exactament això, educar el cor i la ment, és el que fa l'Escola Vedruna Girona, que des de 1906 presta el servei de l'educació a infants i joves. La seva llarga tradició pedagògica, continuadora de l'obra de Joaquina de Vedruna, s'ha fet mereixedora de la confiança de moltes famílies de Girona capital i de les comarques gironines.

En els seus inicis va començar fent classes en castellà, i de mica en mica l'escola va anar adquirint un ressò social considerable dins la Girona de principis de segle XX. A causa de la creixent demanda de places per a alumnes procedents de diverses poblacions gironines, es va fer necessària l'obertura de l'internat.

Amb la Guerra Civil, la Congregació va haver de tancar portes pel perill que suposava per a les alumnes la situació convulsa que es vivia. La majoria de les germanes, perseguides, van ser acollides per algunes famílies gironines fent-se passar per personal de servei quan hi havia inspecció. L'edifici de l'escola es va utilitzar com a hospital de sang i centre d'acollida per a tots els refugiats que arribaven a Girona.

Amb l'arribada de la democràcia al país arriba un nou ordre de valors socials i culturals. L'escola s'ha adaptat als nous temps i ha sofert una sèrie de transformacions internes i externes, com ara el tancament de l'internat durant el curs 1974-1975 per donar pas a l'escola actual, o un dels canvis més visibles d'aquest últim quart de segle, i que afecta el nom del centre: el Col·legi de Nostra Senyora del Carme quedà a la memòria per donar pas a l'actual Escola Vedruna Girona. Un altre dels canvis importants és que a partir del 1987 l'escola passà a ser mixta. Tot i així, el que s'ha mantingut sempre és l'uniforme que porten els alumnes, amb la convenient adaptació als temps actuals. L'uniforme identifica de manera única els alumnes «del Vedruna» a la ciutat de Girona i dins de l'escola contribueix a la necessitat d'anul·lar les diferències socioeconòmiques entre els alumnes.

Però el més gratificant de tot és veure com, quan aconsegueixen fites importants a la seva vida, molts exalumnes vénen a explicar-nos-ho. Aquest és el moment en què l'escola recull els fruits que han sembrat els seus mestres, és llavors que ens adonem que hem educat bones persones, persones molt humanes, amb el tarannà Vedruna, que refermen la vigència de la frase de santa Joaquina: «Una persona ben educada és sempre molt atenta i agraïda».

Aquest és el nostre gran repte, deixar l'empremta Vedruna al cor de cadascun dels nostres alumnes, i aconseguir així l'educació ideal a què es referia Aristòtil: l'educació de la ment sense negligir la del cor.

Marta Oliva (*Directora*)

Vedruna Gràcia Barcelona

L'any 1862 la germana Paula Delpuig, successora de Joaquina de Vedruna, va establir a la vila de Gràcia una residència per a àvies i una escola dominical.

El 1907 a Sant Josep de Gràcia hi havia 23 germanes al servei de 28 internes, 134 externes i 66 pàrvules, 228 alumnes en total. La comunitat atenia també 90 dominicals.

Les germanes van haver d'abandonar l'escola pels fets de la Setmana Tràgica, el 1909. Però fou una absència curta. L'any 1936 també van haver de marxar; durant la Guerra Civil l'edifici, que no va patir danys, va ser destinat a hospital de sang i a maternitat.

Passada la Guerra, l'any 1940 el col·legi fou reconegut per impartir el Batxillerat Elemental i, poc temps després, el Superior.

L'any 1970, amb la Llei General d'Educació, es van reduir les aules de Parvulari i EGB i s'incrementaren les de Batxillerat. L'any 1973 l'escola rebé per primera vegada la subvenció de l'Estat i poc després, el 1975, la secció de Batxillerat va passar a ser filial de l'Institut Verdaguer, incorporant els alumnes de l'Escola Vedruna Àngels.

El Plenari del Consell Municipal el 26 de juliol de 2012 ens va concedir la Medalla d'Honor de Barcelona pels 150 anys de presència al barri educant i formant milers de nens i nenes en valors com l'esforç, la solidaritat i l'acció social.

Però res no s'atura, la nova societat del coneixement provoca canvis importants en les ciències de l'educació actuals i l'escola en general i l'Escola Vedruna Gràcia en particular han de fer front a un nou paradigma educatiu. Per planificar el futur de l'escola i de l'ensenyament que s'hi imparteix cal tenir en compte aquesta realitat. En els darrers anys s'ha invertit en noves infraestructures, necessàries per afrontar aquests reptes.

Però amb això no n'hi ha prou: el nou paradigma també ens obliga a millorar els espais físics de l'escola perquè s'hi puguin fer totes les activitats escolars. El 2012 el Ple del Districte de Gràcia va aprovar informar favorablement de la modificació del Pla General Metropolità i del Pla Especial Urbanístic que ha permès una nova ordenació i ampliació dels espais de l'escola. L'any 2014 acabà la primera fase d'aquest projecte.

Avui l'Escola Vedruna Gràcia té dues línies en les etapes d'Educació Infantil, Primària i Secundària obligatòria i tres línies al Batxillerat. Des del curs 2015-2016 l'escola imparteix la doble titulació Batxillerat - Baccalauréat.

Joan Hueso (*Director*)

Vedruna Immaculada Barcelona

Barcelona, 26 de febrer de 2016

Estimada Joaquina,

T'escriu per felicitar-te en aquesta data assenyalada de l'Escola Vedruna Immaculada Barcelona. Quan el 2003 vam celebrar els 75 anys, vam entrar a la Fundació Educativa Vedruna Barcelona, la primera escola que iniciava el procés de convertir-nos en xarxa.

Estem vivint uns temps molt crítics. Es creu que cal un canvi a les aules, que els alumnes han de participar més en l'aprenentatge per tal que aquest doni resposta al que necessita la societat. Aquesta situació es dona en un moment en què l'Estat ens estreny com si portéssim un vestit més petit del que necessitem! I, per acabar-ho d'adobar, amb la crisi a l'escola hem de fer equilibris per tenir prou matrícula. Demanem al professorat que s'impliqui per tal d'aconseguir una millor feina amb la premissa que hem de llaurar en la mateixa direcció per aconseguir uns solcs més rectes i una feina bona i visible.

Els nostres reptes són fer Xarxa Vedruna i ser fidels a la proposta educativa, on hi ha els fonaments actualitzats i amb visió de futur, per posar els fonaments en l'educació dels nois i noies de demà. Una escola cristiana on els conceptes de multilingüisme, tecnologia i ecologia es visquin plenament. Treballem per ser un referent al barri.

A la teva època la situació tampoc no era cap cirereta i res no et va ser fàcil. Cada època té les seves dificultats. Nosaltres seguim esforçant-nos per oferir als alumnes un tractament personalitzat, tal com tu ensenyaves a les germanes quan els deies que les alumnes havien de sentir-se estimades. Ja veus que de feina no ens en falta!

M'acomio i volem que sàpigues que estem orgullosos de formar part de Vedruna.

Una abraçada.

Miquel Graupera (*Director*)

Vedruna Immaculada Sabadell

L'Escola Vedruna Immaculada Sabadell és l'escola que va obrir, obre i obrirà les portes als nois i noies d'un barri senzill i humil de famílies que un bon dia van buscar noves oportunitats de benestar en una societat sotragada de canvis. Canvis que vertiginosament han anat modificant el modus vivendi de les famílies del barri, aquelles que, tot i així, volen l'essència de l'Escola Vedruna per formar els seus fills.

És l'essència fonamentada en un claustre de mestres i professors que cerquen constantment la innovació pedagògica, la formació personal per millorar l'aprenentatge de tots els alumnes, en un acompanyament proper i familiar, i per assolir l'èxit d'aquests alumnes en acabar els seus estudis.

Fa 40 anys vaig entrar per una de les portes d'aquesta escola. Em vaig formar sota l'aixopluc d'un estil de vida auster, servicial, altruista. Així ha crescut i així vaig tornar temps després per compartir i oferir als alumnes el que vaig aprendre de lletra i de sentiments, de llibres i de valors humans, d'esforç i de passió per la feina ben feta.

Desvetllar i potenciar les capacitats dels alumnes amb els recursos de què disposen per després ser conductors de la seva pròpia vida és el principal motor de l'escola. Com ho és la confiança que hi dipositen les famílies per fer dels seus fills persones formades i educades per una escola arrelada al país, catalana, cristiana i amb criteri davant d'una societat canviant.

És l'escola que somia, és l'escola que potencia que família, alumnes i mestres caminin junts per arribar a una meta d'èxit compartit: l'excel·lència dels nens i nenes que han de dibuixar el futur. I la nostra escola els oferirà els colors perquè el puguin dibuixar.

M. Àngels Cordero *(Directora)*

Vedruna Malgrat

Temps era temps, a la nostra vila l'ensenyament per a nenes era inexistent fins que el 1852 Joaquina de Vedruna es va fer present amb les primeres germanes, a petició de l'Ajuntament i d'un grup de pares preocupats per aquesta necessitat.

Tot i els entrebancs, com la mort el 1854 de la germana que tenia el títol de mestra, fet pel qual l'Ajuntament volia acomiadar les germanes, aquestes van persistir.

El 1865, de la mà de Paula Delpuig, filla del poble, s'inaugurà l'escola-convent del carrer de Mar. I avui, si us passegeu per Malgrat de Mar, trobareu un carrer dedicat a Paula Delpuig i una avinguda dedicada a santa Joaquina.

Al llarg del temps l'escola ha passat per diverses fases. Antigament havia estat un centre d'Ensenyança Primària obert a les nenes (els nens sols hi assistien fins als 7 anys). El 1967 es va transformar en un Centre Lliure Adaptat per poder continuar els estudis secundaris. El 1979 es va transformar en un centre homologat de BUP municipal, transformat en IES públic a partir del curs 1992-1993. Amb la Reforma Educativa, el 1994-1995 ens vam anticipar amb l'ESO. El 1998 i el 2008 s'amplià el col·legi amb l'edifici del Camí del Pla per oferir dues línies, des de l'EI fins a l'ESO.

I l'any 2000 se'ns va concedir l'autorització del Batxillerat. En l'actualitat impartim les modalitats d'Humanístic, Social, Científic i Tecnològic i a partir del curs 2015-2016 també l'Artístic.

El nostre desig és poder continuar oferint a les famílies que ens confien l'educació dels seus fills una escola alternativa amb valors cristians, catalana i amb una pedagogia renovada i activa. Aconseguir una educació de qualitat partint sempre de la persona. Ens acompanyeu?

Laura Puig (*Directora*)

150 ANS de
L'ESCOLA VEDRUNA
a MAIGRAT DE MAR

Vedruna Manlleu

Situada al centre de la ciutat, a Baix Vila, Vedruna Manlleu fa escola des de 1856. Va ser la número 34 de les iniciades d'ençà del naixement de la Congregació de les Germanes Carmelites Vedruna, l'any 1826.

L'arribada de les «monges» a Manlleu l'any 1856 va ser el resultat del treball i les gestions realitzades per mossèn Tomàs Puigcarbó i Senties, rector de la parròquia de Santa Maria, i la responsable general de les Carmelites, la mare Paula Delpuig.

L'Escola Vedruna és part de la història de la nostra ciutat de Manlleu. Va sorgir per atendre les necessitats del moment, tant socials com escolars. Sens dubte va significar una millora qualitativa per a la condició social de les dones, ja que per primera vegada podien anar a escola.

Germanes com Assumpció Cabré, Montserrat Saumell, M. Dolors Alemany, Montserrat Berenguer, Montserrat Torredelflot, Dolors Treserres i Lourdes Granados, amb un tarannà obert, actiu i compromès, van estar amatents a les necessitats i les realitats de l'entorn seguint l'estil Vedruna i adaptant-lo a les realitats canviants del nostre temps.

L'obra iniciada per Joaquina de Vedruna s'ha anat transformant amb el pas del temps. Va ser l'any 2005 quan la nostra escola va entrar a formar part de la nova entitat Fundació Privada Educativa Vedruna-Barcelona, que les Germanes de la Caritat Vedruna van crear per tal de donar continuïtat a les escoles i adaptar-les als nous temps.

Actualment som una escola d'Educació Infantil i Primària que té tres línies per a cada nivell. En total hi ha 550 alumnes i 48 mestres.

L'escola que volem per al segle XXI es fonamenta en un tarannà obert, actiu i compromès, sensible a les necessitats i realitats del nostre entorn. Sempre seguint l'estil Vedruna. Volem potenciar la creativitat, l'autonomia i el raonament científic, i desenvolupar les intel·ligències múltiples, treballant l'educació emocional i els valors. Integrar els recursos tecnològics i el treball en xarxa en el procés d'ensenyament-aprenentatge. Potenciar l'experimentació i la recerca. Utilitzar l'avaluació per construir (avaluació continuada). Treballar conjuntament, famílies i escola, obrint les portes per tal d'avançar cap a un objectiu comú: fer créixer l'alumnat com a persones actives, autònomes, que desenvolupin els seus projectes personals i en equip, el seu sentit crític per poder créixer com a ciutadans i com a persones. En definitiva, una escola on els alumnes siguin els protagonistes indiscutibles dels seus aprenentatges.

M. Assumpta Pomier *(Directora)*

Vedruna Manresa

Vedruna Manresa viu amb intensitat el present i afronta el futur amb la il·lusió i l'optimisme posats en l'horitzó de Vedruna Catalunya. Cal fer un reconeixement a la comunitat de germanes que, fent honor al seu nom, ha deixat una forta empremta a la ciutat amb el seu coratge i dedicació quan, ja fa 162 anys, acceptaren la petició de fer-se càrrec de l'educació de nenes òrfenes que es trobaven acollides en famílies de la ciutat. Posteriorment, i amb l'ajut econòmic de la Junta de Beneficència, inauguraren l'edifici Els Infants, expandint el seu servei educatiu. No podent respondre a les exigències educatives del temps, l'any 1975 van decidir construir un gran projecte a la zona de la Parada. L'Escola Sagrat Cor tindria tres grans edificis, un per a les alumnes d'EGB i FP, un altre per al parvulari i un tercer per a la comunitat. Quin valor, quina empremta i quina força demostraren! Cal destacar i agrair el gran lideratge que exercí llavors la Gna. Montserrat Benet. Més tard també s'inaugurà la Llar d'Infants, un altre exemple de coratge i emprenedoria, liderat aquesta vegada per la Gna. Maria Trullols.

Des d'aleshores les transformacions no s'han aturat. Amb la celebració del 150è aniversari, la Congregació posà la llavor Vedruna en mans d'un Patronat. Amb aquesta nova gestió es creà l'any 2005 el primer Patronat de la Fundació Privada Vedruna Manresa, amb la representació de pares, germanes i mestres nomenades per la Gna. Provincial, Carme Lleyda. Des d'aleshores s'han succeït canvis pel que fa a la constitució dels seus membres i hem fet germinar aquella llavor que ens van confiar.

Fidels al nostre tarannà educatiu, basat en l'amor i en la persona a través del llegat de Joaquina, Vedruna Manresa és i ha estat una comunitat educativa amb un gran dinamisme. Així ho demostra el seu Claustre, interessat per la superació constant de la qualitat educativa, el seu Equip de Personal, al servei de tothom, l'Ampa i els Equips de Gestió, compromesos, i una comunitat de germanes que observa amb goig tot allò que ha sabut donar i transmetre: l'amor i l'esperit de servei.

Ignasi Claret *(Director)*

Vedruna Mollerussa

Els orígens de la nostra escola daten de l'últim terç del segle XIX. El rector de la parròquia, Antoni Fornells, l'any 1875 sol·licità a la superiora general, Gna. Paula Delpuig, que unes representants de la institució s'instal·lessin a Mollerussa. La petició va ser denegada i més tard, el 1880, la tenacitat del sacerdot, que va adquirir uns terrenys i posteriorment hi va aixecar els murs de la futura escola, despertà l'admiració de la Gna. Paula, que accedí a la nova proposta formulada pel prelat. En aquell moment, un grup de quatre germanes iniciaren la missió amb pocs recursos materials i sense infraestructures. Únicament una gran dosi d'experiència, saviesa i treball foren les eines emprades per encetar un projecte revulsiu, agosarat i de qualitat que a poc a poc aniria calant en el substrat col·lectiu de la seva gent. D'aleshores ençà, l'empremta de la comunitat Vedruna s'ha fet palesa en el dia a dia de l'entorn més immediat.

L'any 1965 s'edificà una altra escola que avui dia encara és un referent en l'àmbit escolar del nostre territori, i que ha estat engrandida i renovada en etapes més recents, davant la necessitat d'ampliar les línies d'ensenyament per donar resposta a l'allau de sol·licituds de places escolars.

Certament, amb pols ferm i decidit, l'esperit de la fundadora ha bategat amb força en la configuració de la Mollerussa moderna que avui posseïm. Cal destacar l'estreta col·laboració mantinguda amb el centre educatiu dels Germans de La Salle i l'actitud de relació oberta i de servei establerta amb les principals institucions de la localitat.

Els valors humans i cristians que es deriven de la filosofia Vedruna continuaran aportant-nos sentit i transcendència en el futur.

M. Àngels Paris (*Directora*)

Vedruna Palafrugell

La primera comunitat Vedruna es troba a Palafrugell des de 1859, quan un grup de cinc Germanes Carmelites arribaren a la vila disposades a endegar una tasca docent per a les nenes de la vila. En aquella època l'accés de les nenes als estudis primaris era molt reduït i l'arribada de les Germanes Carmelites va contribuir a compensar aquesta desigualtat.

Han passat més de 150 anys des d'aquell moment fundacional. El món ha canviat, els mètodes educatius i els mitjans de les escoles han evolucionat, el país ha viscut moments de bonança i prosperitat però també ha patit èpoques de fam, penúria, guerres i revolucions. Però no és agosarat dir que l'essència d'aquella empremta que va deixar Joaquina de Vedruna i que, en el cas de Palafrugell, va recollir Paula Delpuig és la mateixa. Estar al servei del poble i atendre les seves necessitats educatives. Fa goig veure el claustre actual, inaugurat el 1884, com un punt de trobada que acull i recull nois i noies, pares i mares i mestres de tot arreu. Som una escola diversa com ho és la nostra societat. Avancem amb el ritme del temps i, ahora, mantenim aquella sensibilitat inicial que s'ha anat transmetent de generació en generació. Som una escola arrelada al barri i al poble que intenta compensar les desigualtats socials i, ahora, formar i educar els que, en el futur, hauran d'assolir la responsabilitat de formar el teixit social del nostre país.

En aquest llarg camí entre 1859 i 2016 ens podríem aturar en nombrosos moments històrics però no podem obviar, en cap cas, la inauguració de l'actual edifici, el 22 de maig de 1884, i la marxa de l'última comunitat de Germanes Carmelites Vedruna, l'1 d'agost de 2003. Aquell fou un moment d'incertesa. Des de la discreció i la modèstia, les Germanes Vedruna havien tingut sempre cura de l'escola, la comunitat i l'edifici. Cert és que, en els darrers temps, la bona entesa entre mestres laics i Germanes Vedruna havia introduït de ple l'escola en el segle XXI, però amb l'adéu d'aquesta comunitat l'esperit Vedruna romangué intacte i l'escola no ha deixat de créixer fins a convertir-se en una de les capdavanteres, des del punt de vista docent i social, a Palafrugell i a la comarca del Baix Empordà. Ha contribuït en aquesta tasca, d'arribar a tanta gent com podem, la fusió amb l'Escola Prats de la Carrera, que ha donat un valor afegit al projecte inicial de les germanes i que ha consolidat i enriquit el projecte educatiu Vedruna a Palafrugell.

Anna Vilà (*Directora*)

Vedruna Palamós

Ha plogut molt a Palamós des que, fa més de 130 anys, quatre germanes hi van arribar, cridades pel poble amb la intenció d'ensenyar a cosir i «de lletra» a les filles dels pescadors de la vila. Les motivacions que les van moure de bon començament no eren gaire diferents de les d'altres fundacions d'arreu, però aquí la mar i la seva gent han redefinit, any rere any, l'essència del projecte. Si abans les nenes aprenien a comptar amb caragolets marins i petxines en un gris edifici al bell mig del barri vell –a redós de l'església–, ara els companys de feina dels nostres alumnes són les noves tecnologies i l'afany per innovar en tota mena de projectes en un edifici immens i assolat que corona la part més alta del nucli urbà.

Amb la mar entrant literalment per les finestres i amb prop d'un miler d'alumnes, actualment la comunitat educativa és una entitat dinàmica, moderna i oberta, arrelada al poble i a la seva zona d'influència, valorada pel que és i pel que ha estat, amb una diversitat multicultural enriquidora... que intenta, tot i la presència cada vegada més testimonial de les germanes, vetllar per l'herència i la missió que li han estat encomanades.

Amb un ampli ventall de fortaleeses que ens defineixen i que ens esperonen a perseverar en la professionalitat i l'esforç diari, l'esport, la música i l'art –tant dins com més enllà de l'horari lectiu– han definit la columna vertebral d'una manera de fer argumentada en la personalitat de molts dels docents que han passat per la casa, formant part d'un claustre de mestres, professors i educadors que ja fa temps que no baixa de seixanta persones. El personal no docent, el monitoratge i l'acompanyament incondicional de les famílies hi posen la resta.

A hores d'ara, de la mà d'una societat farcida de renovades exigències, una treballada –però no sempre fàcil– transformació ens empeny a «noves aventures acadèmiques» que satisfacin les necessitats d'un alumnat fidel que ens fa confiança tot i les possibles febleses, que també hi deuen ser.

Tot i les dificultats intrínseques de l'època que ens ha tocat viure, som una escola que, no podia ser d'altra manera, mira endavant tranquil·la i conscient que forma part d'una Xarxa Escolar Vedruna de qualitat que, ja era hora, ens posiciona amb força en el panorama educatiu de Catalunya. Ens sentim part important d'un projecte conjunt i moltes generacions de palamosins ens avalen. A partir d'ara, el futur es presenta complex però il·lusionant, i tenim moltes ganes d'estar-hi a l'alçada.

Mario Mercader *(Director)*

Vedruna Puigcerdà

Joaquima de Vedruna va fer la seva última fundació a Puigcerdà, el 14 de juny de 1854. Van ser quatre les germanes que hi van arribar, a petició de l'alcalde, per tal d'afavorir la formació de les nenes de Puigcerdà. Ben aviat va anar augmentant el nombre de germanes i la necessitat d'ampliar els espais.

Fent una mirada retrospectiva, aquesta col·laboració amb la nostra comarca demostra la generositat, valentia i coratge de Joaquina. Formar noies a mitjan segle XIX a la Cerdanya, tot i les dificultats de comunicació i la llunyania, era un repte complex.

La nostra escola ha seguit sent un referent educatiu on la formació en valors cristians i humans ha estat el nostre pilar i la nostra raó de ser. Canvis constants, lleis, noves tecnologies, modes, escola mixta, la incorporació de seglars com a docents... Tot plegat, sovint ha posat a prova els fonaments del nostre model educatiu.

Han passat més de 160 anys i el repte que va assumir santa Joaquina podem dir que té continuïtat; entre altres motius, perquè són moltes les famílies que segueixen confiant la formació dels seus fills a la nostra escola.

Joaquina volia que les nostres escoles fossin per als alumnes la prolongació de la família. Avui en dia, l'escola de Puigcerdà segueix fidel a aquest objectiu amb la participació de seglars; també hem rebut la torxa de l'educació i, conscients d'aquesta tasca, hi responem amb la mateixa sensibilitat amb què ho han fet les germanes.

L'escola pretén crear un clima que afavoreixi el desenvolupament integral dels nens en tots els aspectes de la seva personalitat. Des de les nostres conviccions cristianes, pensem que l'ésser humà té una dimensió transcendent com a fill de Déu. Aquesta segueix sent la nostra línia d'inspiració.

Anna Camps *(Directora)*

Vedruna Ripoll

«Un camí, una escola, un poble»

Som una escola arrelada al poble, a la comarca i al país. Des de sempre i amb la voluntat que continuï essent així.

En qualsevol dels temps viscuts hem caminat de bracet amb un Ripoll que, òbviament, també ha canviat al llarg dels anys. Hem compartit molt més que les coordenades de l'espai i el temps.

El camí ha variat en la forma i a alguns dels qui el van recórrer fa més de 150 anys els seria difícil de reconèixer a primer cop d'ull; però, filant prim, hi identificarien topants i dreces. Perquè continua essent el 'nostre camí'. Se'n flairen les aromes que ens identifiquen: l'olor d'estimació, d'esperança, de perseverança i d'il·lusió.

Els valors cristians ens guien el trajecte. Es tracta d'un camí no exempt d'entrebancs. Alguns previsibles, altres sobtats. Però que han servit per fer-nos créixer i fer-nos més forts.

Mirant enrere veiem que res és del tot nou i que l'avui és fill de l'ahir. Testimonien aquests mots un text que conservem de la Gna. Maria Torra: «L'evolució del procés de Catalanització des del curs 1971-1972». S'hi detalla com l'escola viu tot allò que s'organitza a la vila i explica, entre altres vivències, la participació als actes del mil·lenari de la consagració del Monestir.

Omple de goig veure com la tinta de velles èpoques, el teclat de l'Olivetti grisa o el Chromebook actual tenen un denominador comú: ser una escola al servei dels alumnes i les famílies, sempre «fent poble» i «fent país».

Gràcies, germanes, per deixar-nos aquest llegat; gràcies, mestres, per estimar l'escola i Ripoll, i gràcies, famílies, per confiar-nos l'educació del tresor més gran que teniu: els vostres fills.

Per molts anys i endavant SEMPRE, que ens queda molt CAMÍ.

Àngel Maurell (*Director*)

Vedruna Sagrat Cor Tarragona

Un recinte escolar d'equilibrada arquitectura, amb una distribució de pavellons perfecta; uns passadissos que són autèntics laberints, amb classes espaioses, ben orientades i assolellades; amb un imponent vestíbul, biblioteca, menjador i una magnífica església envirada de colors.

També un pavelló, pistes esportives i un pati central immens i pulcre, amb el seu llac cobert de nenúfars i peixos de colors, enmig d'un jardí tropical i mediterrani, escenari d'esdeveniments excepcionals que esquitxen la rutina escolar, presidit per la magnífica i sòbria figura del Sagrat Cor de Jesús que dóna nom al col·legi, des de 1917, atesa la devoció dels tarragonins i per evitar confusions amb altres congregacions carmelites.

Però l'actual Col·legi Vedruna Sagrat Cor és molt més que tot això, forma part de la vida de moltes persones de procedència molt diversa, alumnes que han viscut records, desvetllat sentiments, creat amistats, compartit vivències, pensaments, moments de plenitud, de felicitat, de creixement i on s'ha forjat part de la seva personalitat i principis vitals, amarats sempre de valors humans i cristians.

Posar l'èmfasi en la innovació metodològica –des del sistema Montessori fins a les tauletes tàctils– i en la dedicació pedagògica són i han estat les característiques que han distingit el tarannà del col·legi que, dia a dia, amb un ambient cordial entre tota la comunitat educativa, ha treballat per formar-se, per assumir els nous reptes, per donar respostes actualitzades, per planificar i actuar amb responsabilitat, conscients de ser l'engranatge que mou l'engrescadora tasca de l'educació.

L'estil Vedruna segueix essent la torxa que il·lumina el nostre esdevenir com a escola.

Josep Nolla *(Director)*

Vedruna Sallent

El nostre reconeixement a la Congregació en el 190è aniversari, a les germanes de la comunitat de Sallent i a les tres primeres germanes, pioneres, que van iniciar una tasca educativa dirigida a les nenes de Sallent que ha arribat fins avui i que tenim el compromís de continuar amb responsabilitat, il·lusió i entusiasme.

El primer intent perquè les Germanes Carmelites Vedruna vinguessin a Sallent es va fer en temps de santa Joaquina, l'any 1850, sol·licitant el seu establiment a l'Hospital de Sallent. Però la iniciativa va quedar ajornada. Vuit anys després l'Ajuntament va demanar a Paula Delpuig germanes per ensenyar a les nenes de la nostra vila. El 28 de setembre de 1858 van venir tres germanes per començar el curs: fou la primera escola de noies de Sallent i l'escola núm. 36 de la Congregació. Els documents de l'època diuen: «va néixer com una necessitat: calia escolaritzar les noies del poble, que no rebien cap mena de formació». L'escola va tenir parvulari, escola elemental, escola dominical i escola nocturna per a noies treballadores i per a mares de família. Les comèdies ja formaven part del currículum escolar: «els diumenges improvisaven comèdies entre nenes i mares» per educar en valors cristians d'una manera intuïtiva. La iniciativa va engrescar moltíssim les dones del poble.

La història de la nostra escola ha passat per alts i baixos, però amb esforç i constància ha arribat fins avui. L'any 1967 es va inaugurar l'edifici actual, a l'entrada del parc municipal. L'any 2004 l'escola de Sallent passà a formar part de la Fundació Privada Educativa Vedruna-Barcelona, l'Escola Vedruna Sallent oferia llavors una línia educativa d'Educació Infantil i Primària. L'any 2008 vam commemorar els 150 anys de la fundació de la nostra escola. El setembre de 2013 s'inicià amb l'obertura de la Llar d'Infants Vedruna Sallent, un projecte d'ampliació de la línia educativa del nostre centre amb tres aules de primer cicle d'Educació Infantil.

L'escola ha estat reconeguda per les famílies de la nostra vila per «la tasca educativa conduïda amb seriositat, eficàcia i constància, que ha deixat empremta en generacions successives de vilatans, i alhora per la participació i implicació de l'equip de mestres en programes d'educació per la tecnologia i en activitats que desenvolupin la sensibilitat estètica dels alumnes...».

En aquest 190è aniversari, volem celebrar també el nostre compromís de fidelitat a un estil educatiu propi, l'estil Vedruna, que ha passat de mans de les germanes a una nova generació de mestres, responsables de continuar educant les futures generacions de sallentins en els valors cristians i humans que elles van iniciar. Així ho farem... i que sigui per molts anys!

Magda Casòliva *(Directora)*

Vedruna Sant Boi de Llobregat

L'Escola Vedruna està arrelada a Sant Boi des del 1882. És l'escola més antiga que hi ha actualment al poble. Va acollir, poc després de la seva inauguració, tota la població escolar femenina.

Oberta als nous canvis i amb voluntat manifesta de servir, va començar a admetre alumnat masculí pels voltants de 1920.

De tarannà senzill i planer, la nostra pedagogia sempre ha estat basada en els valors Vedruna, fonamentats en la senzillesa, l'alegria, el gust pel treball ben fet i el caliu de família.

El dia 1 de setembre de 2001 la titularitat del centre va passar a mans del Patronat de la Fundació Vedruna Sant Boi de Llobregat, que va substituir l'antiga institució titular, les Germanes Carmelites de la Caritat Vedruna.

L'escola, lògicament, ha anat canviant en el decurs del temps. Malgrat això, els 31 educadors actuals volem ser fidels a l'estil senzill i acollidor que volia la nostra fundadora. Ella ens segueix demanant que a les nostres escoles predomini el 'caliu de família'.

Anhelem compartir amb els ciutadans de Sant Boi la joia de la presència Vedruna a la nostra vila des de fa més de 133 anys. Sense la confiança i el suport de tot un poble, no hauria estat possible una realitat de més d'un segle.

L'Escola Vedruna vol acostar-se a la població i a totes les institucions de Sant Boi. El nostre desig és educar el nostre alumnat prioritzant un conjunt de valors des d'una perspectiva cristiana de la vida i del món, a favor d'una societat més justa, més humana i més solidària. Tres són els pilars que ens sostenen: som escola cristiana, catalana i santboiana.

Actualment estem integrats en la gran xarxa d'escoles que formem Vedruna Catalunya Educació. Això ens permet donar consistència i reforçar el Projecte Vedruna tant a nivell pedagògic com carismàtic, i enfocar amb la resta de les 35 Escoles Vedruna de Catalunya un futur esperançador dintre d'un món cada cop més competitiu.

Josep M. Roca (*Director*)

Vedruna Sant Sadurní d'Anoia

AJUDANT A FORMAR PERSONES

La presència de l'Escola Vedruna a Sant Sadurní d'Anoia respon, com en molts pobles i ciutats de Catalunya, a la conjunció de dues voluntats: la generositat i el carisma de la institució fundada fa 190 anys per santa Joaquina, i el desig i la confiança de famílies i entitats de la vila que volen oferir als seus infants i joves una educació basada en l'estimació i el clima familiar que facin possible el seu desenvolupament en tots els àmbits.

És així com, al llarg de tants anys, l'escola ha contribuït a la formació integral de molts nens i nenes, creant uns vincles sòlids i permanents amb moltes famílies de Sant Sadurní i dels pobles veïns, que valoren el seu pas pel nostre centre com una etapa fonamental i alhora entranyable de la seva trajectòria vital.

Cal destacar també la consideració i el reconeixement que les diverses entitats de la vila han demostrat en tantes ocasions, donant suport a la tasca educativa de les germanes i de l'escola, i col·laborant de forma rellevant en les celebracions commemoratives de la tan llarga presència Vedruna a la població.

L'Escola El Carme ha maldat amb entusiasme, i ho segueix fent, per desvetllar en els nens i nenes i els nens i nenes l'afany pel coneixement i la saviesa i, alhora, l'esperit d'humanitat i bondat que la inspiració cristiana de la nostra xarxa educativa els confereix com a principi essencial.

És per això que volem posar tots els mitjans necessaris per aconseguir la millor preparació dels nostres alumnes per al seu futur personal i social, acadèmic i professional, per ajudar a formar persones capacitades i il·lusionades per viure una existència plena i amb sentit, i per construir un món més net, més just i més fraterno.

Josep M. Batalla *(Director)*

Vedruna Santa Coloma de Queralt

Vedruna Santa Coloma de Queralt és una escola que comença a fer història amb l'arribada, l'any 1862, d'una comunitat de quatre germanes cridades per la Junta de Beneficència a petició de dos sacerdots fills de Santa Coloma. L'escolarització de les noies va ser un dels objectius prioritaris en un moment en el qual ningú no es preocupava per la seva educació. Tant va ser així que l'any 1897, per donar cabuda a una matrícula de més de dues-centes noies, es traslladaren a un altre edifici, i fou el 1970 quan, finalment, s'inaugurà l'actual escola.

Actualment, Vedruna Santa Coloma és una escola concertada d'una sola línia educativa d'Educació Infantil i Primària. I tot i que la seva estructura organitzativa i els nivells educatius que s'imparteixen han anat canviant per tal d'adaptar-se a les noves lleis i reformes educatives, l'estil i la pedagogia Vedruna hi continuen vigents. Recollim el llegat de Joaquina de Vedruna i Mas donant continuïtat a la seva iniciativa educativa prenent com a base la seva pedagogia. Una pedagogia basada en la valoració de la persona i en les seves relacions interpersonals; una pedagogia que, encara avui, és un model a seguir perquè aquests valors no tenen caducitat, igual de vàlids en el passat que en el present, i imprescindibles i necessaris en el futur.

I avui, malgrat els temps difícils que ens toca viure i amb un futur ple d'incerteses, som presents a Santa Coloma perquè hem estat i som un equip docent que comparteix un ideal educatiu propi, que posa en pràctica idees per aconseguir-lo i consensua projectes innovadors per superar-se i poder oferir la millor qualitat educativa possible. Perquè hem estat i som una comunitat educativa que hem sabut i sabem administrar i prioritzar els nostres recursos invertint en temps i en dedicació, i en recursos tecnològics que assegurin la competència digital dels nostres alumnes i la innovació metodològica, aspectes claus per afavorir i potenciar l'aprenentatge. Perquè hem estat i som uns educadors i educadores que hem vetllat i vetllem perquè l'educació que reben els nostres alumnes es faci en un clima acollidor que afavoreix un tracte senzill, familiar i proper. I perquè, en definitiva, som una petita escola que s'uneix i fa pinya com una gran família enfilant un mateix objectiu, avançant plegats en el camí, no sempre fàcil, d'educar.

Carme Coma *(Directora)*

Vedruna Tàrrega

Vedruna Tàrrega és i vol continuar sent el Col·legi Sant Josep. El Sant Josep, com el coneixen a la ciutat i a la comarca. Som els hereus de la primera fundació de Joaquina de Vedruna i ser els primers sempre és un repte. El nostre comença valorant els inicis, aquests que ens mostren tres elements fonamentals: proactivitat, responsabilitat i compromís.

Proactivitat en el sentit de ser els dirigents de la pròpia vida, tenir iniciativa i fer que les coses que valorem com a necessàries succeeixin. Responsabilitat, és a dir, respondre a les necessitats que se'ns plantegen i tenir habilitat per escollir la resposta. I sobretot compromís, compromís amb el sistema de valors cristians que informen i mantenen la comunitat educativa Vedruna. Les necessitats personals són a la base de tot un sistema de premisses que marquen el funcionament del col·legi i que van suportant el pes dels canvis socials i culturals que ens fan estar alerta per influir en les solucions del món en què han de viure els estudiants de les nostres aules i que van modificant l'enfocament i les accions de l'activitat de formació del ser; la nostra feina, en definitiva.

El caràcter obert, proper i innovador del col·legi ha anat resseguint la seva història des del 28 d'octubre de 1827 en què les germanes van arribar a Tàrrega per encarregar-se de l'hospital, passant per les primeres activitats del Col·legi Sant Josep, l'any 1885, i fins a l'activitat educativa a l'actual edifici, inaugurat l'any 1970.

Si els primers anys de camí van significar una alternativa seriosa i compromesa en l'educació de nenes i noies, després passà a representar una escola cristiana compromesa amb la llengua, la cultura i el país, una escola que va anar incorporant avenços tècnics i pedagògics fent del treball i el rigor metodològic les eines bàsiques de l'aprenentatge.

El present és l'actualització, altra vegada, del caràcter emprenedor de la nostra fundadora. Vedruna Catalunya és el marc on reverteixen els anys de treball de les Escoles Vedruna i també la plataforma que aglutina el seu treball cooperatiu per tal de retornar a la societat persones formades, crítiques, autònomes, responsables i compromeses.

Lluïsa Culleré *(Directora)*

Vedruna Tona

1874. «Avui ha set un dia molt divertit. Hem tornat un altre cop a l'escola. Feia molts dies que no hi anàvem per aquestes coses de la guerra. El pare, cada dia ens recorda que a casa som liberals, però diu que no ho diguem a ningú per si de cas. A l'escola m'ho he passat molt bé. Ara se n'encarreguen unes monges de Vic que són molt simpàtiques. La mare diu que hi he d'anar cada dia perquè m'ensenyaran coses bones.»

1939. «Per fi s'ha acabat la guerra. La mare diu que aviat podrem tornar a l'escola. No sé si les germanes ja han tornat... El pare està molt trist perquè no tenim gaires diners i a més diu que no podrà escriure en català. Tinc tantes ganes de tornar a estudi...»

1980. «Avui estic cansadíssima. Acabem de tornar de colònies. Ha set fantàstic! La gent del poble on hem anat ens ha explicat moltes coses. Tantes, que farem un diari. La primera nit vam fer un joc amb lots pel bosc. Quan vam tornar a la casa, els *profes* s'havien disfressat. Feien tan riure...»

1995. «Avui haig de triar els crèdits que vull fer el curs que ve. Estic ben confosa. El meu tutor, com que em coneix, m'ajuda a triar les assignatures que més em poden agradar i que més em convenen. Aquests anys han fet moltes aules noves perquè a l'escola som més gent.»

2013. «Em sento privilegiat per tenir tots aquests records i vivències i, per tant, estic immensament agraït a cada un dels responsables del que ara sóc. Moltes gràcies a tots els que heu passat i, sobretot, els que seguiu passant per aquesta gran fàbrica de somnis coneguda com l'Escola Vedruna Tona.»

2016. Avui mantenim la il·lusió de continuar «ensenyant, cada dia, coses bones.»

Josep Simon (*Director*)

Vedruna Tordera

Una oportunitat de foment per a la dona i un patrimoni per al poble.

L'Escola Vedruna de Tordera (Sant Josep) és part fonamental de la vida i la memòria del poble i alhora ha enriquit la formació de les dones de la població.

La relació entre escola i poble va començar quan el capellà i alguns prohoms de la vila, preocupats per la promoció i la formació cristiana de les noies, van fer gestions per acollir una comunitat Vedruna. El 30 d'abril de 1879 arriben 4 germanes i obren una escola per a nenes de Primària adaptant-se a les necessitats i la vida del poble.

El 1903 el Sr. Joan Ferrer va cedir una casa amb hort al carrer Santa Llúcia per a una nova escola que satisfia les noves demandes.

El 1931 el govern republicà va apostar per l'escola pública. L'escola va seguir la seva tasca docent amb dificultats i durant la Guerra Civil les germanes van haver de deixar l'escola i l'activitat docent.

El franquisme va produir un gir radical en l'ensenyament. La Congregació va recuperar el col·legi i es va haver d'adaptar a les noves lleis. En els anys cinquanta van sorgir noves escoles privades al municipi.

A la dècada dels setanta hi havia una societat diferent que tenia altres necessitats, la Ley General de Educación, de 1970, va obligar a deixar els batxillerats i el comerç i a impartir l'EGB obligatori fins als 14 anys.

La democràcia portà nous canvis: l'ensenyament va ser mixt, la llengua catalana va retornar a les aules, es van crear les AMPA i la LOGSE va decretar l'escolarització obligatòria fins als 16 anys.

Actualment 37 educadors donen servei educatiu a 460 alumnes, des de la Llar d'Infants fins a 4t d'ESO, i formen part d'una Fundació.

Tot i els canvis per adaptar-nos a les diverses èpoques, l'escola ha estat fidel al seu caràcter propi. Una escola arrelada al passat i a la tradició pedagògica inspirada en Joaquina de Vedruna. Aquests trets són la manera d'entendre un estil educatiu propi en el nostre present i es converteixen a la vegada en la carta de navegació del nostre futur.

Àngel Vallicrosa *(Director)*

Vedruna Vall Terrassa

Les germanes van arribar a la ciutat de Terrassa l'any 1856, ara ja fa 160 anys. Feia 30 anys que santa Joaquina havia iniciat aquest projecte i la ciutat necessitava ajuda per cuidar els malalts i també per escolaritzar les nenes amb pocs recursos.

L'espai on es va iniciar aquell projecte va anar canviant de lloc, i avui dia l'escola està situada al centre de la ciutat.

Han passat els anys, han canviat els escenaris que envolten la ciutat. L'escola ha estat arrelada sempre a la ciutat; era, és i serà un referent en l'entorn educatiu de la zona i també de tota la població.

El centre històric de la vila és ple d'escoles concertades, i totes elles amb molta empenya, l'Escola Vedruna Vall trepitja amb força tirant endavant el Projecte Educatiu Vedruna i educant i fent créixer persones obertes al món.

En aquest moment, en què el país està en procés de canvi, les Escoles Vedruna també estem vivint una nova etapa, la nova Vedruna Catalunya, formar part d'una xarxa de 36 escoles que estan repartides per tot el país. Em fa estar molt contenta i il·lusionada que l'Escola Vedruna Vall formi part d'aquesta xarxa. És un pas endavant i una aposta cap al futur que ens fa ser més forts i ens permet poder seguir portant al cap i al cor el carisma de santa Joaquina.

Personalment m'omple d'orgull estar al davant d'aquesta gran escola, acompanyada de tots els mestres, professors, personal no docent i tots els alumnes i famílies que formem la comunitat educativa. I també acompanyada pels equips de gestió, formació... Gràcies a tots per ser a prop i per deixar-me formar part d'aquest projecte.

Rosa Rifà *(Directora)*

Vedruna Valls

La nostra història s'inicia el 1860, quan les germanes són cridades a Valls per crear una Casa de Caritat per donar cobertura social i assistencial als més desvalguts de la ciutat. Quatre anys més tard, el 1864, les germanes creen el col·legi a l'antic convent de monjos Caputxins amb l'objectiu de tenir més recursos econòmics per fer front a les despeses de la Casa de Caritat i alhora oferir una educació a les nenes de Valls i la rodalia.

Durant molts anys el centre va destacar per la formació integral que donava a les seves alumnes, preparant-les per anar a fer Batxillerat o per fer Comerç a la mateixa escola. El parvulari era mixt i va destacar per la seva innovació pedagògica, com l'aplicació del mètode Montessori.

Les exigències socials van anar canviant i cap a principis dels vuitanta es va optar per l'educació mixta fins al final de l'EGB, incorporant professorat masculí i obrint la direcció a seglars.

El 1991 es tancà Casa Caritat. Les germanes van deixar de viure a Valls i es plantejà el tancament de l'escola. Un grup de pares i el claustre de professors van emprendre amb il·lusió el projecte de donar continuïtat a l'escola seguint l'ideari Vedruna. Les germanes hi donaren suport.

Anys després, el 1996, s'obrí la Llar d'Infants i l'oferta de les etapes educatives ja no canviaria. Des de Llar 1 fins a 6è de Primària les famílies poden confiar en l'educació integral dels seus fills i filles en una escola petita, familiar i de tracte agradable, seguint el carisma de Joaquina.

Tenim un passat molt extens, ple de dificultats però també d'avenços socials, pedagògics i culturals. Hi ha famílies amb sis generacions seguides que han estudiat al Lledó. De generació en generació han confiat en el projecte, i als qui n'hem estat participants se'ns fa el cor petit de veure tantes experiències familiars viscudes.

El futur és aquí mateix. Dia a dia, tots junts, mestres, alumnes i famílies, acompanyats pel conjunt d'Escoles Vedruna, tenim un futur esperançador i veiem que amb il·lusió i responsabilitat podem seguir el projecte engegat fa 190 anys per Joaquina de Vedruna.

Montse Anguela *(Directora)*

Vedruna Vilafranca del Penedès

Quan ja feia una bona estona que durava l'entrevista, el director de l'empresa afegí una pregunta que va resultar clau en el desenvolupament de la conversa:

—A quina escola vas cursar els teus estudis obligatoris?

—A Sant Elies —digué la Mariona amb naturalitat.

La trobada encara s'allargà una estona, però a partir d'aquella breu resposta, l'empresari va tenir clara la seva decisió. La noia presentava un bon currículum, però haver passat per Vedruna Sant Elies era la millor carta de presentació que podia oferir.

I és que per a Vilafranca, des que l'any 1881 la mare Paula Delpuig fundà la primera comunitat de cinc germanes dedicada només a l'ensenyament, el Col·legi Sant Elies sempre ha estat una garantia de qualitat en tots els sentits i un excel·lent referent per als milers d'alumnes que han tingut la sort de passar per les seves aules.

Al cap de pocs anys aquella primera escola es va ubicar en una part de l'actual solar fins que l'any 1962 es remodelà tota l'estructura de l'edifici i es construí el nou col·legi, que aquests darrers cursos està tornant a revivre importants modificacions per tal d'adaptar-lo a necessitats més actualitzades.

La seva privilegiada ubicació al bell mig de Vilafranca ha possibilitat, encara més si cal, la implicació de l'escola en la vida, els costums i les tradicions de la població, participant activament en les activitats proposades per les entitats i organitzacions de la vila. Sempre se l'ha reconeguda pel que ha demostrat ser amb convicció i transparència: una escola catalana fortament arrelada al país, que procura una formació integral de l'alumnat, sense cap distinció ni discriminació, actuant sempre d'acord amb una concepció cristiana de l'home i del món i caracteritzant-se, també, per mantenir i potenciar el tarannà proper i acollidor, segell identificador de totes les Escoles Vedruna.

La incorporació de la paraula Vedruna en el nom actual del centre (Col·legi Vedruna Sant Elies) encara fa preveure un futur més esperançador i carregat d'il·lusions per a una escola amb més de 130 anys d'història, amb una experiència educativa i un estil propis fonamentats en un model pedagògic que aposta per la qualitat i que, avalat per l'actual treball conjunt amb la resta d'Escoles Vedruna, garanteix la seva continuïtat.

Àngels Guardiet (*Directora*)

190

anys

de la fundació
de la Congregació
de Germanes
Carmelites
Vedruna

Amb aquest volum, coordinat per Vedruna Catalunya Educació, ens volem fer ressò del que ha significat i significa que la Congregació de Germanes Carmelites de la Caritat-Vedruna celebri, el dia 26 de febrer de 2016, 190 anys de la seva Fundació per part de Joaquina de Vedruna.

El llibre *Vedruna, 190 anys* vol recollir, a través de diverses aportacions, el passat històric d'una Congregació que ha dedicat la seva atenció preferent a la salut, a l'atenció social i, avui de manera especial, a l'educació. A la vegada, el llibre vol reflexionar sobre la construcció del seu Projecte Educatiu i constatar la seva presència històrica i actual per tota la nostra geografia.

Avui, les Escoles Vedruna de Catalunya, formant una xarxa de 36 escoles, miren cap al futur amb la voluntat de continuar essent escoles al servei del país a partir del seu Projecte Educatiu.

El nostre agraïment, des d'aquesta publicació, a totes les germanes que ho han fet i ho fan possible i a tots i cadascun dels mestres, professors i persones d'administració i serveis que dediquen les seves hores i el seu treball a ajudar a construir un món més just a través d'allò que saben fer: educar els infants, nens i nenes i nois i noies adolescents.

INSTITUCIÓ PUIG - PORRET
FUNDACIÓ PRIVADA CATALANA

